

KUOPIO

Kuopion kaupungin arviointikertomus 2024

Tarkastuslautakunta

SISÄLLYS

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	1
1 TARKASTUSTOIMI	2
1.1 Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta	2
1.2 Ulkoisen valvonnan järjestäminen	3
2 KAUPUNGIN STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI	4
2.1 Kuopion strategia ja toimenpideohjelmat	4
2.2 Yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta	5
2.3 Valtuustokauden strategisten tavoitteiden arviointi	18
3 KAUPUNGIN TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI	21
3.1 Talousarviotavoitteet	22
3.2 Lainakanta, investoinnit ja talouden tasapaino	23
4 TOIMINNAN ARVIOINTI	26
4.1 Henkilöstöasiat	26
4.2 Perusopetus	27
4.3 Kirjastopalvelut	28
4.4 Strategia ja kehittäminen	30
4.5 Kaupunginteatteri, Musiikkikeskus ja kaupunginorkesteri	32
4.6 Asuntotoimi	34
4.7 Alueellinen rakennusvalvonta	35
4.8 Metsät ja vesialueet	36
4.9 Kuopion Tilapalvelut	38
4.10 Servica Oy	39
4.11 Kuopion Opiskelija-asunnot Oy	40
4.12 Kuopion Pysäköinti Oy	41
4.13 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen	42
5 KONSERNITAVOITTEIDEN JA –TALouden TOTEUTUMIEN ARVIOINTI	44
5.1 Omistajaohjaus	45
5.2 Konsernissa arviointivuonna tapahtuneet muutokset	46
5.3 Konsernitavoitteiden toteutuma	46
5.4 Konsernitalouden toteutuma	48
6 ARVIOINTIHAVAINTOJEN JÄLKISEURANTA	50
7 VASTINEPYYNNÖT VUODEN 2024 HAVAINNOISTA	51
8 ALLEKIRJOITUKSET	52

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Nyt julkaistu tarkastuslautakunnan arviointikertomus on tämän lautakunnan viimeinen. Kulunut valtuustokausi ja lautakunnan toimikausi on ollut levotonta aikaa. Lautakunnan aloittaessa vuonna 2021 elettiin vielä COVID-19 pandemian tunnelmissa. Sota tuli eurooppalaiseksi todellisuudeksi vuonna 2022. Ja aivan viimeksi ovat Yhdysvaltojen politiikan laineet lyöneet koko maailmaan. Mustalla joutsenella on kuvattu täysin uutta, yllättävää ja ennen kokemattonta tapahtumaa merkittävine vaikutuksineen. Nyt musta joutsen ei ole enää harvinainen lintu, vaan niitä on ilmaantunut parveksi asti.

Tarkastuslautakunta on toiminut perinteiseen tapaan kutsuen kaupungin toiminnoista kunkin vuorollaan haastateltavaksi. Tavoite on, että jokainen toimiala tulisi tarkastetuksi vähintään kerran vaalikaudessa. Tarkastukset ovat edenneet lautakunnan kannalta leppoisasti – toivottavasti vieraamme ovat samaa mieltä. Joistakin asioista tarkastuslautakunta on tähänkin arviointikertomukseen tehnyt huomautuksia. Lautakunta ei myöskään ole aina ollut asiasta samaa mieltä kuin kaupunginhallitus tilinpäätösasiakirjassa. Kaupungin työlle on ilmeisen eduksi ja toiminnan tasoa kohottavaa, että toimintaa arvioidaan myös päätöksenteon ulkopuolelta. Kriittisenkin ilmaisun tavoitteena on parantaa kaupungin toimintaa. Kuten kenraali Airo sanoi Mannerheimille: ”Jos olisimme aina samaa mieltä, toinen meistä olisi tarpeeton.”

Tulkintani on, että tarkastustoimi ja lautakunta ovat kohottaneet rooliaan kuluneena vaalikautena. On myös merkkejä siitä, että tarkastuslautakuntien rooli on valtakunnallisesti noussut. Tämä perustuu koulutustilaisuuksien yhteydessä käytyihin keskusteluihin. Kuopiossa tarkastustoimiston henkilöstöä on lisätty kahteen, mikä on selvästi lisännyt tarkastustoimen mahdollisuuksia.

Lautakunnan toiminta ansaitsee puheenjohtajan kiitokset. Lautakunta on käsitellyt vaativia asioita, mutta leppoisassa ja asiallisessa hengessä. Äänestyksiä ei ole ollut. Lautakunta on osallistunut useisiin valtakunnallisiin koulutuksiin, joista tuomisena on aina tullut uusia ideoita. Lausun parhaat kiitokseni asiantuntevalle lautakunnalle sekä tarkastustyöstä vastuullisille viranhaltijoille. Samaten kiitän kaikkia kaupungin toimialoja, jotka ovat käyttäneet aikaansa vastaamalla kysymyksiin ja tulella kokouksiin kuultaviksi. On ollut miellyttävää työskennellä tämän lautakunnan, viranhaltijoiden ja arvioinnin kohteina olevien kaupungin toimialojen henkilöiden kanssa.

Olli-Pekka Ryyänen
Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

1. TARKASTUSTOIMI

1.1 Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmistettava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Havainnot annetaan valtuustolle vuosittain arviointikertomuksessa. Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava myös talouden tasapainotuksen toteutumista.

Tarkastuslautakunnan keskeisenä tehtävänä on arvioida hallinnon ja taloudenhoidon sekä palvelutoiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Lautakunnan tulee seurata tarkastustoimintaa ja tarvittaessa tehdä sitä koskevia kehittämis ehdotuksia. Lisäksi lautakunnan tehtävänä on tehdä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Edellä mainitut tarkastuslautakunnan tehtävät voidaan jakaa kolmeen tehtäväkokonaisuuteen: hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestäminen, arviointi ja muut tehtävät.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano:

- Ryynänen Olli-Pekka pj. (Hirvonen Ilkka)
- Paulo-Tuovinen Anne varapj. (Husso Sanna)
- Airaksinen Tanja (Keinänen Marja Leena)
- Korhonen Jari T. (Rissanen Tuomo)
- Littunen Jukka (Auvinen Jarmo)
- Norja Heli (Airaksinen Teija)
- Sirkka Soile (Hartikainen Maija)
- Soini Teemu (Nivamo Saija)

Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt valtuustokaudelle 2021 – 2025 tarkastus- ja arviointisuunnitelman kokouksessaan 31.3.2021 § 39. Tarkastus- ja arviointisuunnitelma muodostaa perustan toiminnalle ja ohjaa vuosittaisen työohjelman laadintaa.

Tarkastuslautakunta hyväksyi vuoden 2024 työohjelman kokouksessaan 4.4.2024 § 39. Vuoden 2024 arvioinnissa tarkastuslautakunta kokoontui yhteensä 22 kertaa, joista 12 sisälsi työohjelman mukaisen arviointikohteen. Kokouksissa on käsitelty tarkastustoimen hallintoon ja tarkastustoimintaan liittyviä asioita sekä toimialojen ja konserniyhteisöjen arviointeja.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt arviointikokouksiinsa huomioita kaupungin palvelutuotannon vaikuttavuuteen osana tavoitteiden arviointia. Arviointikokouksissa on kuultu kunkin arviointikohteen keskeisimpiä viranhaltijoita ja luottamus henkilöitä. Arviointikokousten lisäksi tarkastuslautakunta on tavannut kaupungin poliittista ja virkajohtoa talousarvion ja tilinpäätösten esittelyiden merkeissä.

Joulukuussa 2024 järjestettiin Pohjois-Savon hyvinvointialueen tarkastuslautakunnan kanssa yhteiskokous, johon osallistuivat myös Varkauden kaupungin tarkastuslautakunnan puheenjohtaja sekä Siilinjärven kunnan tarkastuslautakunnan puheenjohtaja ja viranhaltija.

Tarkastuslautakunta kuuli tilintarkastuksen työohjelman esittelyn lisäksi kolme tilintarkastajan raportointia ja kaksi sisäisen tarkastajan raportointia. Tarkastuslautakunta varasi arviointikertomuksen käsittelyyn ja hyväksymiseen yhteensä neljä tarkastuslautakunnan kokousta. Arviointikertomukseen on koottu arviointikokousten ja tilinpäätösaineiston pohjalta keskeisimpiä havaintoja arviointivuodelta 2024.

Kuvassa vasemmalta: Heli Norja, Teemu Soini, Tanja Airaksinen, Jari T. Korhonen, Olli-Pekka Ryynänen (pj.), Anne Paulo-Tuovinen (vpj.) ja Soile Sirkka. Kuvasta puuttuu Jukka Littunen. Kuva: Vicente Serra

Tarkastuslautakunnan arviointiaiheet	
Kokouspäivä	Arvioinnin kohde
16.5.2024	Kirjastopalvelut
23.5.2024	Strategia ja kehittäminen, mittarit
13.6.2024	Asuntotoimi
10.10.2024	Perusopetus
31.10.2024	Kuopion Tilapalvelut
14.11.2024	Kuopion kaupunginteatteri
25.11.2024	Omistajaohjausjaosto
12.12.2024	Kuopion kaupunginorkesteri ja Musiikkikeskus
9.1.2025	Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut / Alueellinen rakennusvalvonta
23.1.2025	Maaomaisuuden hallintapalvelut / Metsät ja vesialueet
27.2.2025	Servica Oy Henkilöstön työhyvinvointi. Tarkastuslautakunnalle esiteltiin työhyvinvointikyselyn tulokset
13.3.2025	Kuopion Opiskelija-asunnot Oy Kuopion Pysäköinti Oy

1.2 Ulkoisen valvonnan järjestäminen

Kuntalain ja hallintosäännön mukaisesti ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja.

Tilintarkastus

Kuntalain mukaan valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön, jonka on määrättävä vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT-tilintarkastaja. Tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla. Kaupungin tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava kaupungin tilintarkastusyhteisö, jollei tästä poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä. Vuonna 2024 kaupungin ja konserniyhteisöjen lakisääteisenä tilintarkastusyhteisönä on toiminut TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, KHT **Marko Paasovaara**. Tilintarkastusta on tehty tarkastuslautakunnalle esitellyn työohjelman mukaisesti ja tilintarkastaja on raportoinut lautakunnalle vuoden aikana ja tilintarkastuskertomuksen luovutuksen yhteydessä.

Tarkastustoimisto

Tarkastuslautakunnan alaisena hallinnon ja talouden tarkastusyksikkönä toimii tarkastustoimisto (2 htv), jonka tehtävänä on Kuopion kaupungin hallintosäännön 83 §:n mukaan valmistella tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat ja toteuttaa hallinnon ja talouden tarkastusta sekä avustaa tilintarkastajaa.

Tarkastustoimiston tehtävistä säädetään tarkemmin tarkastustoimiston toimintasäännössä. Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut tarkastuspäällikkö **Sari Düssel** ja sihteerinä arviointiasiantuntija **Maria Taipale**.

Sidonnaisuudet

Kuntalain (410/2015) 84 §:n mukaan tiettyjen kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on ilmoitettava sidonnaisuuksistaan tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Ilmoitukset julkaistaan yleisessä tietoverkossa. Tarkastuslautakunta on pyytänyt ja käsitellyt sidonnaisuusilmoitukset ja ne on saatettu tiedoksi kaupunginvaltuustolle. Yhteenveto on julkaistu internet-sivuilla: <https://www.kuopio.fi/sidonnaisuudet>. Sidonnaisuustietoja päivitetään tarpeen mukaan.

Sidonnaisuusilmoituksia koskevan sääntelyn tarkoituksena on kunnan päätöksenteon avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistäminen. On ajateltu, että sidonnaisuusrekisterin avulla voidaan ennakolta estää tilanteita, joissa luottamus viranhaltijan tai luottamushenkilön toimintaan voisi vaarantua ja siten myös yleisellä tasolla vahvistaa poliittisen järjestelmän luotettavuutta kunnissa.

Tarkastuslautakunnan havainnot on laatikoitu erilaisiin kehysväriin: positiivisiin (vihreä), kriittisiin (punainen) ja neutraalimpiin huomioihin (sininen). Tavoitteena on erottaa tarkastuslautakunnan huomiot muusta tekstistä.

2. KAUPUNGIN STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

2.1 Kuopion strategia ja toimenpideohjelmat

Kuopion kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Kuopion vuoteen 2030 ulottuvan strategian 16.5.2022. Kuopion strategia on kaupunkiyhteisön strategia ja se ohjaa koko kaupunkikonsernin toimintaa. Strategia määrittää Kuopion kehittämisen suuntaviivat lähivuosiksi. Visio ja strategiset päämäärät kuvaavat kaupungin tulevaisuuden tahtotilaa Kuopion kehityksestä. Strategia määrittää myös toimintatavat, joilla varmistetaan strategian toteutumista.

Strategiaa ja yhteisiä suuntaviivoja tarvitaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Myös kuntalaki edellyttää, että jokaisessa kunnassa on oltava voimassa oleva kuntastrategia ja se on tarkistettava vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Tällä halutaan korostaa erityisesti valtuuston roolia kunnan strategisena johtajana ja toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteiden määrittäjänä.

Valtuusto arvioi strategian toteutumista joka vuosi keväällä strategiaseminaarissa, asettaa tavoitteita ja tekee tarvittaessa muutoksia strategiaan. Strategian toimeenpanon tukena ovat strategian toimenpideohjelmat sekä muut ohjelmat ja suunnitelmat.

Toimenpideohjelmissa konkretisoidaan tarkemmin valtuustokauden tavoitteet, mittarit ja toimenpiteet. Strategiapäivityksen yhteydessä **Hyvinvoiva ja yhteisöllinen**

Kuopio -ohjelmaan ei tullut muutostarpeita. Yksi strategian pää tavoitteista on olla ilmasto- ja resurssiviisas. **Viksu Kuopio -ohjelma** toteuttaa tätä pää tavoitetta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ohjelman 10.6.2024 ja se on voimassa vuoteen 2035. **Elinvoimainen ja kasvava Kuopio -ohjelman** päivitys on käynnissä. Uudistuva ja yhdessä tekevä Kuopio -ohjelman sijaan etenee **talouden tasapainotusohjelma**.

Muita merkittäviä ohjelmia mm.:

- **Kuopion kaupungin luonnon monimuotoisuuden (LUMO) turvaamisen toimintaohjelmassa** asetetaan tavoitteita ja toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ja luontokadon torjumiseksi.
- **Kuopion maaseutuohjelma 2022–2030** on maaseutupolitiikan työväline, joka sisältää maaseutualueiden kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet. Hyväksytty kaupunginvaltuustossa 16.5.2022.
- **Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenneohjelmassa** on esitetty matkustajamäärätavoitteet ja muut määrälliset tavoitteet sekä matkustajamäärän kasvun mahdollistavat toimenpiteet.
- **Strateginen metsäsuunnitelma** antaa suuntaviivat metsien pitkän aikavälin käytölle ja metsänhoidon menetelmille.

Kuopio 2030

Hyvän elämän pääkaupunki

Terveyttä, elinvoimaa ja arjen rikkautta

Toimintatapa

Lupa tehdä toisin

Avoimesti. Innostavasti. Vastuullisesti. Yhdessä.

Missio

Kuopio kumppaneineen mahdollistaa kestävä kasvun ja hyvän elämän

Päämäärät

Menestystekijät

Elinympäristö ja osallisuus
Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot
Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo
Laadukas varhaiskasvatus ja koulutus
Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen
Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyyssympäristö
Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys
Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus
Kasvava matkailu ja vetovoimaiset tapahtumat
Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta
Kiertotalous ja resurssiviisuus
Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne
Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon torjunta
Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky
Sujuva ja uudistuva toiminta
Uudistuva johtaminen
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö
Kestävä talous

2.2 Yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta

Tarkastuslautakunta arvioi valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutumaennustetta tavoitekohtaisessa taulukossa, johon on koottu tavoitteet, mittarit ja trendit sekä kaupunginhallituksen oma arvio, että tarkastuslautakunnan arvio vierekkäisiin sarakkeisiin. Valtuustoon nähden sitovien, strategisten tavoitteiden seurantatietojen mukaan, toiminta on edennyt pääsääntöisesti suunnitelmien mukaisesti.

Tarkastuslautakunta on laskenut 46 tavoitetta, joista toteutuneita on 18. Tavoitteista 11 on jäänyt toteutumatta ja 11 tavoitetta on edennyt osittain. Tavoitteista 6 oli sellaisia, joita ei voitu arvioida. Valtuuston asettamista 17:stä mittaritavoitteesta toteutui tai voidaan katsoa toteutuneen 11 ja 6 jäi toteutumatta. Tavoitteiden toteutumista kuvaavat taulukot on kuvattu tarkemmin arviointikertomuksen sivuilla 6-17.

Yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta					
Strategiset tavoitteet Strategialinkitys	Tavoitteiden lukumäärä	Tavoite toteutui	Tavoite eteni osittain	Tavoite ei toteutunut	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida
HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO					
Elinympäristö ja osallisuus	5		1	2	2
Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	4		1	3	
Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo	2		1	1	
Laadukas varhaiskasvatus ja yleissivistävä koulutus	1				1
Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen	1	1			
KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO					
Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyyssympäristö	3	1		1	1
Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	3	2	1		
Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	3		2		1
Kasvava ja vastuullinen matkailu	2	1	1		
Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	1	1			
ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO					
Kiertotalous ja resurssiviisaus	3	1	2		
Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne	2	2			
Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon torjunta	1	1			
Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	3	1	1	1	
UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO					
Sujuva ja uudistuva toiminta	3	2		1	
Uudistuva johtaminen	3	3			
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	3	2		1	
Kestävä talous	3		1	1	1
Yhteensä	46	18	11	11	6

Merkkien selitteet	Kaupunginhallituksen arvio	Merkkien selitteet	Tarkastuslautakunnan arvio
	Valmis / etenee suunnitellusti		Tavoite toteutui
	Etenee osittain / hitaasti		Tavoite eteni osittain
	Ei etene / ei alkanut		Tavoite ei toteutunut

1. HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Strategialinkitys 1.1. Elinympäristö ja osallisuus				
Kuopiolaisten tyytyväisyys asuinym- päristöön säilyy korkeana	Asukkaiden tyytyväisyys oman asuinalueen raken- nettuun ympäristöön (asteikko 0–10)	7,23 (2020), muita mittauksia ei ole Asuinalueensa olosuhteisiin tyytyväisten osuus 87,1 % (2020) 85,4 % (2023)		Tavoitetta ei voida arvioida, koska ei ole mitattu. Tilinpäätöksen mittaritiedoissa on esitetty asuinalueensa olosuhteisiin tyytyväisten osuus (%), 20–64-vuotiaat.
Asunnottomuus vähenee	Asunnottomuus	1,1 / 1 000 as. (2017) 1,0 / 1 000 as. (2022) 1,1 / 1 000 as. (2023) 1,18 / 1000 as. (2024) 148 asunnotonta, joista 89 pitkäaikaisasunnotonta	 	Tavoite ei toteutunut. Asunnottomuus on kasvanut vuodesta 2023. Piiloasunnottomuus ei näy tilastoissa.
Lisäämme asuk- kaiden osallistu- mis- ja vaikutus- mahdollisuuksia	Asukkaiden vaikuttami- nen itseään koskeviin asioihin	4,94 (2020), muita mittauksia ei ole (asteikko 0–10)		Tavoitetta ei voida arvioida, koska ei ole mitattu/kyselyä ei ole tehty. Käytettävissä on vain mittaus vuodelta 2020, jonka tulos näyttää alhaiselta. Osallistamista on toteutettu, mm. ilmasto- ja resurssiviiusohjelmien valmistelussa, palvelujen kehittämisessä (mm. perusopetus, liikuntapaikat ja jätehuolto), pitäjäraadit, nuori-sovaltuusto, vanhus- ja vammaisneuvostot sekä romanityöryhmä. Maa-hanmuuttajille ei ole erillistä osallista-vaa ohjelmaa.
Parannamme arjen turvallisuutta ja ympäristön esteet- tömyyttä	Häiriöindeksi, joka muo- dostuu painotetuista rikos- ja tehtävämääristä suhteutettuna asukaslu- kuun. Indeksien vertailu- vuosi on taannehtivasti 2014, jolloin koko maan arvo 100. Mitä korkeampi indeksin arvo, sitä enem- män on häiriötä. Asukkaiden tyytyväisyys oman asuinalueen turval- lisuuteen Kaatumisiin ja putoami- siin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä/ 10 000 ikäluokka	164,6 (2020) 119,4 (2021) 85,2 (2022) 153,2 (2023) 94,1 (2024) 94,8 (2024 korjattu luku) 489,4 (2017) 344,2 (2023)	 	Kaupungin turvallisuustilannetta ku- vaava Poliisin häiriöindeksi on kohen- tunut edellisestä vuodesta. Vastaava luku v. 2024 Jyväskylässä 156,1 Lahdessa 154,1 Joensuussa 68,9 Asukkaiden tyytyväisyyttä oman asuinalueen turvallisuuteen ei ole mitattu. Hoitojaksojen määrät ovat pienenty- neet. Mittari kuvaa ikääntyneiden parantunutta toimintakykyä.
Lisäämme aktiivi- suutta ja yhteisölli- syyttä tukevia kohtaamispaikkoja ja luonnon saavu- tettavuutta	Asukastoiminnan kävijämäärät Nuorisotilojen kävijämäärät Virkistys- ja urheilualuei- den määrä/1000 asukasta	102 012 (2019) 53 300 (2020) 45 432 (2023) 42 405 (2024) Nuorisotilojen käynti- kerrat (kpl) 214 458 (2019) 141 482 (2020) 187 323 (2023) 136 736 (2024) 7,44 (2019) 8,14 (2023)	 	Tavoite ei toteutunut. Asukastoimin- taan osallistuneiden määrä romahti vuonna 2020. Kävijämäärä on laske- nut edelleen. Tilinpäätöksen mittaritiedoissa on esitetty nuorisotilojen käyntikerrat (kpl). Nuorisotilojen käyntikerrat ovat laskeneet merkittävästi. Virkistys- ja urheilualueiden määrä on kasvanut.

1.HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Strategialinkitys 1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot				
Arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäryhmissä	Lasten ja nuorten liikkuminen Aikuisten liikkuminen Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus ikäluokasta	Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaat 45,1 (2017) 48,4 (2021) 48,2 (2023) 8. ja 9. luokan oppilaat 19,6 (2017) 25,6 (2021) 26,7 (2023) lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat 11,3 % (2017) 23,6 % (2021) 20,5 % (2023) ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat 14,8 % (2017) 15,8 % (2021) 16,7 % (2023) Terveysliikuntasuositusten mukaan liian vähän liikkuvien osuus % 56,8 (2021) 55,1 (2023) 92,1 (2020) 92,9 (2022) 93,4 (2023)	✓ ✗	Tavoite ei toteutunut. Kouluterveyskysely toteutetaan kahden vuoden välein. Mittaustulokset ovat vuodelta 2023. Koululaisten liikunta on pysynyt ennallaan. 8. ja 9. luokan oppilaiden liikkumisen määrä on jonkin verran noussut. Liikkuvien määrä putoaa puoleen 4.–5. luokalta 8.–9. luokkaan siirryttäessä. Alaluokkien jälkeen liikkuminen on riittämätöntä. Vähintään tunnin päivässä liikkuvien lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden liikkumisen määrä on vähentynyt vuodesta 2021. Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden liikkumisen määrä on hieman kasvanut. Liian vähän liikkuvien aikuisten osuus on hieman pienentynyt. Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus ikäluokasta on kasvanut vuoden 2020 jälkeen. Tulos riippuu myös hyvinvointialueen palvelutarjonnasta.
Päihdemyönteisyys ja päihteiden käyttö vähenevät kaikissa ikäryhmissä	Nuorten päihdemyönteisyys ja päihteiden käyttö Aikuisten päihteiden käyttö	Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaat 8,4 (2017) 9,7 (2021) 6,4 (2023) lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat 11,9 % (2017) 17,6 % (2021) 13,1 % (2023) ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat 28,5 % (2017) 26,5 % (2021) 25,3 % (2023) 34,9 (2015) 33,3 (2020) 32,3 (2023)	✓ ✗	Tosi humalassa olleiden nuorten määrä on hieman laskenut. Jätevesitutkimusten mukaan huuumeiden käyttö väheni korona-aikana mutta 3/2024 tilanteen mukaan taso on ylittänyt koronaa edeltävän tason. Aikuisten päihteiden käyttö (AUDIT-C = alkoholin käytön riskirajan ylittävien %-osuus) on laskussa.

1. HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Strategialinkitys 1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot				
Asukkaiden, erityisesti nuorten, mielen hyvinvointi kohenee	Positiivista mielenterveyttä kokeneiden osuus	Vahvaa positiivista mielen- tervettä kokeneet 8. ja 9. luokan oppilaat 29,1 % (2017) 25,0 % (2021) 23,1 % (2023) lukio 35,4 % (2017) 26,0 % (2021) 25,7 % (2023) ammattillisessa oppilaitok- sessa ennallaan (28,1 % 2023) Positiivinen mielenterveys (SWEMWBS) -mittarin pistemäärä asteikolla 7–35 p (keskiarvo 20 vuotta täyttäneille). 24,1 (2020) , 23,7 (2023)	→	👎 Tavoite ei toteutunut. Positiivista mielenterveyttä kokeneiden lasten ja nuorten sekä aikuisten osuudet ovat laskeneet edelleen. Mittaustulokset ovat vuodelta 2023.
Yksinäisyyden kokeminen vähe- nee	Lasten ja nuorten koke- ma yksinäisyys Aikuisten kokema yksi- näisyys	Itsensä yksinäiseksi tunte- vat 4. ja 5. luokan oppilaat 2,2 % (2017) 4,9 % (2023) 8. ja 9. luokan oppilaat 10,0 % (2017) 13,6 % (2023) lukio 9,6 % (2017) 18,7 % (2023) ammattillinen oppilaitos 10,4 % (2017) 14,9 % (2023) Itsensä yksinäiseksi tunte- vien osuus (%), 20–64-vuotiaat 11,7 % (2020) 12,5 % (2023)	→	👎 Tavoite ei toteutunut. Itsensä yksi- näiseksi tuntevien osuus on kasva- nut. Mittaustulokset ovat vuodelta 2023.

1. HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Strategialinkitys 1.3 Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo				
Pitkäaikaistyöttömyys ja nuorisotyöttömyys vähenivät	Pitkäaikaistyöttömien määrä Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä (%) Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä Alle 25-vuotiaiden osuus (%) työttömistä	1 866 (2019) 2 693 (2021) 2 234 (2023) 2 660 (2024) 32,9 (2019) 40,9 (2021) 37,5 (2023) 35,5 (2024) 907 (2019) 862 (2021) 870 (2023) 1 032 (2024) Tilinpäätöksen mittaritietona Nuorisotyöttömät, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta. 12,5 (2019) 13,9 (2021) 11,6 (2023)	 	Tavoite ei toteutunut. Pitkäaikais- ja nuorisotyöttömien määrä on kasvanut. Jos lyhytaikainen työttömyys kasvaa, silloin pitkäaikaistyöttömyyden osuus pienenee. Pitkäaikaistyöttömien määrä kuvaa paremmin pitkäaikaisyöttömyyden ongelmaa. Nuorisotyöttömien osuus on mitattu eri tavalla kuin asetettu mittari. Mittarin oli tarkoitettu olemaan % työttömistä, mutta se on laskettu % 18–24-vuotiaasta työvoimasta.
Vahvistamme työikäisten työkykyä sekä työssä jaksamista	Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus työikäisistä Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä	9,4 (2015) 8,4 (2019) 7,5 (2023) 5,4 (2019) 5,8 (2021) 6,2 (2022)	 	Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on tasaisesti laskenut. Työttömien työkyvyn selvittäminen ja edistäminen eivät ole edenneet suunnitellusti hyvinvointialueella olevien merkittävien resurssivajeiden takia. Palveluihin on ollut pitkät odotusajat. Oppivelvollisuuden ikäraja muuttui 18 ikävuoteen vuonna 2021.

1. HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Strategialinkitys 1.4. Laadukas varhaiskasvatus ja yleissivistävä koulutus				
Tarjoamme kaikille lapsille ja nuorille laadukkaan varhaiskasvatuksen ja koulupolun sekä siihen tarvittavan tuen	Perusopetus: opetuksen eurot / oppilas Vuosiviikkotunnit / oppilas, ryhmäkoko Kuopion koulutuspoliittisen ohjelman toteutuminen	Opetuksen eurot / oppilas: 9 293 (2018) 9 954 (2021) 11 185 (2023) Yleisopetuksen tunnit (esim. vuonna 2022 erityistehtävät, kerhotunnit, tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus yht. 17 640) /oppilasmäärä 10 394 1,69 (2018) 1,65 (2021) 1,70 (2022) Vuosiviikkotunnit (1 vuosi- viikkotunti on 38 oppitun- tia)/oppilas 1,80 (2018) 1,81 (2021) 1,87 (2022)		Tavoitetta ei voida arvioida, koska tavoitetta kuvaava mittari puuttuu. Perusopetuksen käyttömenot ovat kasvaneet. Tilinpäätöksen mittaritiedoissa on esitetty yleisopetuksen tunnit / oppilas. Opetusryhmän keskikoko on 1–6 lk. suurentunut, 7–9 lk. hieman pienentynyt. 1–6 lk. 17,1 (2019) 17,1 (2021) 17,2 (2022) 17,5 (2023) 7–9 lk. 19,7 (2019) 18,9 (2021) 18,8 (2022) 18,8 (2023) Tietoa koulutuspoliittisen ohjelman toteutumisesta ei ole käytettävissä. Laaja kysely toteutetaan vuonna 2025.
Strategialinkitys 1.5. Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen				
Tarjoamme erikaisille merkityksellistä tekemistä ja kokemista, muun muassa kulttuurista, harrastuksista ja vapaaehtoistoinnista yhdenvertaisesti	Kulttuuritilojen kävijämäärät (kaupunginteatteri, musiikkikeskus, museot, kirjastot yht.) Kansalaisopiston opiskelijamäärä /opetustunnit Sisä- ja ulkoliikuntatilojen sekä kaupallisten tilaisuuksien käyntikerrat	2,3 milj. (2019) 2,8 milj. (2023) 3,3 milj. (2024), josta kirjastokäynnit 1,37 milj. kirjasto e-käynnit 1,56 milj. museot 0,18 milj. teatteri 0,09 milj. musiikkikeskus 0,09 milj. 23 557/44 402 (2019) 22 348/43 510 (2023) 22 999/43 173 (2024) 1,40 milj. (2019) 1,58 milj. (2023) 1,84 milj. (2024)	 	Kulttuuritilojen kävijämäärät sekä sisä- ja ulkoliikuntatilojen sekä kaupallisten tilaisuuksien käyntikertojen määrät ovat kasvaneet. Kävijämääristä suurin osa on kirjastonkävijöitä. Savilahden Luola otettiin käyttöön elokuussa 2024.

2. KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Strategialinkitys 2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyysympäristö				
Tuemme yhdessä eri toimijoiden kanssa yrittäjyyskasvatusta, uutta yritystoimintaa sekä olemassa olevien yritysten kasvua ja elinvoimaa	Liikevaihdon ja viennin kehitys Yrityskanta / 1000 as. Uudet yritykset / 1000 as. Yritysmyönteisyysmitaukset	Liikevaihto 5 795 milj. € (2018) 6 511 milj. € (2021) 7 169 milj. € (2023) 1 651 milj. € (Q1/2024) Viennin kehitys 679 milj. € (2018) 1 023 milj. € (2021) 973 milj. € (2023) 54,3/1000 as. (2018) 61,5 /1000 as. (2021) 64,7 /1000 as. (2023) 65,1 (30.9.2024) 5,3/1000 as. (2018) 6,6 /1000 as. (2021) 6,7 /1000 as. (2023) 5,4 (30.9.2024) Elinkeinopolitiikan kokonaisarvosana sijoitus yli 50 000 asukkaan kunnat 2. sija (2018) 2. sija (2022) 9. sija (2024) Toimintaympäristön hyvyys yrityksille, sijoitus 20 suurimman kunnan joukossa, sijoitus 13. (2023)	✓	Tavoitetta ei voida arvioida. Yrittäjyyskasvatuksen toteutumista ei ole arvioitu eikä sille ole mittaria. Vuosien 2022 ja 2024 välisenä aikana taloudellinen kehitys on ollut lievästi negatiivinen. Kuopion sijoitus Suomen Yrittäjien kuntabarometrissä on vuonna 2024 laskenut yhdeksänneksi suurten kaupunkien joukossa.
Tonttitarjontamme on riittävä ja monipuolinen	Yritystontit (sopivuus, määrä)	Yritystonttivaranto n. 80 tonttia, joista aktiivisesti tarjolla 40 kpl (2024). Vuoden 2024 tonttiluovutukset (kpl) : vuokratontin myyntejä 3 uusia tonttivarauksia 8 uusia tontinvuokrauksia 1 vuokrasopimusten uusimisia/jatkoja 15	→	Tavoite ei toteutunut. N. 20 tontilla on vanhentunut asemakaava tai kunnallistekniikka. Yritystonttien tarjonta on kaupungin kehityksen kannalta ratkaiseva, mutta saatavuuden seuraaminen on vaikeaa. Yritystonttikysyntä on monipuolista ja kyselyjä on ollut viikoittain. Määrää ei tilastoida.
Yritykset saavat osaavaa työvoimaa	Pk-yritysten työvoiman saatavuus Työllisyysaste Avoimet työpaikat	Yrityksistä 25 % (2022) 23 % (2023) 12 % (2024) ilmoittaa työvoiman saatavuuden olevan merkittävin työllistämisen este. 69,2 (2019) 71,4 (2022) 70,5 (2023) 1 362 (2018) 2 306 (2021) 1 292 (2023) 403 (2024)	✓	Työllisyystilanteen heikkeneminen on parantanut Kuopion seudun pk-yritysten työvoiman saatavuutta, mutta laskenut avointen työpaikkojen määrää. Työllisyysaste on kääntynyt laskuun. Avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt merkittävästi. Vuoden 2024 tilanne tulee vaikuttamaan työllisyysasioiden järjestelyyn.

2.KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Strategialinkitys 2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys				
Mahdollistamme monipuolisen ja riittävän asuntotuotannon sekä monipaikkaisen elämän	Asuntotuotanto (lkm, tyyppi, hallintasuhde) Asuntotuotannon tonttireservi, vuotta	Valmistuneiden asuntojen lkm. 1 803 (2018) 1 208 (2021) 1 198 (2023) 538 (2024) kerrostalot n. 8 v rivitalot n. 4 v omakotitalot n. 2,5 v Lisäksi n. 180 tonttia maaseututaajamissa		 Uusia asuntoja valmistui 538. Rakenuskustannukset nousivat merkittävästi Ukrainassa käytävän sodan alettua. Kerrostalotonttireservi on hyvä, mutta pientalotonttireservi on niukka. Tonttikysyntä on vähentynyt yleisen suhdannetilanteen vuoksi.
Kaupunkikeskusta, lähiöt ja maaseutu ovat elinvoimaisia ja viihtyisiä	Maaseutuohjelman toteuttaminen			 Maaseutuohjelman tilannekatsaus käsiteltiin kaupunginhallituksessa 24.6.2024 § 211. Kuopion keskeiselle kaupunkialueelle, runkolinja 4:n vaikutusalueelle, on käynnistetty kaupunkikehittämisen hanke.
Kehitämme Savilahden rakentamisen eteneminen	Savilahden rakentamisen eteneminen			 Yleinen suhdannetilanne ja vähentynyt asunto- ja toimitilarakentaminen ovat hidastaneet uusien hankkeiden käynnistymistä. Alueelle on valmistunut FinVectorin tuontantolaitos, tapahtuma- ja liikuntakeskus Luola ja opiskelija-asuntohanke on rakenteilla. Infran rakentaminen on edennyt tontin luovutusvalmiutta mukaillen.
Strategialinkitys 2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus				
Kuopio on vetovoimainen opiskelu-kaupunki	Koulutuksen vetovoimaisuus, hakijamäärät/aloituspaiikka; ISY/Savonia/Sakky Alueelle jäävien valmistuneiden osuus ISY/AMK	3,19/2,43/1,10 (2019) 2,91/2,19/1,13 (2023) 2,88/3,15/1,12 (2024) 39,8/62,3 (2014) 32,1/59,2 (2021) 31,1/61,9 (2022)		 Ammattikorkeakoulun hakijamäärät ovat kasvaneet, yliopiston lievästi vähentyneet ja ammattikoulun hakijamäärät ovat lähes ennallaan. Opiskelijoiden jääminen alueelle valmistumisen jälkeen on vähentynyt yliopistokoulutuksessa, ammattikorkeakoulussa pysynyt ennallaan.
Koulutus vastaa ennakoivasti työelämän muuttuviin tarpeisiin.	Mittari kehitetään työelämyspalvelu-uudistuksen yhteydessä.			 Tavoitetta ei voida arvioida. Työllisyysalueuudistukseen liittyvän valtakunnallisen mittariston suunnittelu on toteutunut odotettua hitaammin, eikä tietoa niistä ole saatu työllisyysalueille. Tämän takia työllisyys- ja yrityspalveluiden yhteisten uusien mittareiden kehittäminen ei ole edennyt.

2.KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Strategialinkitys 2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus				
Innovaatioekosysteemi edistää liiketoiminnan kasvua ja houkuttelee uusia toimijoita alueelle	Panostukset t&k toimintaan	Tutkimus- ja kehitysrahoitus, milj. € 122,4 (2017) 151,7 (2019) 171,4 (2022) 157,2 (2023) Rahoituksessa on mukana kaikki alueen t&k toimintaan osallistuvat.	 	Tutkimus- ja kehitysrahoitus on vähentynyt edellisestä vuodesta. Innovaatiopalveluita on kehitetty mm. Kuopio Health, Business Center ja Kuopio Water Cluster kanssa. Uusia hankkeita hyväksyttiin kaksi: Kokonaisturvallisuuden osaamiskeskus ja Kuopion vesiosaamisesta kansainväliseen näkyvyyteen ja liiketoimintaan.
Strategialinkitys 2.4. Kasvava ja vastuullinen matkailu				
Edistämme monimuotoista kaupunkikulttuuria, tapahtumia ja matkailua	Tapahtuma-avustukset (esim. konferenssit, musiikkitapahtumat) Tapahtumakävijät	Tapahtuma-avustuksia myönnettiin 0,61 milj. € (2023) 0,75 milj. € (2024) Tapahtumakävijöitä 430 928 (2023) 470 993 (2024)	 	Järjestetty runsaasti erilaisia tapahtumia, tilaisuuksia ja näyttelyjä eri kohderyhmille niin kaupunkikeskustassa, lähiöissä kuin maaseutualueilla. Kuopion kaupungin tilojen ja alueiden tapahtumamyyntiä on tehostettu.
Kehitämme matkailun kärkihankkeena Tahkoa sekä Kuopion muita matkailualueita yhdessä toimijoiden kanssa	Matkailijoiden yöpymiset Hankkeiden eteneminen	544 424 (2019) 535 189 (2022) 524 304 (2023) 515 846 (2024)	 	Matkailijoiden yöpymisten määrä on vähentynyt edelleen. Mökki- ja Airbnb-majoitukset eivät sisälly tilastoon. Venäjältä suuntautunut turismi loppui vuonna 2022. Tahkon alueen kehittämistä on jatkettu. Tahkon keskustan ja Tahko Bungalowsin asemakaavat ovat saaneet lainvoiman. Golden Resortin asemakaavatyö on edennyt.
Strategialinkitys 2.5. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta				
Aktiivinen, ennalakoiva edunvalvonta ja vaikuttaminen tukee Kuopion tunnettuutta ja kehittymistä. Painopisteenä alueen saavutettavuuden (tie-, raide-, lento-, vesiliikenne ja ICT-yhteydet) parantaminen.	Imago- ja mainetutkimukset Onnistuminen edunvalvonnassa		 	T-Median tutkimuksen mukaan Kuopio oli yhdessä Jyväskylän kanssa toiseksi vetovoimaisin kaupunki Tampereen jälkeen. Tutkimuksen mukaan Kuopio on kuitenkin menettänyt vetovoimaansa. FCG/MDI:n elinvoimaindeksin mukaan elinvoima on hieman noussut ja veto-/pitovoima on noussut selvästi. Kokonaisturvallisuuden osaamiskeskus -hanke hyväksyttiin. Vt5 Leppävirta-Kuopio parannus on tekeillä ja aikataulu varmistuu vuoden 2025 aikana. Savon radan parannuksen suunnittelu on käynnissä.

3. ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Strategialinkitys 3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus				
Edistämme puurakentamista mm. kaavoituksen keinoin	Toteutuneet puurakennushankkeet			 Kaupungin rakennushankkeiden kilpailutusten kriteereissä huomioidaan puun käyttö. Hirsinen Sinikellon päiväkoti on valmistunut ja Jynkän hirsinen päiväkoti on rakenteilla. Kuopion toimitilahankkeiden puurakentamisen ohjelma on hyväksytty (kh 10.6.2024, § 184). Puukerrostalojen rakentaminen ei ole edennyt. Mittaritietoa toteutuneista puurakennushankkeista ei ole saatavilla.
Kuopiossa on vahva kiertotalouden yritysverkosto ja sitä tukevaa koulutus- ja innovaatio-toimintaa	Kiertotalousyritysten määrä Hankkeiden eteneminen	363 kpl (2023) 354 kpl (2024)		 Kiertotalousyrityksellä tarkoitetaan vuokraus-, kierrätys-, korjaus- ja huoltotoimintaa. Kiertotalousyritysten määrä on vähentynyt edellisestä vuodesta. Yritysten liikevaihdosta ei ole tietoa. Hepomäen kiertotalousalueella on aloitettu kiertotalouden toteutettavuusselvitys.
Hankintamme ovat vastuullisia ja hiilineutraaleja	Ympäristökriteerit sisältävät kilpailutukset (M€/v, kpl/v, %)	Hankintaohjelman seurannassa (kh 31.3.2025) esitetään vuoden 2024 ympäristökriteerien sisältävien hankintojen osuudeksi 62 % hankinnoista, tavoite oli 40 %.		 Hankintojen vastuullisuutta on edistetty mm. käyttämällä päästökriteereitä kilpailutuksissa (mm. läntinen alueurakka ja joukkoliikenne), järjestämällä koulutuksia vähähiilisuuden ja kiertotalouden huomioon ottamisesta hankinnoissa ja ilmastoasiantuntijat ovat olleet tukena hankintojen tekemisessä. Hankintaohjelma on päivitetty ja ympäristökriteerit on huomioitu ohjelmassa.
Strategialinkitys 3.2. Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne				
Suunnittelemme ja toteutamme kestäväää ja vähähiilistä yhdyskuntarakennetta mm. edistämällä vaihtoehtoisen lataus- ja tankkausverkon rakentamista	Tieliikenteen CO ₂ -päästöt (kt CO ₂ -ekv)	187,1 (2018) 155,9 (2022) 149,8 (2023) 146,9 (ennakkotieto 2024)		 Tieliikenteen päästöt ovat vähentyneet vuoden 2018 tasosta. Asemakaa-va mahdollistaa kaasutankkausase- man sijoittamisen Haapaniemelle. Vetytankkausaseman sijaintivaihto- ehtoja selvitetään. Raskaan liikenteen sähkölatausaseman sijoittumisesta Pieneen Neulamäkeen on neuvoteltu. Joukkoliikenteen paikallisliikenteen kilpailutuksessa on vaadittu 100 %:sti päästötöntä kalustoa (sähkö- tai vetybussit).
Edistämme kestävien liikkumismuotojen (joukkoliikenne, kävely, pyöräily, yhteiskäyttöautot) käyttöä ja toimin- taedellytyksiä	Joukkoliikenteen matkustajamäärä / v (1000 matkustajaa) Kestävien liikennemuotojen osuus matkoista	7 358 (2019) 8 500 (2023) 9 100 (2024) 45 % (2020) Tuoretta mittaritietoa ei ole saatavissa.		 Joukkoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut edelleen. Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita on edistetty. Vuonna 2024 Vilkkufillareiden määrä kasvoi 400 pyörään ja 47 pyöräasemaan.

3. ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Strategialinkitys 3.3. Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon torjunta				
Otamme maan- käytönsuunnitelussa sekä metsien ja viheralueiden hoidossa huomioon luonnon monimuotoisuuden	Luonnonsuojelualueiden määrä (ha / %) Vanhojen metsien osuus (%) Lehtipuuston osuus (%)	5,7 % (2020) 755 ha/7 % (2023) 17 % (2021) 22 % (2021)	 	Kuopion luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma 2024–2030 on hyväksytty (kv 20.5.2024 § 32.) Kartoitusta luonnoltaan arvokkaista metsäalueista kaupungin maa-alueilla on tehty.
Strategialinkitys 3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky				
Teemme aktiivisesti toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja ilmastoriskien (mm. sään ääri-ilmiöt) pienentämiseksi	CO ₂ -päästöt / asukas (t CO ₂ -ekv / as)	6,2 (2015) 5,2 (2021) 5,0 (2022) Muutos kokonaispäästöissä 2005–E2023* -45% 2022– E2023* -9% Muutos päästöt/as. 2005–E2023* -51% 2022–E2023* -10 % *ennakkotieto SYKE	 	Uusi Ilmasto- ja resurssiviisasohjelma on hyväksytty (kv 10.6.2024 § 48.) Suunnitelmallisen ilmastotyön juurruttaminen Pohjois-Savoon (SISU)-hankkeessa (EAKR) on järjestetty ilmastoinfoja, koulutuksia ja kuntalaisille suunnattuja kampanjoita. Toimialakohtaisia ilmastosuunnitelmia on päivitetty ja kaavoituksessa on pilotointikäytössä ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen tarkistuslista.
Tuemme paikallista maataloutta ja elintarviketuotantoa tarjoamalla lähellä tuotettua ja ilmastoviisasta ruokaa huoltovarmuuden parantamiseksi sekä vähennämme ruokahävikkiä	Lähiruuan osuus (%) Kasviproteiinien osuus (%:a kg) pääraaka-aineena käytetyistä proteiinin lähteistä Ruokahävikin määrä (kg)	5,17 (2020) 4,50 (2021) 8,0 (2023) 7,0 (2024) 20 (2024) 173 329 kg/606 653 € (2022) 173 538 kg/607 170 € (2023) 146 854 kg/531 833 € (2024)	 	Lähiruuan osuus on hieman laskenut edellisestä vuodesta. Vertailutietoa kasviproteiinien osuudesta aiempiin vuosiin ei ole, sillä laskentatapa on muuttunut vuonna 2024. Ruokahävikin määrä on vähentynyt.
Tehostamme energiankäyttöä 10 prosenttia ja lisäämme uusiutuvien energiamuotojen käyttöä	Sähkön ja lämmön ominaiskulutus kaupungin kiinteistöissä (kWh / r-m ³) (Tunnusluku, joka lasketaan jakamalla lämmitykseen käytetty energiamäärä rakennuksen tilavuudella) Uusiutuvan energian osuus tuotetusta energiasta (%)	sähkö 17/ lämpö 32 (2019) sähkö 16/lämpö 33 (2022) sähkö 15/lämpö 32 (2023) 68 (2019) 75 (2021) 75 (2023)	 	Tavoite ei toteutunut. Vuoden 2024 mittaritietoja ei ole saatavilla. Energian käyttö on tehostunut, mutta ei tavoitteena ollutta 10 %:a. Sähkön ja lämmön ominaiskäyttö on hieman pienentynyt vuodesta 2022. Uusiutuvan energian osuus on kasvanut merkittävästi vuodesta 2019 ja pysynyt vuoden 2021 tasolla.

4. UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Strategialinkitys 4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta				
Kehitämme palvelujamme (ml. digipalvelut) asiakaslähtöisesti ja ratkaisukeskeisesti organisaatorajat ylittäen ja teemme aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämiseksi	Palvelujen digitalisaatioaste (digitalisaatiotason 0,9 ylittävien palvelujen määrä, mm. asiakkaan vahva sähköinen tunnistautuminen) Tyytyväisyys palveluihin	19 (2021) 29 (2023) 35 (2024)		 Kaupungin palveluiden digitasomitus on toteutettu. Palveluista 35 % oli tavoitetasolla. Tyytyväisyyttä palveluihin ei ole mitattu.
Lisäämme hallinnon ja päätöksenteon avoimuutta ja asukkaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia	Kuntalais- ja asiakaspalautteet Kuntalaisaloitteet	3 049 (2019) 6 641 (2021) 5 539 (2023) 5 271 (2024) 34 (2019) 37 (2021) 35 (2023) 24 (2024)		 Asiakaspalautetta kerätään uudella järjestelmällä. Kuntalaisilla on ollut mahdollisuus vastata verkkokyselyyn talouden tasapainottamisesta. Kuntalais- ja asiakaspalautteiden sekä kuntalaisaloitteiden määrä vaihtelee vuosittain.
Lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen lapsivaikutusarviointien määrä	0 (2023) 0 (2024)		 Tavoite ei toteutunut. Lapsivaikutusten arviointi on otettu käyttöön osana uutta kaupungin päätösten vaikutusten ennakkoarviointiohjeistusta. Lapsivaikutusarviointeja ei ole toteutettu.
Strategialinkitys 4.2. Uudistuva johtaminen				
Vahvistamme Kuopion työnantajavetovoimaa	Hakijoita / avoin työpaikka Työnantajan suositteluindeksi (työnantajaa suositelleiden osuus)	4,7 (2022)* 10,0 (2023) 12,5 (2024) 67,30 (2022)* 68,0 (2023) 79,2 (2024) *sis. HVA:lle siirtyneet		 Hakijoiden määrä Kuopion kaupungin avoimiin työpaikkoihin on noussut. Henkilöstön saatavuus (vakituiset ja sijaiset) vaihtelee huomattavasti vastualueittain. Työnantajan suositteluindeksi on noussut merkittävästi.
Kehitämme laadukasta päätöksentekoa, johtamista sekä hyvää ilmapiiriä ja varmistamme toimivat rakenteet	Toimielinten itsearviointien kehitys			 Nykyisen johtamisjärjestelmän arviointi on toteutettu. Haltuun-hanke on lähes valmis. Viimeiset henkilöstösiirrot toteutuvat vuoden 2025 toukokuun alussa.
Tuemme esimiestyötä ja kehitämme esimiesten osaamista	Johtamisen arvioinnit			 Esihenkilöille on järjestetty kaksi esihenkilöseminaaria sekä verkostoitumista, koulutusta ja valmennusta.
Strategialinkitys 4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Varmistamme henkilöstön osaamisen ja urakehityksen	Koulutuspäivät / htv Työkierto Sisäisesti täytetyt avoimet työpaikat * sis. HVA:lle siirtyneet	1,7 (2022) * 2,5 (2023) 1,8 (2024) 334 (2022) * 177 (2023) 229 (2022) * 111 (2023) 33 (2024)		 Tavoite ei toteutunut. Henkilöstön osaamista ja urakehitystä on edistetty mm. järjestämällä koulutusta ja valmennusta. Talouden tasapainotustoimenpiteet ovat vähentäneet mahdollisuutta osallistua koulutuksiin.

4. UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO

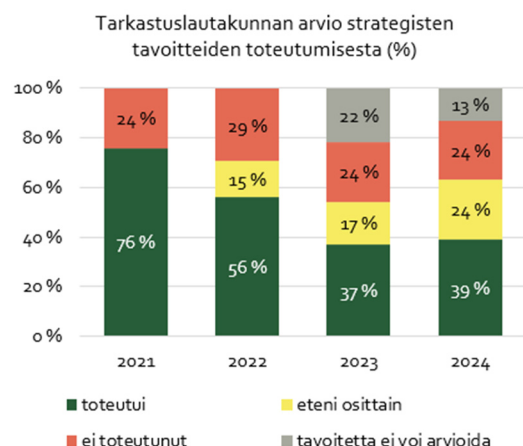
Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Strategialinkitys 4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Lisäämme henkilöstön koettua työhyvinvointia ja myönteistä työnteijäkokemusta	Työhyvinvointikysely Sairauspoissaolot (pv/htv)	21,0 (2022)* 17,9 (2023) 16,0 (2024) *sis. HVA:lle siirtyneet		 Työhyvinvointikysely toteutettiin syksyllä 2024. Tulosten mukaan työhyvinvointi on parantunut kaikilla osaluilla. Sairauspoissaoloja oli keskimäärin 16,0 pv/htv. Sairauspoissaolojen vertailu työyksiköiden välillä on vaikeaa, koska pienessä yksikössä yksittäinen pitkä poissaolo vaikuttaa keskiarvoon.
Kannustamme henkilöstöä oman työn ja työyhteisön kehittämiseen. Tuemme kokeilukulttuuria ja kehitämme osallisuuden rakenteita/foorumeita.	Henkilöstön kehittämislaitteiden määrä Etätyötä tehneet henkilöt ja Etätyöpäivät	49 (2023) 40 (2024) 850 hlöä (2023) 799 hlöä (2024) 50 557 pv (2023) 54 205 pv (2024)		 Henkilöstön kehittämisaloitteiden määrä vaihtelee vuosittain. Etätyötä tehneiden henkilöiden määrä on laskenut mutta etätyöpäivien lukumäärä on kasvanut.
Strategialinkitys 4.4. Kestävä talous				
Kehitämme toimintaa ja talouttamme siten, että tulorahoitus mahdollistaa toimivat palvelut ja tarvittavat investoinnit	Ydinkaupungin vuosikate % poistoista Investointien tulorahoitus % Lainamäärä € / asukas	30,2 (2019) 125,3 (2021) 104,2 (2023) 88,1 (2024) 13,6 (2019) 77,0 (2021) 62,3 (2023) 69,8 (2024) 4 090 (2019) 4 277 (2021) 4 374 (2023) 4 755 (2024)		 Tavoite ei toteutunut. Talouden tasapainotusohjelma vuosille 2024–2027 on hyväksytty (kv 20.5.2024 § 24). Ohjelman toteutus on käynnissä. Yhteistoimintaneuvottelut toteutettiin ajalla 23.9.-11.11.2024. Säästöjä löydettiin n. 2,7 milj. euron verran. Vuosikate ei kata poistoja. Investointien tulorahoitusprosentti on parantunut edellisestä vuodesta. Lainamäärä €/asukas on kasvanut.
Mitoitamme palveluverkostomme asiakastarpeen ja talouden kestäkyyden mukaisesti ja pidämme palvelutuotannon tarvitsemat kiinteistöt kunnossa	Tilakustannukset % kokonaiskustannuksista			Tavoitetta ei voida arvioida, koska mittaritietoa ei seurata. Palveluverkkoselvitys on käynnistetty. Tilojen kunnossapitotoimet on kohdennettu kaupungin palvelutuotannon kannalta tärkeisiin kohteisiin.
Uudistamme konsernin toimintaa kunnan roolin muutoksen mukaisesti ja olemme vastuullinen ja aktiivinen omistaja. Edellytämme omistamiemme yhteisöjen toimivan tehokkaasti ja tuloksellisesti strategian toteutumista tukien.	Konsernitulos Konsernilainojen määrä € / asukas	47,1 (2021) 27,6 (2022) 30,6 (2023) 22,9 (2024) 9 285 (2021) 9 887 (2022) 7 450 (2023) 8 056 (2024)		 Omistajapoliittiset linjaukset ja päivitetty konserniohje on hyväksytty joulukuussa 2024. Konsernitulos on heikentynyt. Konsernilainojen määrä on kasvanut vuodesta 2023 mutta pienentynyt vuodesta 2021.

Suorituskyky, taloudellisuus- ja vaikuttavuusmittarit			
Mittarin nimi ja mittari	Tavoite 2024	TP 2024	Tarkastuslautakunnan arvio
Joukkoliikenteen matkustajamäärä (matkustajaa vuodessa)	8 000 000	9 100 000	Tavoite toteutui.
Päiväkotien täyttöaste / haja-asutusalue (%)	96	95	Tavoitteen katsotaan toteutuneen.
Päiväkotien täyttöaste / taajama-alue (%)	99	96	Tavoite ei toteutunut.
Teatterin ison salin täyttöaste (%)	85	63,5	Tavoite ei toteutunut.
Toimitilojen kokonaisneliömäärä (brm ²)	637 000	648 747	Tavoite ei toteutunut.
Ulkoa vuokrattujen tilojen kokonaisneliöt (m ²)	59 800	57 772	Tavoite toteutui.
Kunnossapidon talvihoidon kustannukset (€/km)	7 000	7 393	Tavoite ei toteutunut.
Varhaiskasvatuksen toimintamenot 0–6 vuotiaista lasta kohden (€)	12 849	13 645	Tavoite ei toteutunut.
Perusopetuksen toimintamenot euroa per 7–15 -vuotias lapsi (€)	11 387	11 169	Tavoite toteutui.
Kansalaisopiston nettokustannus €/opetustunti (€)	82,4	80,6	Tavoite toteutui.
Keskimääräinen tilakustannus (€/brm ² /kk)	12,54	11,89	Tavoite toteutui.
Työmarkkinatuen kuntarahoitussuus (M€)	11,300	11,591	Tavoite ei toteutunut.
Kunnossapidon talvihoidon asiakastytyväisyys	3,7	3,72	Tavoite toteutui.
Varhaiskasvatukseen osallistuminen 0–6 vuotiaista (%)	75,0	78,2	Tavoite toteutui.
Kirjastopalvelujen lainat/asukasmäärä (kpl)	17,6	18,1	Tavoite toteutui.
Alle 20-vuotiaiden asiakaskäyntien määrä Kuntolaakson uimahallipalveluissa (kpl)	120 000	145 388	Tavoite toteutui.
Purettujen rakennusten kokonaisneliöt (brm ²)	16 700	17 153	Tavoite toteutui.

2.3 Valtuustokauden strategisten tavoitteiden arviointi

Tarkastuslautakunta on arvioinut valtuustokauden 2021–2025 aikana yhteensä 176 sitovaa strategista tavoitetta. Lautakunta on todennut jotkin tilinpäätöksessä esitetyistä tavoitteista useampiosaisiksi, mikä on johtanut eroihin tarkastuslautakunnan ja tilinpäätöksen tavoitemäärissä.

Tarkastuslautakunta on kehittänyt arviointiasteikkoaan. Vuonna 2021 mukana oli vain kaksi arviointivaihtoehtoa, ”tavoite toteutui” tai ”ei toteutunut”. Vuoden 2022 arviointiin lisättiin ”eteni osittain” -vaihtoehto ja vuonna 2023 otettiin käyttöön erillinen merkintä, jos tavoitetta ei pystytty arvioimaan. Tarkempi arviointiasteikko on johtanut siihen, että tarkastuslautakunnan arviot eroavat aiempaa enemmän tilinpäätöksen tiedoista.

Tarkastuslautakunnan arviot tavoitteiden toteutumisesta	2021	2022	2023	2024	Yhteensä
Tavoite toteutui	38	19	17	18	92
Tavoite eteni osittain	0	5	8	11	24
Tavoite ei toteutunut	12	10	11	11	44
Tavoitetta ei voi arvioida	0	0	10	6	16
Tarkastuslautakunnan arvioimat tavoitteet yhteensä	50	34	46	46	176

Lähde: Arviointikertomukset 2021–2024

Arvioinnin poikkeamat tilinpäätöksen arvioista

Arviointivuonna 2021 eroavuuksia tilinpäätöksen ja tarkastuslautakunnan arvioissa oli harrastamisen ja fyysisen aktiivisuuden, päihteiden käytön vähentämisen sekä työllisyyden palveluiden kehittämisen osalta.

Vuonna 2022 tarkastuslautakunta oli arvioinnissaan eri mieltä 16 tavoitteen toteutumisesta. Eniten eroavaisuuksia oli Hyvinvoiva Kuopio -strategiapäämäärän tavoitteis-

sa, joita oli yhteensä kahdeksan. Näistä vain yksi arvioitiin samalla tavalla kuin tilinpäätöstiedoissa. Yhdessä tapauksessa lautakunnan arvio oli kuitenkin parempi kuin alkupe-
räinen tilinpäätöstieto.

Vuonna 2023 tarkastuslautakunta arvioi Hyvinvoiva Kuopio -strategiapäämäärän tavoitteista 92 % (12/13) eri tavalla kuin tilinpäätöksessä. Kasvava Kuopio -tavoitteista 75 % (9/12) arvioitiin myös eri tavalla kuin tilinpäätöksessä.

Arviointivuonna 2024 tarkastuslautakunnan arviot poikkesivat eniten Hyvinvoiva Kuopio -strategiapäämäärän tavoitteiden osalta, 85 % (11/13) sai erilaisen arvion. Resurs-siivias Kuopio -strategiapäämäärän arviointi on toistunut lähes samankaltaisena, vain kolme tavoitetta yhdeksästä arvioitiin toisin kuin tilinpäätöstieto.

Tavoitteiden toteutumisen osuus on ollut vaihteleva. "Ei toteutuneiksi" -tavoitteiksi on arvioitu vuosittain noin 20–30 %. Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteiden toteutumisesta poikkeaa tilinpäätöksen arviosta noin puolessa tavoitteista. Osaksi syy selittyy tarkastuslautakunnan arvioinnin tarkentumisella.

	2021	2022	2023	2024	Yhteensä
Tilinpäätöksen tavoitteet	35	34	45	45	159
Tarkastuslautakunnan laskemat tavoitteet	50	34	46	46	176
Tarkastuslautakunta eri mieltä toteutumisesta	8 %	47 %	63 %	57 %	43 %

Mittareista ja niiden arvioimisesta

Vuoden 2021 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta huomautti talousarviotavoitteiden toteumaa kuvaavien mittareiden puutteista. Tarkastuslautakunta kysyi, kuinka tulevassa talousarviovalmistelussa varmistetaan, että laadittavat talousarviotavoitteet ja niiden toteumaan liittyvät mittarit ovat johdonmukaisia?

Vastineessa kerrottiin, että keväällä 2022 uudistetussa strategiassa tavoitteet asetetaan koko valtuustokautta koskeviksi ja niille on tässä yhteydessä määritetty myös mittarit. Mittareiden osalta on tehty erillinen tarkastelu, jossa on kerätty mittareiden lähtötilanne ja samalla tarkistettu, että kyseinen mittaritieto on saatavissa. Vastineessa todettiin, että kaikista mittareista ei löydy ajantasaista tietoa tai tieto ei ole saatavissa joka vuosi. Osalle tavoitteista on myös hankala löytää hyvää mittaria ja joudutaan tyytymään välillisesti tavoitetta kuvaavaan mittariin. Mittariston kehittäminen onkin jatkuvaa työtä.

Vuoden 2022 jälkiseurannassa tarkastuslautakunta arvioi asian osittain toteutuneeksi, sillä mittarit olivat kehittyneet. Kuitenkin useiden mittareiden mittaritietoa ei ollut saatavissa ja lautakunta huomautti, että useissa mittareissa tarvitaan pidempi tarkasteluväli, esim. 5 vuotta.

Tarkastuslautakunta on havainnut arviointivuosien 2021–2024 aikana useita ongelmia tavoitteiden mittaamisen ja seurannan osalta:

- mittarin tieto ei päivity
- mittaritieto ei kuvaa tavoitetta
- mittaria ei ole
- mittarin tietoa ei ilmoiteta
- mittareiden arvot poikkeavat edellisen vuoden tilinpäätöksessä vahvistetuista arvoista
- mittaritiedoissa ilmoitetaan eri asioita kuin mittaritaulukossa

Tarkastuslautakunta suosittaa, että strategian ja talousarvion laadinnassa kiinnitetään enemmän huomiota tavoitteita kuvaavien mittareiden asettamiseen.

Sitovat tavoitteet, jotka eivät toteutuneet useana vuonna valtuustokauden aikana

Tarkastuslautakunta on seurannut tavoitteita, jotka eivät ole toteutuneet useana vuonna. Näitä ovat mm.

- asukkaiden, erityisesti nuorten, mielen hyvinvoinnin kohentuminen
- yksinäisyyden kokemisen vähentyminen
- yhteisöllisyyttä tukevien kohtaamispaikkojen lisäämisen tavoitteet
- pitkäaikais- ja nuorisotyöttömien määrä ei vähentynyt vuosina 2023 ja 2024, vaikka vuonna 2022 tilanne olikin parantunut edellisvuoteen verrattuna

Palveluverkoston ja toimitilojen tarkastelu jäi vuonna 2021 kesken ja vuonna 2022 tavoitteeksi asetettu toimitilaverkoston mitoitus asiakastarpeen ja talouden kestokyvyn mukaan ei toteutunut. Vuosina 2023 ja 2024 tavoitteiksi oli asetettu, että palveluverkosto mitoitetaan asiakastarpeen ja talouden kestokyvyn mukaisesti ja palvelutuotannon tarvitsemat kiinteistöt pidetään kunnossa. Tarkastuslautakunta totesi vuosien 2023 ja 2024 arviointikertomuksissa, että tavoitetta ei voida arvioida, sillä mittaritietoa tilakustannuksista (Tilakustannukset % kokonaiskustannuksista) ei seurata.

Vuonna 2021 tavoitteena esitetyt henkilöstömenosäästöt eivät toteutuneet. Myöskään investointien hankesuunnitteluprosessin kehittämisen ei katsottu toteutuneen. Vuonna 2022 tilikauden tulokselle asetettu tavoite vähintään nollatasosta vuonna 2025 ei toteutunut. Vuoden 2023 tavoite toiminnan ja talouden kehittämisestä koskien toimivia palveluja ja tarvittavia investointeja eteni tarkastuslautakunnan arvion mukaan vain osittain. Vuonna 2024 todettiin, että kaupungin toiminnan kehittämisen tavoite ei toteutunut, joten kaupunki käynnisti talouden tasapainotusohjelman sekä yhteistoimintaneuvottelut. Lainamäärä €/asukas kasvoi edelleen.

Tarkastuslautakunta suosittaa seuraamaan aktiivisesti tavoitteita, jotka jäävät useana vuonna toteutumatta.

Matkakeskus
kuva: Wille Markkanen

3. KAUPUNGIN TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

Toimintatuotot olivat yhteensä 111,9 milj. euroa. Toimintatuottojen kertymässä keskeisimpiä eriä olivat joukkoliikenteen lipputulot, erilaiset liikunta- ja kulttuuritoimen pääsylipputulot sekä kaupunkiympäristön palvelualueen maksutulot. Käyttöomaisuuden myyntivoittoa kertyi 6,0 milj. euroa, joka oli 1,8 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Toimintatuotot kattoivat toimintakuluista 27,2 %, mikä oli samaa tasoa kuin edellisvuonna.

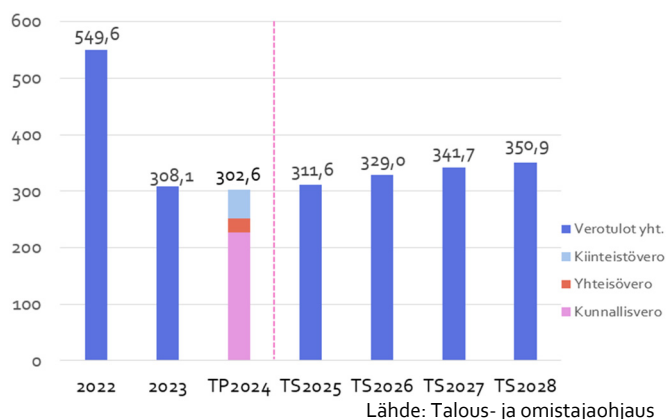
Valmistus omaan käyttöön oli 4,9 milj. euroa. Keskeisimpänä ovat Savilahden Luolaan liittyvät yhteensä 3,96 milj. euron autopaikkavelvoitemaksut. Valmistus omaan käyttöön (erä sisältää esim. rakennettavaan kouluun liittyviä suunnitelmia, joita hyödynnetään lopullisessa toteuttamisessa) on tuloslaskelman oikaisua, jolla omaan käyttöön valmistuksen vaikutus eliminoidaan tilikauden tulokseen silloin, kun taseeseen kirjatun hyödykkeen valmistuksen menoja sisältyy tuloslaskelman menoihin. Toimintakulujen toteutuma oli -411,9 milj. euroa. Toimintakuluista suurimman osuuden muodostivat henkilöstömenot 48 % ja palvelujen ostot 35 %.

Avustuksia maksettiin yhteensä 23,5 milj. euroa. Työmarkkinatuen kuntaosuutta maksettiin 11,6 milj. euroa ja lasten kotihoidontukea 3,6 milj. euroa. Toimintakate eli toimintatuottojen ja -kulujen erotus osoittaa paljonko käytötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate oli -295,1 milj. euroa.

Verotulot

Verotulojen toteuma oli 302,6 milj. euroa, 0,8 milj. euroa muutettua talousarviota suurempi ja alkuperäiseen talousarvioon nähden 3,7 milj. euroa suurempi. Erityisesti kunnallisveron tuotto ylitti merkittävästi arviot. Vaikka kiinteistöverokertymä kasvoi, kasvun hyödytti rakentamisen lama ja tulot jäivät alle talousarvion. Yhteisöveron tuloarviota pienennettiin ja toteuma vastasi hyvin muutettua talousarviota. Vertailukelpoisuutta vaikeuttavat vuoteen 2023 sisältyneet aikaisemman kaupungin veroprosenttitason mukaiset tilitykset, nk. verohännät.

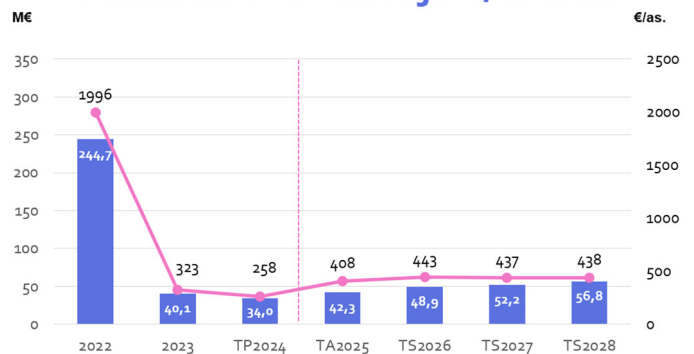
Verotulot M€

Valtionosuudet

Valtionosuudet olivat 34,0 milj. euroa. Valtionosuuksien määrää laskivat hyvinvointialueiden toiminnan rahoitukseen kytketyt erät ja niiden tarkistukset vielä vuoden 2024 kuluessa. Valtionosuuksien tuloarviota korotettiin nk. sote-eriin tehdyn tarkistuslaskennan sekä perusopetuksen pidennetyn oppivelvollisuuden ja tutkintoon valmistavan opetuksen rahoituslisäyksen vuoksi. Vuoden lopussa tehty lukiokoulutuksen oppilasmäärän päivitys valtionosuustekijöihin lisäsi valtionosuuksien kokonaismäärää vielä talousarviomuutostakin suuremmaksi. Kuopion kaupungin opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien yhteismäärä muuttui positiiviseksi. Aikaisemmin kuntien omarahoitusosuus ammatilliseen koulutukseen on painanut erän miinusmerkkiseksi.

Valtionosuudet M€ ja €/asukas

Verotulot ja valtionosuudet eli verorahoitus oli yhteensä 336,6 milj. euroa. Verorahoitus väheni 11,5 milj. euroa vuodesta 2023.

Rahoitustuotot ja -kulut

Korkotuotot laskivat hiukan ja olivat 12,1 milj. euroa. Korkotason lasku, lainoihin liittyvät suojaustoimenpiteet ja uudistetut sopimukset hillitsivät korkomenojen kasvua, vaikka nettomääräisesti lainakanta kasvoi. Korkomenot olivat 2,1 milj. euroa vuotta 2023 suuremmat. Osinkokertymä kasvoi 0,2 milj. euroa.

Takausmaksuja saatiin 0,6 milj. euroa, joka oli lähes edellisvuoden tasoa. Muihin rahoitustuottoihin kirjautui Vaalijalan kuntayhtymän 2,3 milj. euron ylijäämän palautus, jota koskeva riita-asia saatiin ratkaisuun.

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen välitulos arvioitaessa tulo-rahoituksen riittävyyttä lyhyellä aikavälillä.

Vuosikatetta kertyi tilikaudella 50,7 milj. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna vuosikate heikkeni 5,9 milj. euroa. Vuosikate oli 6,9 milj. euroa pienempi kuin suunnitelman mukaiset poistot.

Suunnitelman mukaisia poistoja oli 57,6 milj. euroa, 3,4 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Satunnaisia eräi ei ollut.

Tilikaudelle kohdistuvien tulojen ja menojen erotuksesta muodostuu tilikauden tulos. Vuoden 2024 tilikauden tulos oli -6,9 milj. euroa. Tuloslaskelmassa tilikauden tuloksen

jälkeiset tuloksen käsittelyerät ovat poistoeron sekä varustusten ja rahastojen muutoksia.

Vuoden 2024 tilikauden alijäämäksi muodostui -6,9 milj. euroa. Edellisenä vuonna tilikausi oli ylijäämäinen 2,3 milj. euroa.

Vuosikate kattaa poistoista 88,1 %, edellisenä vuonna luku oli 104,2 %. Vuoden 2024 tilikauden alijäämäksi muodostui -6,9 milj. euroa. Edellisenä vuonna tilikausi oli ylijäämäinen 2,3 milj. euroa.

Toimintakateen toteutuma (milj. euroa)	TA 2024 alkuperäinen	Talous-arviomuutos	TA 2024 Muutoksin	TP 2024	Vrt. alkup. TA (+) paremmin (-) huonommin	Vrt. TA muutoksin (+) paremmin (-) huonommin
TOIMINTAKATE KOKO KAUPUNKI	-301,5	-6,5	-308,0	-295,1	6,4	13,0
Verotulot	298,9	2,9	301,8	302,6	3,7	0,8
Valtionosuudet	32,3	1,3	33,6	34,0	1,7	0,4
Rahoitustuotot ja -kulut (netto)	7,8	1,3	9,1	9,3	1,5	0,1
Vuosikate	37,5	-1	36,5	50,7	13,2	14,2
Poistot ja arvonalentumiset	-58,0	0	-58,0	-57,7	-0,4	-0,4
Tilikauden tulos	-20,5	-1	-21,5	-6,9	13,6	14,5
Tilinpäätöserät	0	0	0,0	0,0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-20,5	-1	-21,5	-6,9	13,6	14,5

Kaupungin tuloslaskelman tunnusluvut	2024	2023	2022	2021	2020
Toimintatuotot / Toimintakulut, %	27,2	27,3	19,9	20,9	18,9
Vuosikate / Poistot %	88,1	104,2	90,9	125,3	119,6
Vuosikate, €/asukas	404	457	363	503	476

3.1 Talousarviotavoitteet

Talousarviomuutokset

Tilinpäätösvuoden aikana hyväksytyt määrärahamuutokset heikensivät toimintakatetta 6,5 milj. euroa, kun toimintatuottoja vähennettiin 3,1 milj. euroa ja toimintakuluja kasvatettiin 3,4 milj. euroa.

Talousarviomuutoksissa verotulojen tuloarvioita korotettiin 2,9 milj. eurolla verotilitysten hyvän kehityksen vuoksi. Valtionosuuksien tuloarviota lisättiin 1,3 milj. euroa. Talousarviomuutokset heikensivät tilikauden ylijäämää -1,0 milj. eurolla -21,5 milj. euroon. Alkuperäisessä talousarviossa tilikausi oli -20,5 milj. euroa alijäämäinen.

Tilinpäätöksessä toimintatuottoja kertyi 215,0 milj. euroa (toteuma 101 %) ja se oli 2,7 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän. Alkuperäiseen talousarvioon nähden toimintatuottoja kertyi 0,4 milj. euroa vähemmän. Palvelualueet ja Tilapalvelut toteutuivat kaikki toimintakatteeltaan talousarviota paremmin. Merkittävimmät erot olivat Tilapalveluissa 3,3 milj. euroa, kaupunkiympäristön palvelualueella 2,9 milj. euroa ja elinvoima- ja konsernipalveluissa 2,9 milj. euroa.

Toimintakulujen toteuma oli 510,1 milj. euroa (toteuma 98 %), 10,3 milj. euroa muutettua talousarviota pienempi ja 6,8 milj. euroa alkuperäistä talousarviota pienempi.

Merkittävimmät talousarvion alitukset syntyivät ict-palveluissa, kunnossapidossa ja kiinteistönhoidossa. Lämmityskulut, sähkö ja vedenkäyttö toteutuivat myös talousarviota pienempinä. Henkilöstömenot jäivät 2,1 milj. euroa alle talousarvion.

Huolestuttavan ennusteraportin vuoksi kaupunginhallitus käynnisti talouden vakauttamistoimet kaikilla palvelualueilla kesäkuussa 2024. Toimenpiteet toteutuivat suunniteltua paremmin ja asetettu tavoite ylitettiin reilulla 2,0 milj. eurolla. Pääosin tämä tehtiin supistamalla palvelujen ostojen ja viivästyttämällä rekrytointia. Linjaukset matkustamisen, koulutuksen ja vieraanvaraisuuden kustannusten hillinnästä purivat kustannuskehitykseen omalta osaltaan.

Toimintakateen toteuma oli -295,1 milj. euroa (toteuma 96 %). Toimintakate toteutui 13,0 milj. euroa muutettua talousarviota ja 6,4 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempana.

Muutetussa talousarviossa vuosikate oli 36,5 milj. euroa, toteuma muodostui selkeästi paremmaksi, 50,7 milj. euroa. Poistojen toteuma oli 57,7 milj. euroa, 0,4 milj. euroa talousarviota pienemmät.

Tilapalveluiden poistoihin tehtiin lisäyksiä tilasalkun luokitusten pohjalta. Kohteita on suunniteltu purettavaksi, mikä vuoksi käyttö palvelutuotannossa on päättymässä tai

päättynyt ja tasearvo poistetaan joko kertapoistona tai lyhentämällä jäljellä olevaa poistoaikaa.

Talousarvion toteutuma toimintakatetasolla						
Toimintakatteen toteutuma (milj. euroa)	TA 2024 alkuperäinen	TA muutos	TA 2024 Muutoksin*	TP 2024	Vrt. alkup. TA (+) paremmin (-) huonommin	Vrt. TA muutoksin (+) paremmin (-) huonommin
Elinvoima ja konsernipalvelu	-29,7	0,7	-29,0	-26,1	3,6	2,9
Kaupunkiympäristön palvelualue	-0,4	-2,6	-3,0	0	0,4	3,0
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	-49,2	-2,3	-51,5	-51,3	-2,1	0,2
Kasvun ja oppimisen palvelualue	-244,6	-4,9	-249,6	-248,2	-3,6	1,3
Vaalit	-0,5	0	-0,5	-0,5	0,0	0,0
Tarkastustoimi	-0,3	0	-0,3	-0,2	0,0	0,1
Yleishallinto	-16,3	2,5	-13,7	-11,6	4,7	2,1
TOIMINTAKATE YDINKAUPUNKI	-341,1	-6,5	-347,6	-337,9	3,2	9,7
Tilapalvelut	39,5	0	39,5	42,8	3,3	3,3
TOIMINTAKATE KOKO KAUPUNKI	-301,5	-6,5	-308,0	-295,1	6,4	13,0

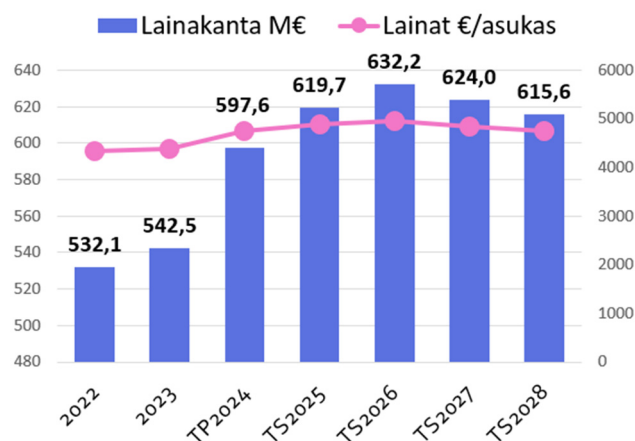
*Muutettu, kaupunginvaltuuston joulukuussa 2024 hyväksymä talousarvio

3.2 Lainakanta, investoinnit ja talouden tasapaino

Lainakanta ja vuosimuutos

Koko kaupungin pitkäaikaiset lainat kasvoivat 39,4 milj. euroa. Pitkäaikaisia lainoja nostettiin 100,0 milj. euroa ja lyhennettiin 60,6 milj. euroa. Kaupungin lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan sisältyy konsernitalillä olevien tytäryhtiöiden varojen saldo vuoden viimeisenä päivänä.

Kaupungin lainakannan kasvu oli 55,1 milj. euroa, joka merkitsi 381 euroa/asukas lisäystä. Lainakanta asukasta kohden oli 4 755 € (v. 2023 4 374 /asukas). Suunnitellulla investointitasolla se pienenee 4 747 euroon asukasta kohden vuoteen 2028 mennessä.

Lähde: Talous- ja omistajaohjaus

Investoinnit

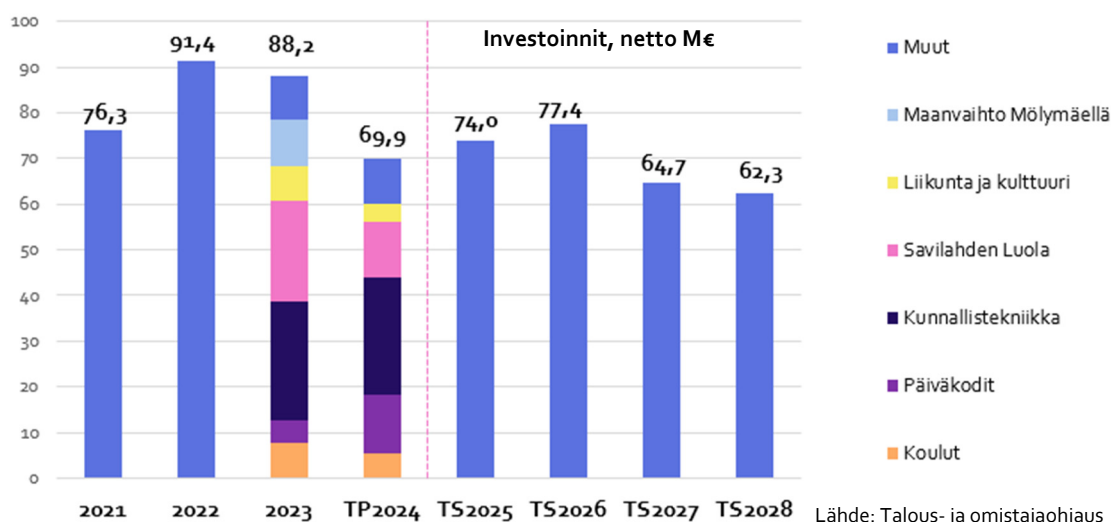
Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Investointihankkeisiin saatava valtionosuus tai muu ulkopuolinen rahoitusosuus tulee huomioida hankkeen tuloarviona. Kaupungin nettoinvestoinnit olivat 69,9 milj. euroa.

Toimitilainvestoinneista vuoden 2024 aikana valmistuivat Jynkän koulun laajennus, Savilahden Luola ja Sinikellon päiväkotit. Käynnissä olivat Jynkän ja Pyörön päiväkodit sekä Pirtin koulu. Hankesuunnittelu käynnistettiin Hiltulanlahti III ja Kaarenhovin päiväkotien osalta. Minna Cantthin koulu sekä Saarikellon päiväkotit olivat hankkeiden kehitysvaiheessa.

Investointiosaan tehtyjen määrärahamuutosten jälkeen kunnallistekniikan menojen toteuman ylitys oli 0,9 milj.

euroa. Rahoitusosuuksia kunnallistekniikan hankkeisiin saatiin 1,3 milj. euroa talousarvioon merkittyä enemmän. Lähiliikuntapaikkojen rakentamismenot ylittivät 0,2 milj. eurolla, mutta näihin saatiin vastaavasti 0,1 milj. euroa enemmän avustuksia. Yleisiin alueisiin, puistoihin ja virkistysalueisiin arvioitua avustusta ei saatu ollenkaan.

Tilapalvelujen investointimenot eivät kokonaisuutena ylittyneet, mutta yksittäisissä hankkeissa oli poikkeamia. Investointimenojen ylitykset: Minna Canthin yläkoulu (Mölymäki) 0,2 milj. euroa, Jynkän päiväkotit 0,1 milj. euroa ja Savilahden Luola 0,4 milj. euroa. Koska rakentaminen eteni vuonna 2023 suunniteltua nopeammin, Luolan investointimäärärahaa pienennettiin talousarviomuutoksella 11,7 milj. euroon. Toteutumaan nähden (12,1 milj. euroa) määräraha jäi kuitenkin riittämättömäksi. Kiinteistöjen myyntituloarvio alittui 0,4 milj. eurolla.

Kaupungin taseen tunnusluvut	2024	2023	2022	2021	2020
Omaravaisuusaste, %	45,8	47,9	48,5	49,9	47,4
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	143,8	131,2	65,4	65,3	73,7
Kertynyt yli-/alijäämä, M €	179,8	186,7	184,4	188,7	176,2
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 431	1 506	1 504	1 553	1 466
Lainakanta 31.12., M€	597,6	542,5	532,1	519,8	563,4
Lainakanta 31.12., €/asukas	4 755	4 374	4 341	4 277	4 687
Lainat ja vuokravastuut 31.12., M€	690,9	619,0	636,0	597,2	643,6
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	5 498	4 991	5 188	4 913	5 354
Lainasaamiset, M€	233,1	240,5	247,1	254,0	260,8
Vuokravastuut sisältävät mm. elinkaarimallilla tehtyjen koulujen ja päiväkotien kustannuksia.					

Lähde: Talous- ja omistajaohjaus

Talouden tasapaino

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Edelleen lain mukaan mahdollisesta kattamattomasta alijäämästä on toimintakertomuksessa esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyydestä talouden tasapainottamiseksi (Kuntalaki 115 §).

Esitystä talouden tasapainottamisesta ei tilinpäätöksessä tarvita, koska taseessa on aikaisemmilta tilikausilta kertyneitä ylijäämiä 186 714 739,93 euroa ja tilikauden 2024 alijäämän -6 868 622,20 euroa vähentämisen jälkeen taseessa on kertynyttä ylijäämää yhteensä 179 846 117,73 euroa.

Vaikka esitystä talouden tasapainottamisesta ei tilinpäätöksessä tarvita, päätti kaupunginvaltuusto 20.5.2024 talouden tasapainotusohjelmasta kaupungin rakenteellisen alijäämäisyyden korjaamiseksi ja tulevien vuosien talouden tasapainon varmistamiseksi.

Ilman tasapainotustoimenpiteitä kaupungin tulopohja palvelujen rahoittamiseksi tulee olemaan jatkuvasti riittämätön ja se johtaa kestäättömään velkaantumiseen sekä olemassa olevan ylijäämäpuskurin nopeaan väheneemiseen.

Tasapainotusohjelma linjaa tulevien vuosien talousarviovalmistelua ja sen toimeenpano käynnistettiin suunnitelman mukaisesti. Kaupunginhallitus teki kesäkuussa päätöksen talouden vakauttamistoimista loppuvuoteen. Syyskuussa käynnistettiin koko kaupungin henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut. Neuvottelutulos sisälsi pysyviä toimintakulujen säästöjä, jotka tehdään ilman irtisanomisia.

Vuoden jälkipuoliskolla tehty talouden vakauttamistoimet, tasapainotusohjelmassa jo käynnistetyt toimenpiteet ja syksyn yhteistoimintaneuvottelut saivat talouden kehityksen kääntymään jo oikeaan suuntaan. Tilikauden tulos oli 6,9 milj. euroa alijäämäinen.

Hapelahten puisto kuva:
Vicente Serra

4. TOIMINNAN ARVIOINTI

4.1 Henkilöstöasiat

Tarkastuslautakunta arvioi henkilöstölle asetettuja tavoitteita mm. henkilöstökertomuksesta saatujen tietojen pohjalta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi (9.11.2020 § 80) henkilöstöpoliittiset linjaukset, jotka ohjaavat ja määrittävät kaupungin harjoittaman henkilöstöpolitiikan suunnan.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 10.6.2024 talouden tasapainotusohjelman vuosille 2024–2027, johon sisältyy henkilöstöön kohdistuvia tasapainotustoimenpiteitä 4,8 milj. euroa. Harkinnanvaraisten virka- ja työvapaiden myöntämiseen ja täyttölupamenettelyyn sekä sairauspoissaolotilanteisiin ja tutkimuskäynteihin liittyviä ohjeita muutettiin talouden tasapainottamisen toimenpiteenä. Lisäksi valmisteltiin ohje henkilöstöeduista ja palkitsemisesta sekä uudistettiin menettely työterveyshuollon työpaikkaselvityksien toteuttamisesta.

Koko kaupungin henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut käytiin syksyllä 2024. Tarvittavat vähennykset saatiin toteutettua luonnollisen poistuman ja tehtävien uudelleenjärjestelyn avulla. Henkilöstösuunnittelun tueksi on käytössä täyttölupamenettely, joka varmistaa henkilötöyvuosimäärän vastuualueittain sekä sen, että yhteistoimintaneuvottelun lopputuloksen vuoksi vähentyvät resurssit kohdennetaan oikein.

Palvelualueiden henkilötyövuodet ilman työllistämistä	2023	2024	Muutos
Keskusvaalilautakunta	0	0	
Tarkastustoimi	1	2	1
Yleishallinto	3	3	0
Elinvoima- ja konsernipalvelu	158	181	23
Kaupunkiympäristö	213	219	6
Hyvinvoinnin edistäminen	390	396	6
Kasvu ja oppiminen	2 649	2 649	0
Tilapalvelut	42	39	-3
Kaupunki yhteensä	3 456	3 489	33

Työhyvinvointi

Kuopion kaupunki on kaupunginvaltuuston päätöksellä (13.6.2022) käynnistänyt säännöllisten työhyvinvointikyselyiden toteuttamisen Kevan tarjoamalla verkkotyökalulla. Työkalu sisältää työhyvinvointikyselyn sekä esihenkilökyselyn, jotka toteutetaan kahden vuoden välein. Työhyvinvointikyselyn avulla saadaan ajantasaista ja vertailukelpoista tietoa henkilöstön työhyvinvoinnista kehittämistoimenpiteiden tueksi.

Kaupungin henkilöstön työhyvinvointikysely toteutettiin sähköisenä kyselynä syksyllä 2024. Kyselyyn vastasi yhteensä 1 852 työntekijää (vuonna 2022 3 536). Vastausprosentti oli 52,4 % (vuonna 2022 45,7 %). Tuloksien vertailukelpoisuuteen vaikuttaa se, että edellisessä kyselyssä oli mukana hyvinvointialueelle siirtynyt henkilöstö.

Kyselyn aihepiirit käsittelivät työn sujumista, työtehtäviä ja omia voimavaroja, työhön liittyviä tunteita, lähiesihenkilötyötä, työnantajan toimintaa sekä asiakkaita ja yhteistyötä. Työhyvinvointitulokset osoittavat myönteistä kehitystä kaikilla mitattavilla osa-alueilla. Vastaajien mukaan työyksiköiden tavoitteet ovat selkeät, ja omia tietoja ja taitoja voi hyödyntää työssä monipuolisesti. Suurin osa vastaajista kokee, että esihenkilön kanssa vallitsee luottamuksellinen ilmapiiri. Kehittämiskohteiksi tunnistettiin työn resurssointi ja organisaation johtaminen. Vastaajista 76 % suosittelee työpaikkaansa tuttavalleen.

Selvitysten perusteella työhyvinvoinnin taso on parantunut.

Henkilöstön kehittäminen

Tavoitteena on, että henkilöstön osaaminen olisi ajantasaista ja osaamisen uudistaminen ja ylläpitäminen tapahtuisi ketterästi jatkuvan oppimisen periaatteilla. Priimaoppimisalustaa hyödynnettiin organisaatitasaisten koulutusten toteutuksessa. Ulkopuolisten kouluttajien lisäksi myös kaupungin oma henkilöstö toimi sekä kouluttajina että asiantuntijoina.

Painotuksena osaamisen kehittämisessä olivat digikyvykkyiden kasvattaminen, saavutettavuus, viestintäosaaminen, tietoturva ja tietosuoja, työhyvinvointi ja työelämätaidot. Keskitetyn koulutuksen tarjonnan vaikuttavimmat koulutukset olivat viestintään ja tietosuojaan liittyvät koulutukset sekä johtoryhmien valmennukset. Uusille työntekijöille tarjottiin tietojärjestelmien perehdytyskoulutusta.

Sairauspoissaolot

Vuoden 2024 sairauspoissaolot ovat vähentyneet edelliseen vuoteen verrattuna 1,9 päivää/htv. Eniten sairauspoissaoloja (17,9 pv/htv) on Kasvun ja oppimisen palvelualueella. Lukuihin sisältyy sairaus- ja tapaturmapoissaolot. Lukuihin ei sisälly sivutoiminen henkilöstö.

Sairauspoissaolot pv/htv	2023	2024	Muutos
Elinvoima- ja konsernipalvelu	12,4	10,4	-2,0
Hyvinvoinnin edistäminen	10,9	11,8	0,9
Kasvu ja oppiminen	20,3	17,9	-2,4
Kaupunkiympäristö	9,5	7,1	-2,4
Tilapalvelut	9,3	9,6	0,3
Kaupunki yhteensä	17,9	16,0	-1,9

Sairauspoissaolojen määrää on saatu vähennettyä kaupunkitasolla 1,9 pv/htv.

4.2 Perusopetus

Perusopetuksen tavoitteena on antaa opetussuunnitelman mukaista opetusta ja tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä opettaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana.

Kouluverkko

Perusopetuksella on käytössään tieto alueella asuvista lapsista. Tämän perusteella voidaan tarkastella verkostoa ja oppilaaksiottoalueita. Uudisrakentamisen ja muuttoliikkeen vaikutus on vaikeasti ennustettavissa. Toissijaista oppilaaksiottoa voidaan rajoittaa tilanteissa, joissa johonkin kouluun hakeutuu enemmän oppilaita kuin mitä kouluun mahtuisi. Myös oppilaaksiottoalueajan muuttaminen on mahdollista. Talouden tasapainottamistyössä esitetyistä verkostomuutoksista on käynnissä koko palveluverkostoa (koulutuspalvelut, varhaiskasvatus ja hyvinvointi) koskeva tarkastelu.

Oppilaan tukipalvelut

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki järjestetään oppilaan tuen tarpeet ja edellytykset huomioiden. Kolmiportaista tukea annetaan yleisopetuksessa, erityisluokassa tai profiiloidussa erityisluokassa. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa toimii hyvin hallinnon ja koulujen tasolla. Yhteisiä asioita käydään läpi kuukausittain pidettävissä palaverissa.

Yhteistyösopimuksen pohjalta opiskeluhuollolla on käytössä laajemmat Wilma-oikeudet. Opiskeluhuollon henkilöstön huono saatavuus ja vaihtuvuus ovat vaikeuttaneet yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintaa. Erityisesti koulupsykologien rekrytointi on ollut vaikeaa.

Perhekeskus on hyvinvointialueen järjestämä verkostomaisesti toimiva palvelukokonaisuus ja ennaltaehkäisevään sekä varhaiseen tukeen painottuva monialainen palveluverkosto. Se tarjoaa mm. perheiden hyvinvointia ja terveyttä edistäviä varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palveluja. Yhteistyötahoja ovat kuntien opetus-, nuori-, liikunta- ja kulttuuritoimi.

Tarkastuslautakunta pitää perhekeskustoiminnasta tiedottamista tärkeänä. Tulee selvittää, onko varhaiskasvatuksessa ja opetus- ja nuorisotoimissa riittävä tieto ja osaaminen perhekeskusjärjestelmän käytöstä. Yhteistyö esim. kolmannen sektorin ja seurakunnan kanssa nähdään merkityksellisenä.

Yhteisopettajuutta pyritään toteuttamaan kaikilla kouluilla. Yhteisopettajuutta pidetään kustannustehokkaana ja se saadaan toteutettua toimintatavan muutoksella. Parhaiten yhteisopettajuus toimii uusilla muuntojoustavilla kouluilla, joissa tilat tukevat yhteisopettajuuden toteuttamista. Uusissa rakennushankkeissa pedagoginen tuki on sisällytetty hankesuunnitelmaan, jolloin muuntojoustavat tilat tulevat huomioiduksi jo suunnitteluvaiheessa.

Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan kouluissa toteutettava yhteisopettajuus on kustannustehokasta.

Oppimisen laatua ja vaikuttavuutta ja koulun kehittymistä tullaan arvioimaan vuosittain tehtävällä kyselyllä, johon vastaavat oppilaat, huoltajat ja henkilöstö. Oppilaiden ja huoltajien kyselyt on pilotoitu kahdella koululla keväällä 2024, ja ne toteutetaan kaikilla kouluilla keväällä 2025. Henkilöstökysely on toteutettu ensimmäisen kerran koko henkilöstölle syksyllä 2024. Jatkossa kysely toteutetaan keväisin.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että opetuksen laatua ja oppimistuloksia seurataan. Oppimisen laadun arviointityökalut vaativat edelleen kehittämistä.

Koulujen taloudesta vastaa kunkin koulun rehtori. Talouspäällikkö tekee pitkin vuotta talousennusteita kouluille. Mikäli ylitysvaara ilmenee, käydään tilanne läpi ja mietitään toimenpiteitä, joilla päästään budjettiin. Taloudenpidossa hankaluutena on se, että toimintavuosi on erilainen kuin talousarviovuosi. Talousarviomäärärahat saadaan tammikuussa. Materiaalihankinnat elokuussa alkavalle lukuvuodelle tehdään keväällä. Myös oppilasryhmät ja opetushenkilöstön määrä suunnitellaan kevään aikana ja tämän suunnitelman mukaisesti toimitaan loppuvuosi. Taloustilanteen korjaaminen tässä vaiheessa on vaikeaa, sillä henkilöstö on rekrytoitu seuraavan vuoden heinäkuun loppuun asti.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan koulujen budjetointikäytäntö on hyvä ja talousseuranta toimiva.

Tilastotietoa perusopetuksen oppilaista	2021	2022	2023	2024
Oppilaat	10 741	10 864	10 995	11 018
Erityisen tuen oppilaita	7,2 %	6,9 %	7,5 %	
Tehostetun tuen oppilaita	14,4 %	15,2 %	16,3 %	
Puhuu äidinkielenä muuta kuin suomea	585	705	840	984

Lähde: Kouluikkuna

4.3 Kirjastopalvelut

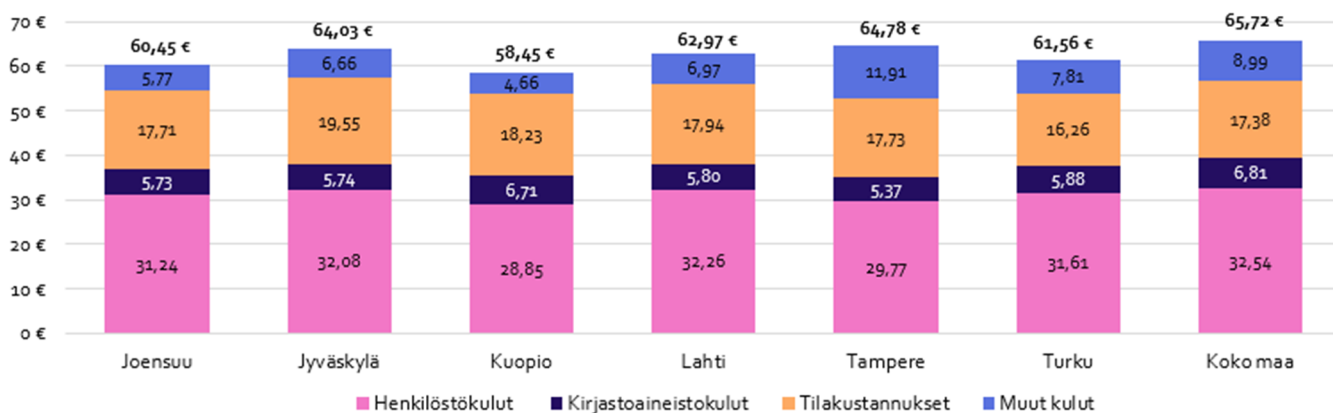
Kirjastopalvelut ovat maksuttomia matalan kynnyksen palveluja, jotka järjestetään pääkirjastossa, 13 lähikirjastossa ja kolmessa kirjastoautossa sekä verkkokirjastossa. Saavutettavuutta on lisätty mm. omatoimiratkaisuilla, verkkopalveluilla ja e-aineistojen avulla.

Lähikirjastoista kahdeksan voi toimia omatoimiratkaisulla. Omatoimikirjastojen käyttö on sujunut pääsääntöisesti ongelmitta ja konseptiin ollaan tyytyväisiä. Lähikirjastoista Kaavi ja Tuusniemi ostavat kirjastopalvelut Kuopiolta. Vuonna 2024 verkkokirjaston asiointikerrat (1,6 milj.) olivat suuremmat kuin fyysiset asiointikäynnit toimipisteissä (1,4 milj. käyntiä) ja e-aineistot laajentavat lukemisen mahdollisuuksia.

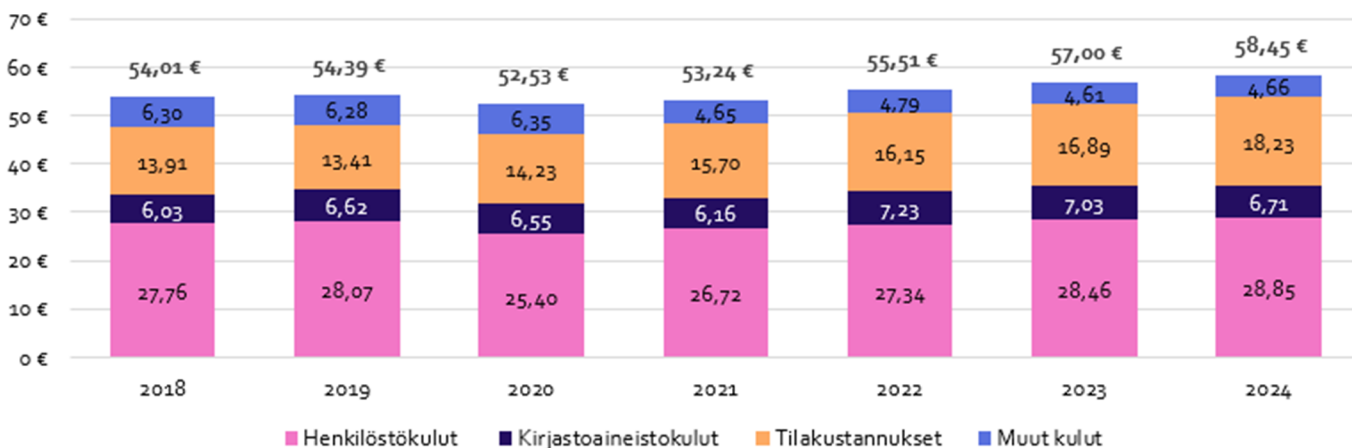
Kirjastoautot liikennöivät laajasti Kuopion taajama-alueilla, maaseutualueilla, kouluilla ja päiväkodeilla. Kaavilla, Tuusniemellä ja Kuopiolla on yksi yhteinen kirjastoauto. Kirjastoautojen reittisuunnitelmia uusitaan vuosittain ja asiassa kuullaan asiakkaiden toiveita. Tavoitteena on, että kirjastoauto käy jokaisella koululla ja päiväkodilla, varsinkin, jos rakennuksessa ei ole kivijalkakirjastoa.

Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan Kuopion kaupunginkirjastossa on hyödynnetty digitalisaatiota ja onnistuttu kehittämään verkkopalveluja ja omatoimikirjastoja. Omatoimiratkaisut ovat lisänneet kuntalaisten mahdollisuuksia käyttää palveluja silloin, kun heille parhaiten sopii.

Kirjastopalveluiden toimintakulut vertailukaupungeissa €/asukas 2024

Kirjastopalveluiden toimintakulut Kuopiossa €/asukas 2018-2024

Lähde: Yleisten kirjastojen tilastot

Kuopion kaupunginkirjasto on ensimmäisenä yleisenä kirjastona luopunut aineistojen muovittamisesta. Tilojen käyttöä on tehostettu omatoimiratkaisujen ja yhteiskäytön myötä. Aineistokuljetuksia kirjastojen välillä on vähennetty kelluvan kokoelman avulla. Kelluvassa kokoelmassa aineistot eivät ole tietyn toimipisteen omia, vaan jäävät siihen toimipisteeseen, mihin ne on palautettu. Kuntalaisten ympäristötietoisuutta on pyritty lisäämään perustamalla pääkirjastoon ympäristötietoisuushylly ja tutustumalla kuntalaisia teeman mukaiseen kirjallisuuteen luontokirjalukupiirissä.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan kirjastopalvelut tuotetaan edullisesti suuriin kaupunkeihin verrattuna. Tähän vaikuttavat mm. pieni henkilöstömäärä ja kirjojen muovittamisesta luopuminen. Edullisesta palvelusta huolimatta aineistohankinnat ovat verrokkikaupunkeihin nähden suurimmat ja asiakkaiden fyysiset kirjastokäynnit toiseksi suurimmat.

Tilastotietoa kirjaston käyttö- ja lainausmääristä	2021	2022	2023	2024
Fyysiset käynnit	986 922	1 157 783	1 235 513	1 366 091
Fyysiset käynnit/Asukasluku	7,87	9,14	9,68	10,59
Lainaaajia/Asukasluku %	28,78 %	29,94 %	30,79 %	30,57 %
Kokonaislainaus/Asukasluku	15,82	15,77	16,00	16,93
Henkilötyövuodet (asukasluku/1000)	0,66	0,70	0,63	0,63
Aukiolotunnit h / henkilökunta paikalla %	43 682 h / 55 %	46 775 h / 52 %	47 180 h / 51 %	49 629 h / 49 %
Kirjastoaineistokulut € (kirjat, lehdet, e-aineistot, äänitteet, ym.)	772 740 €	916 251 €	897 998 €	865 124 €

Lähde: Yleisten kirjastojen tilastot

Henkilöstön saatavuus

Avoinna olevat tehtävät on saatu täytettyä. Maaseutualueille on ollut vaikeampi saada työnhakijoita. Myös pätevien sijaisten saaminen kauempana Kuopion keskustasta sijaitseviin kirjastoihin on hankalaa. Työvoiman saatavuus on maanlaajuinen huolenaihe ja koskee erityisesti Itä-Suomea. Ratkaisujen löytämiseksi on järjestetty sekä valtakunnallinen keskustelutilaisuus että Itä-Suomen alueellinen tilaisuus kirjastoalan koulutuksen tarjoajille ja kirjastojen edustajille. Tavoitteena on, että koulutuksiin liittyvien harjoittelujen ja koulutus sopimusten kautta myös Itä-Suomeen saadaan kiinnostuneita kirjastoalan opiskelijoita.

Saatujen selvitysten mukaan Kuopion kaupunginkirjastossa on käytetty paljon työllistämistuella palkattua työvoimaa (5,63 htv vuonna 2024). Tämä toiminta päättyy ja kirjastopalveluissa joudutaan uudelleen järjestelemään työtä ja vähentämään Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) mittaroimaa pedagogista työtä ja yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen vuoropuheluun liittyvää työtä sekä lukemisen edistämistä.

Talouden tasapainotus

Esitys sisältää kirjastopalveluiden palveluverkostoon ja aukioloaikoihin liittyviä asioita. Pääkirjaston sunnuntaiaukiolot lopetettaisiin ja säästö (20 000 €) kohdennettaisiin jo vuoden 2025 talousarvioon. Keskeisen kaupunkialueen lähikirjastoverkkoa ja Kurkimäen lähikirjastoa tarkasteltiin erikseen alueiden kehittämisen yhteydessä.

Sunnuntaiaukiolojen lopettaminen vaikeuttaa kuntalaisten kirjastoasioimista, mutta toisaalta sunnuntai on hiljaisin asiointipäivä ja silloin on kalleinta järjestää palvelut. Verkoston supistamisella on kuntalaisiin negatiivisia hyvinvointivaikutuksia.

Suurimpana investointi- ja korjaustarpeena on vuonna 1967 rakennetun pääkirjaston peruskorjaus. Osa pääkirjaston peruskorjauksesta on tehty, mutta suurin osa rakenuksesta on peruskorjaamatta. Arvion mukaan peruskorjaus olisi ajoitettava 5–10 vuoden päähän, mutta talouden tasapainotusohjelma vaikuttanee aikatauluun.

Palvelujen arviointi

Kirjasto järjestää säännöllisesti asiakaskyselyjä, jotka kohdistuvat koko kirjastoon, yksittäiseen toimipisteeseen tai rajattuun kohderyhmään tai aihepiiriin. Viimeisten vuosien asiakaskyselyjä on ollut esim. aukioloaikoihin, kaupunkiverstaan laitteisiin, tapahtumatuotantoon ja tiedottamiseen, mediakasvatukseen sekä musiikkikirjastotyöhön liittyen. Asiakkaiden toiveet ja kehittämisideat sekä asiakaskyselyjen tulokset huomioidaan kirjastopalvelujen suunnittelussa mahdollisuuksien ja resurssien mukaan. Asiakaspalautteet ja -kyselyt ovat vaikuttaneet esim. kirjaston aukioloaikoihin, kaupunkiverstaaseen hankittaviin laitteisiin, tapahtumiin sekä seisomatyöpisteiden ja työskentelyhyttien hankkimiseen.

Tarkastuslautakunta onnittelee kirjastoa sen saamasta Tekijöiden tunnustus -palkinnosta. Kyseessä on palkinto, jolla kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto haluaa antaa tunnustusta taholle, joka on ahkerasti hakenut lupia kirjallisuuden käyttöön ja näin osaltaan edistänyt kirjallisuuden tekijöiden toimeentuloa.

4.4 Strategia ja kehittäminen

Strategia ja kehittäminen -vastuualue vastaa kaupunkitasoisesta strategiatyöstä, tiedolla johtamisen tuesta ja kehittämisestä sekä kehittämis- ja projektitoiminnan tuesta. Lisäksi vastuualue tukee kaupungin edunvalvontaa ja kuntayhteistyötä.

Edunvalvonta ja sidosryhmä- sekä kuntayhteistyö

Edunvalvonnan tehtäviä ovat mm. Pohjois-Savon vetovoiman johtoryhmän kokousten valmistelu, edunvalvontaaikatojen ylläpito ja viestintä, lausunnot ja kannanotot, tilannekuvat ja tiedonhankinta, kaupunkipolitiikan kansallinen ja EU-tason seuranta sekä verkostoyhteistyö (mm. Kuntaliiton työryhmät ja verkostot, työ- ja elinkeinoministeriön työryhmät, valtakunnalliset asiantuntijaryhmät). Yhteistyö viestinnän kanssa on keskeistä. Tulevaisuuden tavoitteilana on toimijayhteistyön edelleen tiivistäminen ja EU-tason edunvalvonnan vahvistaminen.

Seutuyhteistyön rakenne on olemassa ja seudun kunnat panostavat yhteistyöhön. Kuopio pääsi mukaan työ- ja elinkeinoministeriön asettamaan kolmen kaupungin elinvoimakumppanuusryhmään yhdessä Jyväskylän ja Lahden kaupunkien kanssa. Ryhmän tavoitteena on vahvistaa valtion ja kaupunkien välistä avointa vuoropuhelua, jakaa yhteinen tilannekuva kehityksestä sekä etsiä ratkaisuja yhteisiin haasteisiin, esim. työvoiman saatavuus ja osaamisen vahvistaminen. Yhteistä edunvalvontaa tehdään ajoittain myös yhdessä keskuskaupunkien tai Joensuun kaupungin kanssa.

Edunvalvonta kohdistui mm. kuntien valtiosuusuudistukseen, Vt5, Savon rata, kuntien valtiosuusuudistukseen, lentoliikenteen vuorotarjontaan, oppilaitosten aloituspaikkoihin ja kokonaisturvallisuuden osaamiskeskukseen. Insinööriopiskelijoiden amk-paikkoja on lisätty. Kokonaisturvallisuuden osaamiskeskus -hanke hyväksyttiin. Vt5 Leppävirta-Kuopio parannus on tekeillä ja aikataulu varmistuu vuoden 2025 aikana. Savon radan parannuksen suunnittelu on käynnissä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että edunvalvonnassa on onnistuttu.

Maakunta- ja kuntayhteistyön tehtäviä ovat mm. MAL-sopimuksen (maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukset) toimeenpanon edistäminen, koordinointi ja seuranta sekä uuden sopimuskauden valmistelu, seudullisten työryhmien asioiden valmistelu sekä seutuyhteistyön edistäminen kokonaisuudessaan palveluyhteistyö mukaan lukien. Tavoitteilana on kuntayhteistyön vahvempi profilointi ja laajentaminen MAL-tarkastelusta muuhun yhteistyöhön sekä yhteisen seudullisen kehittämispanoksen nostaminen.

Tarkastuslautakunta pitää edunvalvontaa tärkeänä asiana ja sitä tulee tehdä edelleen suunnitelmallisesti.

Edunvalvonnassa hyvinvointialueen kanssa on tavoitteena yhteistyön rakentaminen. Sen lisäksi, että hyvinvointialue on yhteistyökumppani, pitäisi sen olla myös edunvalvontatoiminnan kohde. Huolestuttavana esimerkkinä mm. kaupunkiympäristön palvelualueen vastuulla ollut Mukkehanke (Mukattomia kuljetuspalveluita kaikkiin elämäntilanteisiin Kuopion seudulla), joka ei toteutunut.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että maaseutualueen kuljetuspalvelujen kehittäminen on edelleen tarpeen.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä Pali-liikenne (kutsujoukkoliikenne, joka kulkee esim. Kuopiossa, Siilinjärvellä ja Leppävirralla) siirtyi hyvinvointialueelle, joka on kieltäytynyt palveluliikenteen järjestämisestä ja toiminta siirtyi takaisin kaupungille. Kaupunki ei ollut varautunut Pali-liikenteen kustannuksiin, joten palvelua vähennettiin supistamalla Palin liikennöintipäivien määrää.

Työttömyyden hoidon ja iäkkäiden, vammaisten ja asunnottomien kohdalla hyvinvointialueen kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen on välttämätöntä.

2024 projektien yhteenveto

118	58	23
Projektien lkm	EU projekteja	2024 käynnistyneitä

2024 käynnissä olleet projektit, joissa Kuopio on mukana toteuttajana		
2024 käynnissä olleiden projektien lkm.	EU-rahoitusta saavien projektien lkm	2024 käynnistyneiden projektien lkm.
96	39	21
Suunnitellut kustannukset (koko projektin ajalta)		
Kokonaisvaikutus	Päärahoittaja	Kuopion rahoitus
24,1 milj.€	19,6 milj.€	2,8 milj.€
2024 kirjanpidon toteuma		
Toimintakulut	Toimintatuotot	Toteuma
-5,4 milj.€	4,7 milj.€	-725,1 t.€

2024 käynnissä olleet projektit, joissa Kuopio rahoittaa muiden projekteja		
2024 käynnissä olleiden projektien lkm.	EU-rahoitusta saavien projektien lkm	2024 käynnistyneiden projektien lkm.
22	19	2
Suunnitellut kustannukset (koko projektin ajalta)		
Kokonaisvaikutus	Päärahoittaja	Kuopion rahoitus
16,1 milj.€	12,1 milj.€	734,8 t.€
2024 kirjanpidon toteuma		
Toimintakulut	Toimintatuotot	Toteuma
-320,1 t.€	1 542 €	-318,5 t.€

Lähde: Katsaus Kuopion projektitoimintaan 2024

Hankerahoitus ja hankehallinnointi

Tarkastuslautakunta on selvittänyt kaupungin hanketoimintaa. Hankehallinnointiin liittyviä tehtäviä ovat mm. yleinen projektitoiminnan ja ulkopuolisen rahoituksen hakemisen tuki ja neuvonta, projektiohjeiden ylläpito ja projektitoimintaan liittyvä viestintä (mm. rahoitushaut). Myös kaupunkitasoisten hankkeiden valmistelu, sidosryhmätöiminta ja yleishallinnosta rahoitettavien hankkeiden hallinnointi ja seuranta kuuluvat tehtäviin.

Projektien toteutus ja hallinnointi toteutuu pääosin palvelualueilla. Hanketoimintaa on paljon erityisesti kasvun ja oppimisen palvelualueella, koska opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa koulujen perustoimintaa hankkeitten kautta.

Hanketoiminnan kehittäminen

Hanketoiminnan tavoitetilana on, että projekti- ja hanke-toimijoilla on yhtenäinen toimintatapa ja kaupunkitasoinen hankeseuranta on kunnossa. Saadun selvityksen mukaan kaupungin kehittämisenhallinnan työohjeen päivitys on käynnistynyt projektikortin uudistamisen yhteydessä. Työohje on kuitenkin jäänyt odottamaan talouden tasapainottamisen ohjelman sekä kaupungin käynnistämän johtamisjärjestelmän uudistamisen tuomia vaikutuksia.

Talouden tasapainotukseen liittyen on linjattu, että hankkeisiin mukaan lähtemisen arviointia kehitetään. Tarkoituksena on, että muiden toimijoiden hankkeita ei lähdetä rahoittamaan, vaan rahoitusta kohdennetaan kaupungille tärkeisiin kohteisiin. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että talouden tasapainottamistoimet eivät karsi kaikkea kehittämistä ja projektitoimintaa, sillä ulkopuolisen rahoituksen projekteilla voidaan kehittää toimintaa. Kuopion kuntarahan panoksella on vaikutettu merkittävästi kokonaisvolyyymiin.

Kaupunki voi toimia hankkeissa eri rooleissa

- Kaupungin projekti (itserahoittama): Kaupunki hallinnoi ja toteuttaa projektin itse.
- Rahoitusprojekti: Ulkopuolinen taho toteuttaa projektin, kaupunki toimii osarahoittajana.
- Yhteistyöprojekti: Kaupunki ja ulkopuoliset tahot toteuttavat projektin yhdessä. Kuopio on vetovastuullinen koordinaattori.
- Osallisuus- tai kumppanuusprojekti: Kaupunki osallistuu projektiin, mutta ei ole vetovastuussa. Kuopio on partneri tai kumppani.
- Kaupungin projekti (ulkop. rahoitusta): Kaupunki hallinnoi ja toteuttaa projektin ulkopuolisella rahoituksella. Kuopio on koordinaattori.

Erityisesti ulkopuolista rahoitusta saavia hankkeita arvioidaan monitasoisesti

- Kaupungin omat arvioinnit (mm. päätösten ennakko-vaikutusten arviointi, muutosvaikutusten arviointi, tietosuojavaikutusten arviointi)
- Hankkeen aikana hanketta seuraa hankkeen ohjausryhmä sekä mahdollisesti muita tahoja (esim. hyvinvointiryhmä, johtoryhmät)
- Hankkeet tuottavat seurantaraportteja ulkopuoliselle rahoittajalle maksatusten yhteydessä (samalla tiedot tulevat myös hanketta seuraavalle ohjausryhmälle)
- EU-rahoituksella olevaa hanketta seurataan maakuntaliiton, ELY-keskuksen ja ministeriöiden toimesta

Tarkastuslautakunta suosittelee, että hankkeiden vaikuttavuutta arvioidaan aktiivisesti hankkeen eri vaiheissa: hankkeen alkaessa, hankkeen aikana, hankkeen päättyessä sekä jälkikäteen (jälkiarviointi). Mikäli hanke ei arvioinnin perusteella tuota haluttuja tuloksia, siitä vetäydytään. Joidenkin hankkeiden vaikutukset voidaan havaita vasta vuosien jälkeen.

4.5 Kaupunginteatteri, Musiikkikeskus ja kaupunginorkesteri

Taidepalvelut edistävät Kuopion ja ympäristökuntien asukkaiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia järjestämällä teatteri-, musiikki- ja muita kulttuurielämyksiä ja tapahtumia. Taidepalvelut ovat yksi keskeinen vetovoimatekijä ja taidepalvelut lisäävät myös kaupungin elinvoimaa. Kaupungin omia palveluita tuottavat kaupunginteatteri, kaupunginorkesteri ja Musiikkikeskus.

Kuopion kaupunginteatteri on Itä-Suomen suurin ammattiteatteri. Toiminta perustuu teatteriesitysten tuottamiseen pääosin oman henkilökunnan voimin. Teatterissa on kaksi näyttämöä: Minna-näyttämö 464 paikkaa ja Maria-näyttämö 179 paikkaa. Teatteri tuottaa myös pieni-muotoisia esityksiä kiertueille.

Lippujen hinnoittelu ja hintojen kilpailukykyisyys

Pääsylippujen hinnat ovat olleet linjassa maakuntateattereihin nähden. Pääsylipputulot ovat nousseet koronavuosiensa jälkeen ja ylittivät vuonna 2024 vuoden 2019 tason. Myös myytyjen lippujen määrä on noussut hieman. Myyntitiimillä on tarkka näkemys niistä esityksistä ja ajankohdista, jotka ovat vaikeita myydä. Salien täyttöasteen nostamiseksi näihin esityksiin voidaan kohdentaa kampanjahintoja. Teatterin vakiintuneet myyntikampanjat, kuten Black Friday ja ystävänpäivä, ovat olleet tehokkaita. Sen sijaan ryhmämyynti on vähentynyt koronan jälkeen roimasti – ryhmistä on jopa pula.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana teatterin myyntikampanjoita, lippuhintojen porrastamista ja lippujen dynaamista hinnoittelua. Sairastumisista johtuviin mahdollisiin peruutuksiin on varauduttu tärkeimpien näytösten pääroolien kaksoismiehityksellä.

Teatteritilojen ulosvuokraaminen

Teatterin tilojen käyttöä ja tapahtumamyyntiä on saatu tehostettua, kun vuoden 2023 alussa kokeiluna alkanut tapahtumatuottajan tehtävä vakinaistettiin. Tapahtumamyyntissä on edelleen kasvunäkymää. Tavoitteena on saada kaupunkiin isoja, tuottavia ja laadukkaita seminaareja ja tapahtumia. Kasvua haetaan jonkin verran tapahtuma- ja kävijämääriinkin, mutta ennen kaikkea tapahtuman kokoluokkaan ja tyyliin.

Talouden tasapainottamiseksi vähennetään omia tuotantoja ja esityksiä, jolloin näyttämöaikaa jää ulosvuokraukseen. Kuopion tapahtumatarjonta on monipuolinen, saatavilla on kaikkea urheilusta kulttuuriin. Kävijöistä kilpaillaan paikallisesti muiden toimijoiden kanssa.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan teatteritilojen ulosvuokraaminen on hyvä suunta ja siihen kannattaa panostaa.

Kuopion Musiikkikeskus on Itä-Suomen tärkein ja valtakunnallisesti merkittävä konsertti- ja tapahtumatalo. Toiminnassa huomioidaan Musiikkikeskuksen voittoa tavoitteleva liiketoiminta ja orkesterin valtionosuuskelpoinen toiminta. Toiminnan rahoitus koostuu kolmesta osiosta: omat tulot (pääsylipputulot, vuokratulot, jne.), valtionosuus sekä kaupungin rahoitus. Kuopion kaupunki saa Kuopion kaupunginorkesterin toimintaan valtionosuutta, joka määräytyy orkesterin henkilötyövuosien perusteella. Valtionosuus ei sisälly Musiikkikeskuksen tuloihin. Musiikkikeskuksen tiloja käyttävät myös Kuopion kaupunginorkesteri sekä kolme musiikkialan oppilaitosta: Kuopion konservatorio, Savonia-ammattikorkeakoulun musiikin ja tanssin yksikkö sekä Taideyliopiston Sibelius-Akatemian yksikkö.

Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan Musiikkikeskus on kehuttu konserttipaikka sekä yleisön että esiintyjien taholta. Talon oman henkilökunnan korkea osaamistaso saa kiitosta.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan työhyvinvointiin on panostettu ja tehty konkreettisia toimenpiteitä.

Ohjelmisto ja lippuhintojen kilpailukykyisyys

Kuopion kaupunginorkesterin ohjelmisto huomioi ohjelmistosuunnittelussaan eri ikä- ja asiakasryhmät erittäin laajasti ja panostaa toiminnassaan yleisötyöhön. Peruslippuhintoihin ei ole vuoden 2021 jälkeen tehty merkittäviä muutoksia. Pääsylippujen sekä kausikorttien hinnat määräytyvät tuotantokustannusten ja kohderyhmän mukaan, hinnoittelussa huomioidaan myös valtakunnallinen hintataso. Valtakunnallisessa tarkastelussa Kuopion kaupunginorkesterin pääsylippujen hinnat ovat korkeita, eikä korotusmahdollisuuksia ole.

Musiikkikeskuksen tiloja vuokrataan erilaisiin tapahtumiin kuten kokouksiin, kongresseihin, konsertteihin, näyttelyihin, jne. Ulkopuoliset tiloja vuokraavat tapahtumajärjestäjät määrittelevät pääsylippujen hinnat itse. Taloudelliset riskit on minimoitu siten, että lipunmyynnistä vastaa Musiikkikeskus ja saaduista lipputulosta veloitetaan ensin aiheutuneet kustannukset.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan musiikkikeskuksen vuokraustoiminnan, kaupunginorkesterin konserttitoiminnan ja muun oman tuotannon avulla pystytään tarjoamaan erittäin monipuolista ohjelmistoa sekä tapahtumia ja näin tuottamaan hyvinvointia alueen asukkaille.

Kulttuurikasvatus

Kulttuurikasvatuksen haasteena on päiväkotij- ja koululaisryhmien saaminen taidepalveluihin. Varhaiskasvatus ja perusopetus ovat maksuttomia, eikä vanhemmillä ole lipunmaksuvelvollisuutta. Kouluilla ja päiväkodeilla ei puolestaan ole rahaa käynteihin. Kulttuuripolkutoiminta voi loppua, mikäli koulut saavat rahaa vain opetussuunnitelman mukaisien uimahallikäyntien bussimatkoihin.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kulttuuripolkutoimintaan ja lasten ja nuorten teatteri- ja konserttikäynteihin panostetaan ja uusia kävijöitä saadaan innostumaan teatterin ja kaupunginorkesterin tarjonasta.

Talouden tasapainotusohjelman vaikutukset

Teatterin teknisiä hankintoja lykätään tasapainotustöiden vuoksi. Tuotantoja vähennetään aiemmasta 7–10 ensi-illasta/näytäntövuosi viiteen. Tuotantokohtaisia menoja karsitaan. Vuoden 2025 osalta määräraha-vaateet katetaan kasvattamalla tuloja. Teatterin laajennus/peruskorjaus valmistui v. 2014. Laajennuksen seurauksena vuokrakustannukset nousivat eikä näihin saatu lisämäärärahaa.

Tasapainotusohjelma ei tuo olennaisia muutoksia Musiikkikeskuksen eikä kaupunginorkesterin toimintaan. Raken-teellisiä muutoksia on jo tehty ja näistä osa toteutuu vuosina 2025 ja 2026. Talouden tasapainottamistarpeet saattavat aiheuttaa kiinteistöjen korjausvelkaa.

Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan kaikilla kulttuurialoilla on ongelmana sisäisten tilavuokrakulujen vuosittainen kasvu. Vuokrakustannuksiin täytyy varata yhä suurempi osa käyttötalousmäärärahoista. Käytännössä kasvavia vuokrakustannuksia joudutaan kattamaan karsimalla henkilöstömenoja. Tämä on poissa varsinaisesta toiminnasta.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kulttuurialojen sisäisten tilavuokrien määräytymisperusteet otetaan tarkasteluun ja vuokrakustannusten muodostuminen avataan.

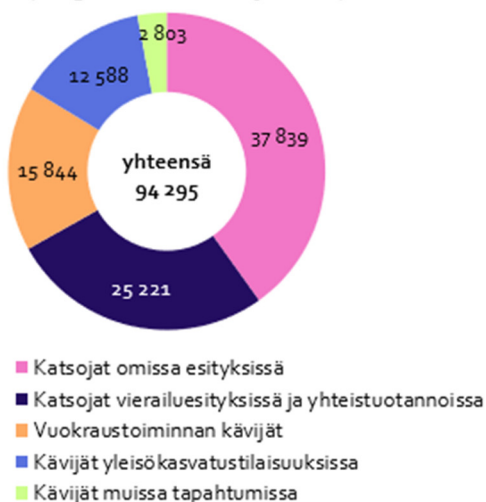
Kaupungin tapahtumamyynti

Elokuussa 2024 kaupungissa aloitti toimintansa tapahtumatiimi, johon on palkattu kaksi työntekijää. Erilaisiin tapahtumiin soveltuvista paikoista, kuten Kuopiohalli, Luola, Musiikkikeskus, kaupunginteatteri ja jäähalli, on tehty kohdekortit. Tapahtumatiimi pyrkii aktiiviseen tapahtumien etsintään ja tavoitteena on saada kaupunkiin tapahtumia ja tarjota niille sopivat tilat.

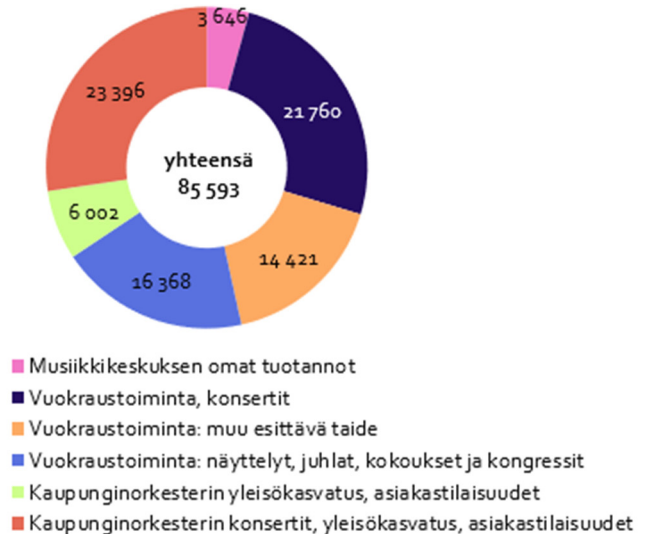
Tarkastuslautakunta seuraa tapahtumamyynnin edistymistä kaikkien kaupungin tapahtumatilojen osalta.

Kaupunginteatterin näytäntöjen lukumäärä	2020	2021	2022	2023	2024
Omien esitysten määrä teatteritalossa	111	99	195	191	180
Vierailuesitykset ja yhteistuotannot	103	36	71	88	112
Yhteensä	214	135	266	279	292

Kaupunginteatterin kävijät 2024

Musiikkikeskuksen ja kaupunginorkesterin kävijät 2024

Lähde: Tietokkuna

4.6 Asuntotoimi

Asuminen ja palveluverkostoyksikkö vastaa monipuolisen asumisen, asuntotuotannon ja peruskorjaamisen edistämisestä sekä valtion tuetun ARA-tuotannon viranomaistehävistä ja kohtuuhintaisen asuntotuotannon edistämisestä. Yksikkö vastaa myös kaupungin väestöennusteista ja -suunnitteista sekä strategisen palveluverkoston kehittämisestä ja koordinoinnista.

Kuopion MAL-tavoitteena on ollut, että n. 80 % asunnoista rakennetaan vanhaa asuinrakennetta täydentäen. Tämä tavoite on saavutettu. Laajan täydennysrakentamisselvityksen valmistelu on aloitettu. Useita pieniä selvityksiä on tehty viime vuosina, mm. Neulamäen alueella. Kaupungin väestönkasvu on ollut vahvaa ja jopa ennustettua suurempaa viime vuosina. Maahanmuuttajien suuri määrä on tuonut kasvua kaupunkiin. Väestönkasvu oli vuonna 2024 1 647 asukasta.

Tarkastuslautakunta toteaa, että asuntotuotanto ja asumisen kehittäminen ovat tärkeä osa Kuopion elinvoimaa.

Kaupungin tavoitteena on ollut jo vuosikymmenten ajan rakentaa asuntoalueista ja niiden kortteleista monipuolisia, jolloin vaikeaa asuntokannan tai väestörakenteen yksipuolistumista ei pääse syntymään asuntoalueille. Tämä tarkoittaa, että useille alueille on sijoitettu samaan kortteliin sekä ARA-tuotantoa että omistustuotantoa. Myös vanhoja asuinvuokrataloja purettaessa pyritään suunnittelemaan osa korttelista omistustuotannolle ja osa ARA-tuotannolle, pelkkiä omistuserostaloalueita ei rakenneta. Täydennysrakentaminen on erityisen hyvä keino monipuolistaa vanhoja asuntoalueita, esim. vanhoille kerrostaloalueille voidaan toteuttaa uusia pientaloja.

Tarkastuslautakunta pitää asuntoalueiden monipuolisuutta ja vuokra-asuntojen sijoittamista eri alueille tärkeänä.

Asuntotuotannon tonttitarjonnan monipuolisuuteen ja riittävyyteen kiinnitetään erityistä huomiota ohjaamalla asumisen kaavoja kaupungin tavoitteiden suuntaan. Näiden tavoitteiden toteutumiseksi tehdään yhteistyötä tonttipalvelujen ja kaavoituksen kanssa.

Vuonna 2024 uusia asuntoja valmistui 538, mikä oli 55 % edellisvuotta vähemmän. Uusien rakennuslupien määrä putosi edelleen. Rakentamisen väheneminen johtuu mm. rakentamiskustannusten noususta Ukrainassa käytävän sodan alettua. Lupia myönnettiin 165, mikä oli 75 % vuotta 2023 vähemmän. Eniten kerrostaloasuntoja ja noin kolmasosa uudistuotannosta valmistui keskustan ja Pirtin alueille. Savilahteen valmistui alueen ensimmäiset asunnot. Eniten omakoti- ja rivitaloasuntoja valmistui Hiltulanlahteen ja maaseutualueille.

Puurakennushankkeista on valmistunut hirsinen Sinikellon päiväkotit Puijonlaaksoon ja Autismissäätöön hirsinen hoivakoti. Jynkän hirsinen päiväkotit on rakenteilla.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että puurakentaminen on edistynyt.

Asunnottomuus

Asumisneuvonta pyrkii estämään asunnottomien määrän kasvua, mutta määrän vähentäminen on tällä hetkellä erittäin vaikeaa. Asunnottomien määrä on säilynyt korkeana, vaikka ennaltaehkäisevää työtä on tehty määrätietoisesti. Asumisen palveluja tarvitaan vaikeasti asutettavien tueksi ja näiden palvelujen riittämättömyys on erityinen ongelma (hyvinvointialueen sosiaalipalvelut).

Asunnottomuustyö on ensi sijassa hyvinvointialueen tehtävänä eli vaikeasti asutettaville henkilöille hyvinvointialue järjestää tukea ja palveluja, jotta asuminen onnistuisi tavallisissa asunnoissa. Mikäli asukas ei pärjää kotiin annettavan tuen turvin, hyvinvointialue voi järjestää asumispalveluja eli tehokkaampaa tukea asumiseen asukkaalle erilaisissa yksiköissä. Kaupunkiin pyritään saamaan sopivia asuntoja asunnottomien tarpeisiin. Usein tuen tarve on suuri ja hyvinvointialueen palvelut riittämättömät, jolloin asunnottomuus ei vähene.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupunki ryhtyy toimenpiteisiin asunnottomuuden vähentämiseksi.

Sellaisia asumisen hankkeita, jotka mahdollistavat iäkkäiden asukkaiden asumisen omissa kodeissaan mahdollisimman pitkään, pyritään edistämään. Mikäli hankkeisiin sisältyy palveluasumista (tuettu tai tehostettu), näitä mietitään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Yhteistyötä tehdään myös Niiralan Kulma Oy:n, Kuopion Vanhusten kotiyhdistyksen sekä muiden ikäihmisten asumista tuottavien toimijoiden ja yhdistysten kanssa.

4.7 Alueellinen rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan tehtävänä on yleisen edun kannalta valvoa kaavoituksen noudattamista ja rakennustoimintaa sekä osaltaan huolehtia siitä, että rakentamisessa noudatetaan, mitä alueidenkäyttölaissa ja rakentamislaisissa tai niiden nojalla säädetään tai määrätään. Rakennusvalvonnan on huolehdittava rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelemisestä sekä osaltaan valvottava rakennetun ympäristön ja rakennusten kunnossapitoa ja hoitoa siten kuin siitä säädetään. Rakennusvalvonnan tehtävänä on myös huolehtia tarvittavasta rakentamisen yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta.

Kuopion alueellinen rakennusvalvonta vastaa Kuopion ja Suonenjoen kaupunkien rakennusvalvontatehtävistä. Rakennusvalvonnan tehtävänä on seurata kaupunki-, kylä- ja maisemakuvan kehitystä sekä erityisesti rakentamisen vaikutusta niihin. Rakennusvalvonta antaa rakentamiseen liittyvää neuvontaa ja ohjausta. Rakennuslupa-asiakirjojen vastaanottaminen, rakennustietojen ylläpito, päätösvalmistelu ja päätösten tekeminen, rakennuksiin liittyvien ratistaiden perustaminen ja yhteisjärjestelysopimusten vahvistaminen kuuluvat rakennusvalvonnan perustehtäviin. Asiakaspalvelu tapahtuu sähköisesti.

Päätösten tasalaatuisuuden ja yhdenmukaisuuden varmistaminen

Hakemukset käsitellään joka viikko tarkastustyöryhmissä. Tarkastustyöryhmä antaa lausunnot hakemuksista. Tarkastustyöryhmän lausunnot eivät ole yksittäisen viranhaltijan antamia lausuntoja, joten ko. menettelyllä varmistetaan puolueettomuus. Lupakäsittelyn osalta harkintavalta on pääsääntöisesti yhtenäinen, koska kaikki lupa-asiat käsitellään työryhmissä ja siten yksittäinen viranhaltija ei ole yksin vaikeammankaan asian kanssa. Tarkastajilla on erikseen työryhmä, jossa käydään läpi muuttuneita määräyksiä ja pohditaan työmaalla esiin tulleita ongelmatapauksia.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan kaikki lupa-asiat käsitellään työryhmissä. Tämä vähentää mahdollista epäluuloa käsittelyn tasapuolisuuden puuttumisesta sekä vähentää korruption mahdollisuutta.

Asumisviihtyisyyden ja -terveyden sekä esteettömyyden edistäminen

Rakennusvalvonta tuottaa lisäarvoa asumisviihtyisyyteen ja -terveyteen mm. huomioimalla turvallisuuteen ja esteettömyyteen liittyviä asioita. Tavoitteena on säädellä alueiden käyttöä ja rakentamista. Rakennusvalvonnan, kaavoituksen, ympäristösuojelun ja ympäristöterveyden tiiviillä yhteistyöllä on jo luotu mahdollisimman hyvin toimivia elinympäristöjä.

Rakennusvalvonnan rooli on hieman kasvanut hyvinvoinnin edistämisessä. Nyt kiinnitetään huomiota paljon muuhunkin kuin rakennuksen massoihin ja rakenteisiin. Esteettömyyden osalta suunnittelun aloituskokouksessa tuodaan keskusteluun valaistus, esteettömyys, materiaalit ja kadunkalusteet, pysäköinti, autopaikat ja kaupunkikuva. Rakennuslupavaiheessa edellytetään esteettömyyssuunnitelma rivitalo- ja sitä vaativammassa hankkeissa.

Rakennusvalvonta on mukana lähes jokaisen kaavan viranomaisneuvotteluissa, suunnittelun aloituskokouksissa, erilaisissa työryhmissä (esim. kulttuurihistoriallinen- ja kaupunkikuvatyöryhmät) ja pyytää lausuntoja eri viranomaisilta (esim. ELY, Trafi, Puolustusvoimat, Finngrid) hankkeesta riippuen.

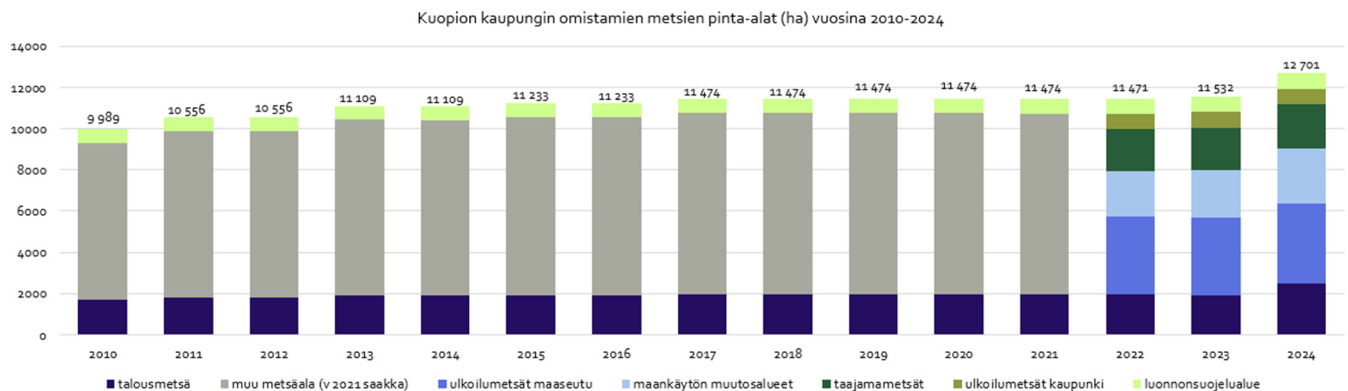
Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan vuoden 2025 alussa voimaan tulevan rakennuslain muutoksen ei odoteta tuovan tarvetta henkilöstömäärän muutoksiin. Tarkastuskohteitten määrä on vähenemässä, mutta neuvonnan tarpeen odotetaan lisääntyvän.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan asiakaskysely on toteutettu viimeksi vuonna 2020. Tarkastuslautakunta suosittelee kyselyn toteuttamista säännöllisesti. Asiakaspalautetta voidaan hyödyntää mm. omien toimintaprosessien kehittämisessä.

4.8 Metsät ja vesialueet

Metsät ja vesialueet -yksikkö vastaa kaupungin metsäomaisuudesta, vesialueista, ulkoilu- ja virkistyskäytöstä sekä moottorikelkkareiteistä. Metsiä on n. 12 700 ha, vesialueita 9 500 ha, luontopolkuja ja retkeilyreittejä on n. 80 km. Laavuja ja tulisijoja on n. 70 kpl, joissa polttopuuta kuluu n. 400 m³ vuodessa. Moottorikelkkareittejä on n. 400 km, joista virallistettuja reittejä 50 km.

Kaupungin metsät ovat monikäyttömetsiä ja metsillä on erilaisia käyttötarkoituksia. Metsiä hoidetaan niiden käyttötarkoituksen mukaan, mm. ulkoilumetsissä tehdään enemmän jatkuvan kasvatuksen hakkuita. Esim. Sorsasalosta hakattiin n. 10 000 m³ puuta huomioiden erilaiset jatkuvan kasvatuksen menetelmät. Avohakkuuta ei tehty. Ennen hakkuun aloittamista metsuri kiersi Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistyksen kanssa hakkuualueen.

Lähde: Metsät ja vesialueet -yksikkö

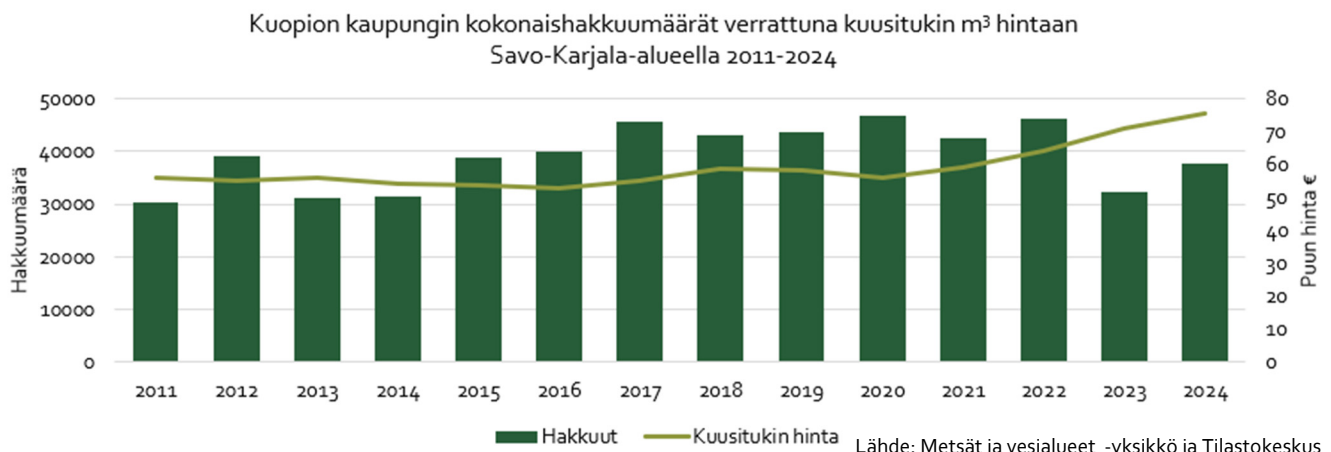
Hakkuiden määrä ja puun hinnan vaihtelu

Metsien kokonaispinta-ala on n. 12 700 ha. Talousmetsätyyppisen, aktiivisen metsänhoidon piirissä on n. 8 600 ha. Aktiivisen metsänkäsitteilyn ulkopuolelle jää n. 3 600 ha, joka koostuu taajama- ja kaupunkimetsistä sekä luonnonsuojelualueista.

Strategisessa metsäsuunnitelmassa vuosittaiseksi hakkuumääräksi on määritetty 49 000 m³. Aktiivisessa metsänhoidon piirissä olevien metsien kestävä hakkuusuunnite on kuitenkin vain n. 42 000 m³, sillä hakkuusuunnitteessa on huomioitava mm. kaavasunnittelalueet ja luonnonsuojelualueiden määrän kasvu. Vuotuinen hakkuutulo on n. 2,5 milj. euroa.

Hakkuiden määrä vaihtelee esim. puumarkkinatilanteen / hinnan mukaan. Puun myynnin kilpailutukset tehdään kaksi kertaa vuodessa. Puukauppanuoto mietitään puukauppojen suunnittelun yhteydessä. Tilanteeseen parhaiten soveltuvalla puukauppanuodolla pyritään markkinatilanteessa parhaaseen nettohintaan. Puukauppanuotat elävät lyhyellä syklillä ja vaativat jatkuvaa seuraamista ja reagoitakykyä.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että metsien monimuotoisuus huomioidaan ja joskus keskenään ristiriitaiset asiat, kuten tavoitteet luonnonsuojelualueista, virkistyskäytöstä, asuin ympäristöstä ja hakkuista, yritetään yhteensovittaa.

Lähde: Metsät ja vesialueet -yksikkö ja Tilastokeskus

Luontopolku kuva:
Tiina Kilvensalmi

Luonnon monimuotoisuus

Kaupungin metsien hoitoon on laadittu yksityiskohtaisempi hoito-ohje, joka huomioi Kuopion kaupungin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman (LUMO) vaatimukset. Luonnon monimuotoisuutta edistetään erilaisilla toimilla, kuten säästämällä pysty- ja maalahopuut, tekemällä säästöpuuryhmiä hakkuu- ja raivaussahatöissä ja käyttämällä jatkuvapeitteisiä hakkuutapoja. Urakoitsijan on ilmoitettava metsässä havaitsemistaan vieraslajeista (mm. jättiputket, jättipalsami ja lupiini).

Metsissä pyritään sekapuustoisuuteen suosimalla etenkin lehtipuulajeja. Metsän sekapuustoisuus huomioidaan jo raivaussahatöissä. Istutustiheyden ollessa 1 400 – 1 600 kpl/ha tilaa jää myös luontaisesti syntyvälle taimiainekselle. Näiden toteutuminen on inventoitu metsienseurantajärjestelmään, joka otettiin käyttöön vuonna 2024. Inventointia kehitetään edelleen.

Luonnon monimuotoisuutta on edistetty 2024 syksyllä tehdyllä Kuikkaluodon saaren kulotuksella. Kulotuksia on tarkoitus myös jatkaa. Lisäksi suunnitteilla on soiden ennallistamista. Hyvällä metsänhoidolla metsät säilyvät hiiltä sitovina sekä toimivat hiilinieluina. Hiilimääreet on tarkoitus laskettaa valtuustokausittain.

Metsänhoitotöitä suunniteltaessa toimenpiteistä tiedotetaan kohteen vaatimalla tavalla, esim. kohteen sijainti ja laajuus huomioidaan. Kyläyhdistykset, media ja sosiaalinen media ovat tärkeässä roolissa tiedottamisessa. Yksinkertaisimmillaan tiedottaminen on kirjeiden viemistä postilaatikoihin.

Metsänhoitotoimenpiteistä saadun asiakaspalautteen perusteella on voitu ottaa esim. metsänhoitotoimenpiteitä uudelleen tarkasteluun ja muuttaa hakkuiden ajankohtaa (lintujen pesintäaika, suunnistuskilpailut, luontoarvot). Palautteen käsittely ja keskustelut etukäteen mm. eri sidosryhmien (kuntalaiset, luonnonsuojelu, puunostajat) kanssa ovat tärkeitä. Tällä edistetään metsien käsittelyn hyväksyttävyyttä.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan aiotuista metsänhoitotöistä tiedotetaan monipuolisesti ja vuorovaikutus tapahtuu kohteen sijainnin mukaan. Asiakaspalaute huomioidaan ja esim. hakkuiden ajankohtaa voidaan muuttaa.

Vesialueiden hoito- ja kunnostusohjelma 2019 - 2023

Ohjelma on pääosin toteutunut kaupunkirakennelautakunnassa päätetyn kustannusohjelman mukaisesti. Ohjelman päivitustyötä on tehty, mutta sen toteutus on viivästynyt. Ohjelman puitteissa on mm. järjestetty pienten järvien, lampien ja lahtialueiden vesistöseuranta vedenlaadun osalta, hapetus- ja ilmastinlaitteiden käyttö ja vesikasvien niittoa kahdessa kohteessa.

Kaupungin vesialueiden hoito- ja kunnostusohjelmassa olevista vesistöistä yli puolet on hyvässä tai erinomaisessa tilassa. Huonoimmassa tilassa ovat pienet, matalat lammet, joihin kohdistuu ulkoista kuormitusta ja joissa on happitalousongelmia.

Asemakaavoitetulla alueella nykyinen vesistökuormitus tulee hulevesien myötä rakennetusta ympäristöstä, jossa suurin kuormitustekijä on liikennealueen hulevedet. Kaa-voituksella ja hulevesien hallinnalla on merkittävä rooli vesien tilan kehityksessä. Haja-asutusalueella kaupungin metsätalouden puolella kunnostusajatuksia ei ole tehty, mikä vähentää humus- ja kiintoainekuormitusta haja-asutusalueen vesistöihin.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan yksikön työilmapiiri ja olosuhteet työn tekemiseen ovat hyvät. Työtehtäviä ja tuottavuutta on kehitetty ja työntekijöiden asiantuntijuutta on hyödynnetty. Työmotivaatio on hyvällä tasolla.

4.9 Kuopion Tilapalvelut

Kuopion Tilapalveluiden tehtävänä on järjestää terveellisiä ja turvallisia toimitiloja kaupungin palvelutuotannon tarpeisiin. Kiinteistöomaisuutta hallitaan tilasalkulla, jossa on määritelty kaupungin omistamien ja Tilapalvelujen hallinnassa olevien tilojen strateginen tavoitetilä. Muutokset käsitellään vuosittain kaupunginhallituksessa. Kuopion kaupunginhallituksen tilatyöryhmä ohjaa Kuopion Tilapalveluiden toimintaa tavoitteiden ja suunnitelmien mukaisesti. Vuoden 2024 toiminnan painopisteet olivat mm. Kuopion resurssiviisausohjelman edistäminen toimitilarakennushankkeissa. Keskeisimmät ohjelmaa tukevat tavoitteet ovat olleet energiasäästöohjelman toteuttaminen ja puunkäytön lisääminen rakennushankkeissa.

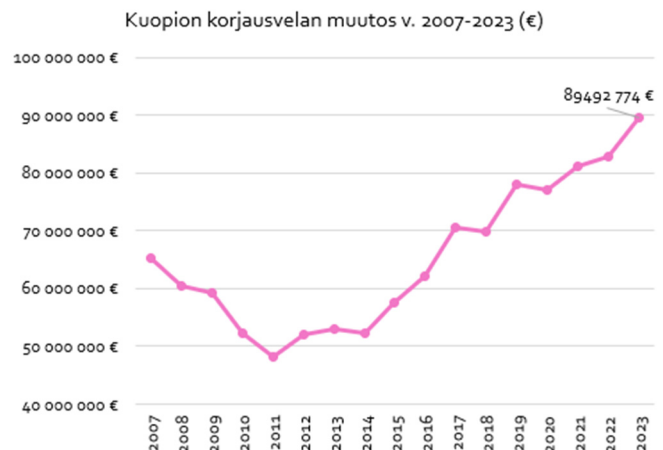
Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että resurssiviisausohjelmaa edistetään rakennushankkeissa.

Talouden tasapainotusohjelma

Tilapalvelut on käynyt läpi myynti- ja purkusalkkua sekä niihin liittyvien toimipiteiden aikatauluja ja taloudellisia vaikutuksia huomioimalla kaupungin palvelutuotannon tulevat tilatarpeet. Purkukustannusten matala hintataso kannustaa purkamaan tarpeettomia tiloja. Lisäksi kunnossapito-ohjelmaa on tarkennettu vastaamaan kaupungin palvelutuotannon tarpeita.

Tuleviin investointeihin kohdistuvana toimenpiteenä kaupunginvaltuusto asettaa taloussuunnittelukaudelle investointiputken, jonka sisällä valitut investoinnit voidaan toteuttaa. Tavoitteena on alentaa neljän vuoden taloussuunnittelukauden aikana (2025-2028) investointitaso 300 milj. euroon. Jokaiselle investointihankkeelle tulee esittää kustannushyötyanalyysi, josta käy ilmi investoinnin konkreettiset tuottavuutta lisäävät elementit ja niiden euro- ja henkilötöyvuosimääräiset vaikutukset. Valtuusto priorisoi investointihankkeet kustannushyötyanalyysin perusteella.

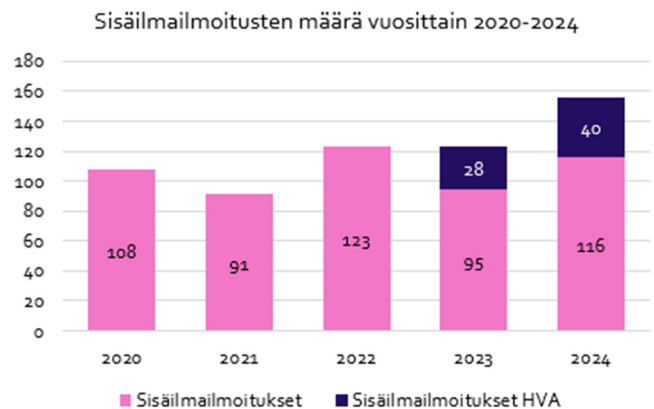
Korjausvelka on kasvanut ja kehityssuuntaus on huolestuttava. Kohteet pitäisi pystyä pitämään kunnossa, ettei korjausvelkaa kerry. Kuntaliitokset ovat vaikuttaneet korjausvelan kehitykseen.

Lähde: Trellum korjausvelkaindeksi 2023/Tilapalvelut

Sisäilmatilanne ja ilmoitusten määrä 2020 - 2024

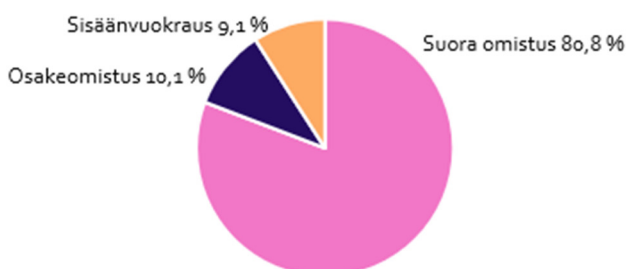
Kaupungilla on käytössä toimintamalli ja -ohje toimintatavoista sisäilmaongelmien hoitamiseen. Sisäilmaprosessia on muutettu viimeisimmässä päivityksessä siten, että ilmoituksen voi tehdä jokainen kaupungin työntekijä itse. Aiemmin ilmoituksen pystyi tekemään vain yksikön esihenkilö.

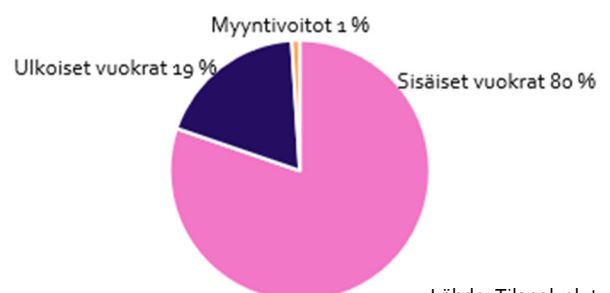
Lähde: Tilapalvelut

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan sisäilmaprosessin menettelytavat ovat vakiintuneet ja parantaneet sisäilma-asioiden hallintaa. Kunnossapito-toimenpiteiden kohdentaminen ja niiden vaikuttavuus ovat hyvällä tasolla.

Tilapalveluiden hallinnassa olevat tilat 2023, 453 kpl, 652 600 brm² (vuoden 2024 tietoa ei ole saatavilla)

Tuotot 2024, yht. 111 M€

Lähde: Tilapalvelut

4.10 Servica Oy

Servica Oy:n tehtävänä on tukipalveluiden tuottaminen omistajilleen. Kuopion kaupunki omistaa Servicasta 47,41 %, Pohjois-Savon hyvinvointialue 45,24 %, muut kunnat ja kuntayhtymät sekä konserniyhtiöt 7,35 %.

Yhtiö tukee kaupungin omaa palvelutuotantoa tuottamalla vastuullisesti kustannustehokkaita tukipalveluita, kuten ateriapalvelut sekä laitos- ja kiinteistöhuollon palvelut. Yhtiö toimii julkisista hankinnoista annetun lain (1397/2016) tarkoittamassa mielessä omistajiensa sidosyksikkönä ja harjoittaa pääosan toiminnastaan omistajiensa kanssa.

Työllisyyden parantaminen

Vuonna 2024 konserniyhteisöjä koskevinä yhteisinä tavoitteina olivat mm. kaupungin työllisyyden parantaminen ja osaavan työvoiman saatavuuden edistäminen. Servicasa oli vuoden 2024 aikana avoinna 214 työpaikkaa. Rekrytoiduissa on mm. useita paluumuuttajia sekä maahanmuuttajataustaisia ja työttömiä työnhakijoita. Kesätyöntekijöitä oli 127. Yhtiö tarjoaa vuosittain useita kymmeniä harjoittelupaikkoja kaikkiin Pohjois-Savon oppilaitoksiin. Valtaosa heistä on maahanmuuttajia.

Yhtiössä on käynnissä kolmivuotinen ESR-rahoitteinen Monimuotoistuvat työyhteisöt -hanke. Tarkoituksena on työllistää koko Pohjois-Savon alueella mielenterveyskuntoutujia, kehitysvammaisia, heikolla kielitaidolla olevia maahanmuuttajia sekä henkilöitä, joilla on neuropsykologisia sairauksia. Tavoitteena on työllistää 40 kohderyhmään kuuluvaa vuosittain.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Servica Oy on merkittävä työllistäjä. Yhtiö pystyy työllistämään rajoitetun työkyvyn omaavia henkilöitä.

Talouden tasapainotusohjelma

Yhtiö toteutti tuottavuus- ja säästöohjelman, jolla saavutettiin vuoden 2024 aikana 3,5 milj. euron kustannussäästöt. Yhtiössä toteutettiin henkilöstön muutosneuvottelut loppuvuoden 2024 aikana, jotta yhtiö kykenee varmistamaan tehokkuutensa toiminnallisesti ja taloudellisesti siten, ettei omistajille aiheudu riskejä.

Tehostamistoimien vaikuttavuus mahdollisti taloudellisen suorituskyvyn ylläpitämisen ja omistajien talouden tasapainottamisen tukemisen. Omistajien talouden tasapainottamiseen liittyvät toimenpiteet jatkuvat vuoden 2025 aikana ja näillä on merkittävät vaikutukset yhtiön tuloksentekokykyyn.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan yhtiö on pystynyt vastaamaan toimintaympäristössään tapahtuneisiin muutoksiin. Myös tuleviin muutoksiin, kuten mahdolliseen hankintalain muutokseen ja sidosyksikkösääntelyyn on varauduttu ja suunniteltu tarvittavia toimenpiteitä.

Tavoite ja mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Toteuma 2024	Lautakunnan arvio
Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja M€	0,8	1,0	4,1	2,2	Tavoite ei toteutunut.
Asiakaskokemus 0–5	3,69	3,76	3,82	3,84	Tavoite toteutui.
Henkilöstön sairaus- ja tapaturmapois-saolot vähenevät edellisestä vuodesta 1 pv/hlö	21,5	22,0	20,8	18,2*	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida.
Henkilöstön hyvinvointi (työhyvinvointikyselyn kokonaistulos) 0–5	3,86		3,88	3,96	Tavoite toteutui.
Myyntikate %	57,2		58,5	61,7	Tavoite toteutui.

* laskentatapa vaihdettu Populuksesta AinoHealthiin, mikä vaikuttaa toteumatietoon.

Tunnusluvut	TP 2022	TP2023	Tavoite 2024	Toteuma 2024
Liikevaihto M€	105,7	148,9	163,0	148,1
Investoinnit M€	2,4	2,7	3,0	2,6
Myynti kaupungille M€	47,4	29,1	30,0	29,3
Kaupungilta saadut lainat M€	2,7	2,3	1,9	1,9
Tilikauden tulos M€*	0,8	0,7	4,1	2,2
Osingot ja korot kaupungille M€	0,2	0,1	0,2	0,2
Henkilöstölukumäärä 31.12.	1 326	1 882	1 850	1 825

* ostohyvitysten jälkeen

4.11 Kuopion Opiskelija-asunnot Oy

Kuopion Opiskelija-asunnot Oy:n tehtävänä on asuntotuotannon harjoittaminen Kuopion alueella sekä omistamiensa kiinteistöjen hallinta, ylläpito ja vuokraaminen. Yhtiö tarjoaa kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja kohtuullisessa ajassa.

Asuntokohteet

Opiskelija-asuntoja on 1 798 kpl, asukaspaikkoja 2 888, joista

- 31,27 % soluasuntoja
- 31,82 % yksioita
- 36,91 % perheasuntoja

Opiskelija-asuntoja on keskustan lisäksi Haapaniemellä, Leväsellä, Neulamäessä, Niiralassa, Puijonlaaksossa, Rauhalahdessa, Särkilahdessa ja Särkiniemessä. Keskeinen investointikohde on Savilahden kampushanke (investoinnin kokonaisarvo n. 28 milj. euroa). Suosituimmat alueet ovat Niirala, keskusta, Puijonlaakso ja Neulamäki.

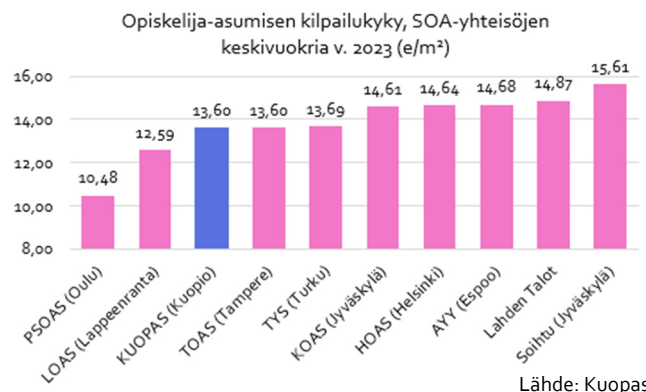
Opiskelija-asuntojen kysyntä on suuri, hakemusten määrä on noussut vuosittain n. 15 %. Opiskelijoiden tukien pienentymisen oletetaan lisäävän kohtuuhintaisten opiskelija-asuntojen kysyntää. Hakemuksista n. 70 % kohdistuu yksioihin ja hakijoista n. 80 % on yksin asuntoa hakevia. Yhtiö on pyrkinyt kasvattamaan yksioiden määrää ja tulee myös jatkossa rakentamaan uusia yksioita uudishankkeissaan ja peruskorjausten yhteydessä.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että opiskelija-asuntojen määrän kasvattamiselle tai sopivalle kokonaismäärälle saadaan omistajaohjaukselta selkeä näkemys.

Opiskelija-asumisen hinnoittelu

Kaikkien asuntokohteiden keskineliövuokra on 13,60 e/m². Vuokran korotuksia ei ole tehty 2020-luvun aikana. Pitkäaikainen toiminnan tehostaminen, yhtiön saavuttama kustannustehokkuuden hyvä taso ja onnistunut suojautumi-

nen korkeahkoa lainojen korkotasoa vastaan ovat mahdollistaneet paikallisesti ja myös kansallisesti kilpailukykyisen vuokratason ylläpitämisen.

Vastuullisuus

Yhtiö on löytänyt Ekokompassi -ympäristöjärjestelmän avulla olennaisia toimenpiteitä, joiden avulla yhtiö voi vähentää toiminnastaan aiheutuvaa ympäristön kuormitusta. Toimenpiteet liittyvät energiankulutukseen, jätteiden lajitteluun sekä asukasviestintään. Uusia innovaatioita on hyödynnetty osana yhtiön palvelutuotantoa, esim. A-energialuokan passiivitalot ja tekoälyä hyödyntävä lämmitysjärjestelmä. Kaupunki on myöntänyt yhtiölle Vuoden kiertotalousteko -palkinnon sekä Viksu Kuopio -tunnuksen osoituksena ympäristövastuullisista teoista ja toiminnasta.

Asiakastytytyväisyyssmittauksen mukaan asumisen aikainen palaute on hyvällä tasolla ja asiakaspalvelun palaute erinomaisella tasolla. Brändikyselyn mukaan yhtiön tunnettuus kuopiolaisten opiskelijoiden keskuudessa on erittäin suuri.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan yhtiö on tekemillään toimenpiteillä pystynyt nostamaan asuimistyytyväisyyden tasoa ja parantamaan toimintansa kustannustehokkuutta.

Tavoite ja mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Toteuma 2024	Lautakunnan arvio
Liikevaihto M€	11,4	11,6	11,4	11,9	Tavoite toteutui.
Tilikauden tulos M€	0,0	0,0	0,0	0,0	Tavoite toteutui.
Käyttöaste %	93,2	94	94,0	96,4	Tavoite toteutui.
Asuinneliövelka €/asm ²	672	633	780 (max)	737	Tavoite toteutui.

Tunnusluvut	TP 2022	TP2023	Tavoite 2024	Toteuma 2024
Liikevaihto M€	11,4	11,6	11,4	11,9
Investoinnit M€	1,4	2,9	8,0	12,2
Takaukset kaupungilta M€	4,0	2,7	2,0	2,0
Kaupungilta saadut lainat M€	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden tulos M€	0,0	0,0	0,0	0,0
Osingot ja korot kaupungille M€ (maksetut takausprovisiot lainoista)	0,1	0,1	0,1	0,1
Henkilöstölukumäärä 31.12.	14	13	13	13

4.12 Kuopion Pysäköinti Oy

Kuopion Pysäköinti Oy:n perustehtävänä on vastata maksullisista pysäköintipalveluista Kuopion keskustassa ja lähialueilla (kadunvarsipysäköinti, raskaan liikenteen pysäköinti, asukas-pysäköinti ja viisi pysäköintilaitosta). Kuopion Pysäköinti Oy omistaa ja hallinnoi myös Kauppakeskus Apajaa.

Pysäköintialueet ja -paikat

Pysäköintialueilla oli vuonna 2024 yhteensä n. 1,4 milj. pysäköintitapahtumaa. Pysäköintilaitoksissa on yhteensä 2 619 autopaikkaa ja kadunvarsilla n. 2 200 autopaikkaa. Pysäköintialueet ovat tämänhetkiseen tarpeeseen riittävät. Savilahden Luolan alueen pysäköintimahdollisuuksista on tullut runsaasti asiakaspalautetta, sillä n. 400 m:n päässä sijaitseva Sarastuskaaren pysäköintilaitos on monen mielestä kaukana ja kävelymatka on tehtävä ylämäkeen. Kuopion Pysäköinti Oy:n henkilöstöä ei ollut mukana Luolan suunnitteluvaiheessa. Savilahden rakentamisen edetessä on suunnitelmissa rakentaa toinen pysäköintilaitos Savilahteen.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunkisuunnittelun kannalta on tärkeää, että pysäköintiasiat otetaan mukaan rakennushankkeiden suunnitteluun.

Suurin toimintaympäristössä tapahtunut muutos on kadunvarsipysäköinnin mobiilimaksamisen osuuden kasvu. Vuonna 2017 mobiilimaksamisen osuus oli 16 % ja vuonna 2024 87 %. Kadunvarsimittareiden määrää on vähennetty. Tämä näkyy kulurakenteen kevenemisenä ja yhtiön laadullisen ja taloudellisen tuloksen parantumisena.

Toriparkki

Toriparkki valmistui vuonna 1991 ja silloin siellä oli 700 autopaikkaa. Toriparkin laajennus valmistui vuonna 2013 ja autopaikkojen määrä kasvoi 1 280:een. Kuopion Toriparkkia pidetään välttämättömänä keskustan elinvoimaisuuden ylläpitämiseksi. Toriparkki tarjoaa ratkaisuja moniin kaupunkikeskustan haasteisiin: liikenteen sujuvoittami-

seen, kaupunkikuvan parantamiseen, ympäristönsuojeluun ja elinvoimaisuuden tukemiseen. Toriparkin vaikutus vähentää pintapysäköinnistä aiheutuvaa häiriötä ja parantaa kaupungin esteettisyyttä.

Kulttuuri Tasken on järjestänyt Digital Art Festival -tapahtuman (kansainvälinen kaupunkitaidefestivaali) Toriparkin K3-tasolla vuosina 2023 ja 2024. Tapahtuma on ollut yleisömenestys. Tällaiset tapahtumat ovat hyvä markkinointikeino Toriparkille, sillä ne tuovat maksavia asiakkaita ja lisäävät näkyvyyttä. Vastaavia tapahtumia voidaan järjestää jatkossakin järkevissä mittasuhteissa, esim. rajaamalla tietty alue pysäköintikerroksesta. Yhteydenottojen on kuitenkin tultava tapahtumajärjestäjän taholta, sillä yhtiön tehtävä ei ole tapahtumien järjestäminen eikä niiden markkinointi.

Kauppakeskus Apajan liiketilatoiminta kuuluu Kuopion Pysäköinti Oy:n vastuulle. Alkuvuosina liiketilojen vuokrausaste oli 50 %, nyttemmin lähes 90 %. Osana talouden tasapainottamistoimenpiteitä omistajaohjausjaosto on antanut yhtiölle tehtäväksi selvittää liiketilatoiminnasta luopumisen, sillä kauppakeskusiinteistöjen omistaminen ei ole kaupungin ydintoimintaa.

Pysäköinnin hinnoittelu

Hinnoittelusta päättää Kuopion kaupunkirakennelautakunta. Ennen päätöskokousta Kuopion Pysäköinti Oy ja kaupunkirakennelautakunta käyvät hinnoittelun läpi. Hinnoittelu ja tariffirakenne ovat kilpailukykyisiä lähialueen pysäköintimahdollisuuksiin verrattuna sekä samassa linjassa muihin vastaavan kokoluokan kaupunkeihin verrattuna. Pysäköintitapahtuman maksutapoina ovat mobiilimaksaminen, korttimaksaminen ja perinteinen käteismaksaminen. Mobiilisovelluksia on käytössä neljä: Moovy, EasyPark, Parkman ja eParking.

Tavoite ja mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Toteuma 2024	Lautakunnan arvio
Liikevaihto M€	3,8	4,1	3,9	4,3	Tavoite toteutui.
Tilikauden tulos M€	0,3	-0,3	0,0	0,0	Tavoite toteutui.
Omavaraisuusaste %	89,4	91,0	90,5	92,0	Tavoite toteutui.

Tunnusluvut	TP 2022	TP2023	Tavoite 2024	Toteuma 2024
Liikevaihto M€	3,8	4,1	3,9	4,3
Investoinnit M€	9,8	0,1	0,1	0,1
Takaukset kaupungilta M€	6,1	6,1	6,1	6,1
Kaupungilta saadut lainat M€	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden tulos M€	0,3	-0,3	0,0	0,0
Henkilöstölukumäärä 31.12.	6	6	6	6

4.13 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Hallintosäännön 84 §:n mukaan kaupunginvaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Kuopion kaupungissa toteutetaan kaupunginvaltuuston 13.12.2021 hyväksymää riskienhallintapolitiikkaa, jossa on määritelty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteet ja tarkoitus sekä tehtävät ja vastuut. Kaupunginhallitus hyväksyi sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat tarkemmat ohjeet 23.5.2022 (Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa Kuopion kaupungissa).

Kaupunkitasolla sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on vuodesta 2016 alkaen koordinoitu riskienhallintatyöryhmän avulla. Työryhmä kokoontui vuonna 2024 seitsemän kertaa. Kaupungin hallintopalvelu koordinoi riskienhallinnan ohjausta ja kehittämistä. Palvelualuekohtaisten riskien hallinnassa tukevat riskikortit. Toimenpiteiden seuranta vastuuhenkilöineen on sisällytetty samaan järjestelmään, jossa tapahtuu kaupungin tavoitteiden asettaminen ja seuranta.

Palvelualueet raportoivat säännöllisesti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta ja koostavat tilinpäätöksen yhteydessä omat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteot, jotka sisältävät tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toteutumisesta.

Palvelualueiden selonteoissa merkittävimiksi riskeiksi ja epävarmuustekijöiksi nousivat henkilöstöressurssien riittävyys, rekrytointihaasteet ja työvoiman saatavuus erityisesti erityisosaamista vaativissa tehtävissä sekä henkilöstön pitovoima. Työn kuormittavuus on ollut korkealla tasolla vuosia vallinneen henkilöstöressurssien vajauksen ja talouden sopeuttamisen vuoksi.

Kaupungin talouden kestävyys tuo erityishaasteita esim. tulevien toimitilojen investointien rahoittamisessa. Hankkeiden osalta suurimmat riskit liittyvät suunnittelun alla olevien hankkeiden lupien ja suunnitelmien etenemiseen. Kaupungin kokonaistilamäärä ei ole pienentynyt tavoitteiden mukaisesti. Pohjois-Savon hyvinvointialueen tulevat palveluverkkoratkaisut ja vuokramalli nähdään myös isona riskinä.

Kuluneen vuoden aikana esim. tilintarkastuksessa esille tulleet havainnot ja poikkeamat on käsitelty palvelualueiden johtoryhmissä ja yksiköissä sekä ryhdytty tarvittaviin toimenpiteisiin.

Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus on osa kaupunkikonsernin ohjaus- ja johtamisjärjestelmää, jota kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja käyttävät valvontatoimissaan. Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on

- tutkia ja analysoida toimialojen toimintaa suhteessa tavoitteisiin, lainsäädäntöön, päätöksiin ja annettuun ohjeistukseen
- tukea toimialoja tavoitteiden toteutumista uhkaavien riskien tunnistamisessa ja arvioida riskien hallintaa
- tarkastaa sisäisen valvonnan toimivuutta
- arvioida päätöksentekojärjestelmän toimivuutta ja toiminnan tuloksellisuutta
- raportoida havainnoistaan myös tarkastuslautakunnalle

Kuopion kaupungissa toimii yksi sisäinen tarkastaja. Sisäinen tarkastaja on osaltaan varmentanut sisäistä valvontaa kaupunginjohtajan hyväksymän tarkastussuunnitelman mukaisesti. Vuoden 2024 aikana sisäinen tarkastus arvioi palvelualueiden sisäistä valvontaa, toimintatapoja ja prosesseja mm. seuraavilla tarkastusteemoilla: sopimushallinto, perintäprosessi, pienhankinnat sekä päätöksentekoprosessi. Kaikista tarkastuksista laadittiin tarkastusraportit, joissa annettiin jatkosuosituksia toiminnan kehittämiseksi.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittäminen

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeiden jalkautus ja erityisesti riskien hallintatoimenpiteiden seuranta avain- ja palveluprosessitasoilla on vielä osin kesken. Sopimushallintoon on olemassa ohjeistusta, mutta sopimushallinnossa ja -valvonnassa on havaittu joitakin puutteita, joihin tullaan kiinnittämään jatkossa huomiota.

Hallinnon osalta sisäistä valvontaa on kehitetty erityisesti laatimalla ja päivittämällä toimintaa ohjaavia sisäisiä säännöksiä ja ohjeistuksia. Vuoden aikana on kiinnitetty huomiota erityisesti hankintoja koskevaan sisäiseen koulutukseen.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on tarkoitus kehittää mm. päivittämällä ohjeistuksia ja järjestämällä sisäistä koulutusta. Toimitilahankkeiden hankeohjeen päätöksentekoprosessia tarkastellaan suhteessa hallinto- ja toimintasääntöihin ja talouden ennakointiin raportoinnissa.

Korruptiontorjunta ja harmaan talouden ehkäisy

Korruption torjunta ja harmaan talouden ehkäiseminen ovat olleet esillä tarkastuslautakuntien koulutuksissa ja herättäneet keskustelua. Oikeusministeriö on julkaissut selvityksen korruption torjunnasta kunnallishallinnossa (www.oikeusministerio.fi/-/selvitys-korruption-torjuntaa-kunnissa-tehostettava). Selvityksen mukaan kuntien tulee arvioida korruptionriskejä omassa hallinnossaan ja toiminnassaan.

Selvityksessä käsitellään korruption käsitettä, riskialueita ja ilmenemismuotoja sekä siihen liittyvää sääntelyä. Korruption ilmenemismuodot kunnissa voivat olla moninaisia, mutta tietoisuus niistä on yhä puutteellista. Kuntien johdon ja hallinnon lainmukaisuudesta vastaavien suhtautuminen korruptioon ja sen ehkäisyyn vaihtelee suuresti. Usein korruptiivisiksi menettelyiksi mielletään vain lahjojan vastaanottaminen tai muut selvästi rikosoikeudellisesti moitittavat teot. Sen sijaan rakenteellinen korruptio, kuten "maan tapa" ja "hyvä veli -verkostot", jäävät pääsääntöisesti tunnistamatta vakavina korruption muotoina.

Korruption riskialueet ja ilmeneminen

Selvitys kuvaa monipuolisesti erilaisia korruption ilmenemismuotoja.

Korruption eräitä riskialueita paikallishallinnossa

Poliittinen päätöksenteko ja virkanimitykset	Maankäytön suunnittelu ja rakennusala	Julkiset hankinnat
Toiminta markkinoilla	Nepotismi ja suosinta	Vaali- ja puoluerahoitus

Lähde: Korruptiontorjunta kunnallishallinnossa, OM 2022

Poliittisessa päätöksenteossa korruption ilmenemismuotoja ovat mm. päätöksenteon kytkentä muihin intresseihin, vaikuttaminen asian käsittelyyn esteellisenä sekä toimivallan ylitykset.

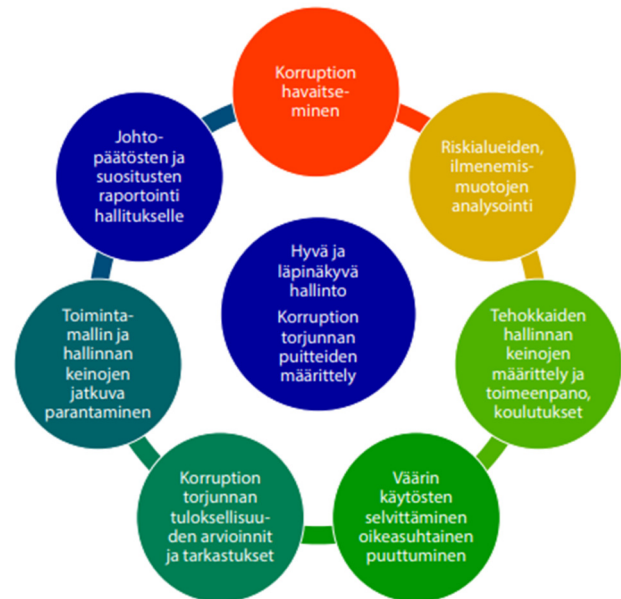
Yhdyskuntasuunnitteluun ja kaavoitukseen liittyvät mm. sidonnaisuudet, kaksoisroolit, suosiminen kaava- ja rakennusluparatkaisuissa sekä tontin luovutuksissa ja puutteet avoimuudessa ja läpinäkyvyydessä.

Julkiset hankinnat ovat tutkimuksissa tunnistettu merkittäväksi korruption riskikohteeksi niiden suuren taloudellisen merkityksen ja paikallisuuden vuoksi. Henkilöiden moninaiset roolit ja sidonnaisuudet kunnallisissa organisaatioissa sekä yrityksissä voivat vaarantaa avoimen kilpailutuksen ja tarjoajien tasapuolisen kohtelun. Kuntien hankinnoissa suurimmiksi korruption riskialueiksi on useissa tutkimuksissa tunnistettu yhdyskuntasuunnittelu ja rakentaminen. Myös ICT-hankinnat voidaan tutkimusten, markkinaoikeuden ratkaisujen ja käytännön havaintojen perusteella tunnistaa olennaiseksi riskialueeksi.

Korruptiontorjunta ja hyvän hallinnon edistäminen

Oikeusministeriön selvityksen mukaan korruptiontorjunta on tehokasta vain, jos sitä toteutetaan kokonaisvaltaisen toimintamallin mukaisesti. Toimintamallin tulee perustua hallinnon oikeusperiaatteisiin, organisaation ylimmän johdon määrittelemiin eettisiin periaatteisiin sekä korruption riskialueiden ja ilmenemismuotojen tarkkaan analysointiin. Torjunnan on oltava johdettua, suunnitelmallista ja jatkuvasti kehittyvää. Vastuu toimintamallin luomisesta kuuluu kunnanhallitukselle ja ylimmälle tilivelvölliselle johdolle.

Kokonaisvaltaisen korruptiontorjunnan osa-alueita

Lähde: Korruptiontorjunta kunnallishallinnossa, OM 2022

Toimintatapoja on kehitettävä jatkuvasti arviointien, tarkastusten ja väärinkäytösten analyysien pohjalta, jotta korruption ehkäisy ja havaitseminen tehostuvat. Toiminnan tuloksellisuudesta tulee raportoida vuosittain kunnanhallitukselle, mikä mahdollistaa toimintakertomusraportoinnin korruption torjunnasta, riskeistä, ilmenemismuodoista sekä niiden hallinnan onnistumisesta ja kehitystarpeista.

Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa Kuopion kaupungissa -ohje on hyväksytty kaupunginhallituksessa 23.5.2022. Tarkastuslautakunta ja kaupungin johto keskustelivat 25.9.2024 tapaamisessaan Kuopion eettisten ohjeiden laatisemista. Ohjeisiin tullaan sisällyttämään korruption torjuntaan liittyvä ohjeistus, mutta ohjeiden laatiminen on vielä suunnitteluasteella. Valmisteluun on tarkoitus ottaa mukaan eri alojen asiantuntijoita, sillä ohjeistus tulee kattamaan koko konsernihallinnon palvelut.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että eettiset ohjeet sekä korruption torjunnan ohjeistus laaditaan.

5 KONSERNITAVOITTEIDEN JA -TALouden TOTEUTUMIEN ARVIOINTI

Kuopion kaupungin konsernirakenne 12/2024	Kaupungin omistuosuus %	Konsernin omistuosuus %
TYTÄRYHTEISÖT		
Järviseudun Työterveys Oy	60,20	60,67
Karttulan Virastokeskus Oy	75,80	75,80
Kiinteistö Oy Juankosken Pankkitalo	63,00	63,00
Kiinteistö Oy Juankosken Virastotalo	65,20	65,20
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kuopion Luukas	87,29	87,29
Kiinteistö Oy Kuopion Palolaakso	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä	100,00	100,00
Koillis-Savon Ympäristöhuolto Oy	64,00	64,00
Kuopion Energia Oy (alakonsernitilinpäätös)	100,00	100,00
Kuopion Sähköverkko Oy		100,00
Kuopio Innovation Oy	68,00	70,04
Kuopion Opiskelija-asunnot Oy (alakonsernitilinpäätös)	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Turontalo		73,69
Kuopion Pysäköinti Oy	100,00	100,00
Kuopion Vesi Oy	86,00	86,00
Mestar Kuopio Oy	99,80	99,98
Niiralan Kulma Oy	100,00	100,00
Nilsin Teollisuuskylä Oy	99,66	99,66
Savonia-ammattikorkeakoulu oy	51,00	51,00
Service Oy*	47,40	47,54
* Yhdistelty konserniin määräysvallan perusteella		
KUNTAYHTYMÄT		
Pohjois-Savon Liitto	52,98	52,98
Savon Koulutuskuntayhtymä (alakonsernitilinpäätös)	43,97	43,97
OSAKKUUSYRITYKSET		
Jätekuukko Oy (alakonsernitilinpäätös)	49,51	49,51
Kiertokuukko Oy		49,51
YHDISTELEMÄTTÖMÄT OSAKKUUSYRITYKSET		
As Oy Pirtinketosato	36,45	36,45
Asunto Oy Ruukkimäki	24,25	24,25
Sansia Oy	23,95	28,93
Kiinteistö Oy Kuopion Studentia	23,39	23,39
Koillis-Savon Vesi Oy	25,20	25,20
Kuopio-Tahko Markkinointi Oy	29,00	29,00
Kuopion Ravirata Oy	29,00	29,00
Kys Invest Oy	48,78	48,78
Pohjois-Savon Matkailu Oy	36,76	36,76
Savon Kuituverkko Oy	26,49	26,49
Kuopion Energia Oy:n alakonsernin yhdistelyn kautta konserniin on yhdistelty Väre Oy ja FH Energia Oy		

5.1 Omistajaohjaus

Kaupunginhallituksen alaiseen omistajaohjausjaostoon kuuluu kaupunginhallituksen puheenjohtaja, varapuheenjohtajat sekä kaksi muuta kaupunginhallituksen keskuudestaan toimikaudekseen valitsemaa jäsentä. Kaupunginhallitus nimeää jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Viranhaltijoista omistajaohjausjaostossa ovat mukana kaupunginjohtaja (toimii jaoston esittelijänä), kaupunkiympäristön palvelualueen apulaiskaupunginjohtaja, talousjohtaja ja konserniohjauspäällikkö.

Kaupunginhallituksen omistajaohjausjaosto ohjaa ja valvoo kaupungin omistamien tai määräysvallassa olevien yhteisöjen toimintaa. Jaosto nimeää kaupungin edustajat yhteisöjen yhtiö-, yhtymä- ja vuosikokouksiin ja valitsee kaupungin edustajat kaupungin organisaation ulkopuoliseen hallintoon. Se päättää kaupungin kannanotoista yhtiökokouksissa ja muissa vastaavissa kokouksissa käsiteltäviin merkittäviin asioihin ja ohjeiden antamisesta kaupunkia yhteisöissä ja säätiöissä edustaville henkilöille.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan tapaamiset hyvinvointialueen omistajaohjauksen ja kaupungin omistajaohjauksen kanssa ovat säännöllisiä. Yhteisomistettujen yhtiöiden osalta koordinoidaan yhteistyötä.

Konsernin toiminnanohjausta ja valvontaa toteutettiin kaupunginvaltuuston 9.9.2019 hyväksymien konserniohjeen ja omistajapolitiittisten linjausten mukaisesti. Joulukuussa 2024 kaupunginvaltuusto hyväksyi päivitetyn konserniohjeen ja omistajapolitiittiset linjaukset. Päivitetyssä konserniohjeessa on mm. tarkennettu vaatimuksia hyvän hallintotavan osalta.

Omistajapolitiikan sisältö jakautuu kahteen osaan. Yleinen osa tiivistyy kolmeen toimintalinjaukseen ja määrittelee palkitsemisperiaatteet. Yhtiökohtaisessa osassa on määriteltävy omistajan tahtotila – yhtiökohtainen kanta omistukseen, strategiseen tahtotilaan ja hallituksen nimityksissä painotettavat osaamiset.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että omistajapolitiikassa on selkeät luokitukset tytäryhteisöjen hallitusten palkitsemiseen.

Talouden tasapainotus

Kaupungin talouden tasapainottamisohjelma nivoutuu yhteen myös tytäryhteisöjen talouden suunnittelun ja budjetoinnin kanssa. Omaisuuteen ja konsernirakenteeseen kohdistuu kaikkiaan 5,3 milj. euron sopeuttamistarve, mikä tarkoittaa muun muassa omistajatuloutuksen lisäämistä konserniyhtiöistä. Sidosyksikköhankinnoille on talouden tasapainottamisohjelmassa asetettu 5 % tuottavuustavoite, jonka toteutumista ohjataan pääasiassa palvelusopimuksilla.

Merkittävimmät tytäryhteisöt toimeenpaneuvat omissa organisaatioissaan tuottavuusohjelmia, jotka vastaavat sekä kaupungin että saman aikaisesti muiden taloutta tasapainottavien julkista sektoria edustavien omistajaasiakkaiden asettamaan talouspaineeseen. Vaihtoehtoisten tuotantotapojen tarkastelu on niin ikään talouden tasapainottamisohjelmassa asetettu toimenpide. Tarkastelut toteutetaan palveluita käyttävillä palvelualueilla.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että myös tytäryhtiöiltä edellytetään toimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi.

5.2 Konsernissa arviointivuonna tapahtuneet muutokset

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 19 osakeyhtiötä ja kaksi kuntayhtymää. Kaksi tytäryhteisöä muodostaa alakonsernin, joissa on yhteensä neljä tytäryhteisöä. Lisäksi tilinpäätökseen on yhdistelty yksi osakkuusyritys.

Konsernin omistusosuus laski Servica Oy:ssä 47,54 %:iin osakemyynnin myötä. Servica Oy on yhdistelty konserniin määräysvallan perusteella. Määräysvalta perustuu oikeuteen nimittää hallituksen enemmistö.

Osakkuusyrityksiä konsernin omistus laski Sansia Oy:ssä 28,93 %:iin. Peruspääomaosuus Pohjois-Savon Liitosta nousi vuoden 2024 aikana 52,98 %:iin

Arvio tulevasta kehityksestä

Vuosina 2025 - 2026 konsernirakenne tulee muuttumaan. Kuopion kaupungin ja Servica Oy:n välinen konsernisuhde purkautuu vuoden 2025 aikana. Purkautumisen jälkeen Servica Oy:tä ei yhdistellä tytäryhteisönä kaupungin konsernitilinpäätökseen, jolla on yhtiön suuren koon vuoksi vaikutusta konsernitason tunnuslukuihin.

5.3 Konsernitavoitteiden toteutuma

Kaupunginvaltuusto on asettanut vuoden 2024 talousarviossa keskeisille konserniyhtiöille tavoitteet. Pääsääntöisesti toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet on saavutettu. Toteumissa on vähäisiä poikkeamia suhteessa tavoitteisiin, mutta kokonaisuutena tarkastellen poikkeamat eivät ole merkittäviä.

Kaikille yhteisöille yhteisiksi tavoitteiksi asetettiin Kuopion kaupungin työllisyyden parantaminen, osaavan työvoiman saatavuuden edistäminen sekä resurssiviisauden ja kiertotalouden parantaminen. Tavoitteet ovat ohjanneet tytäryhteisöjen toimintaa. Konsernitavoitteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti omistajan asettamien tavoitteiden mukaisesti. Tytäryhteisöille asetettavien tavoitteiden määrää ja mitattavuutta on kehitetty uusissa omistajapoliittisissa linjauksissa.

Kaupungin on kuntalain mukaisesti yhtiöitettävä kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuva toiminta, mikä kattaa mm. kiinteistöjen vuokraamisen hyvinvointialueelle. Perustettava sote- ja pelastustoimen kiinteistöyhtiö tulee kaupungin tytäryhteisöksi vuoden 2025 aikana tai viimeistään vuoden 2026 alusta lukien.

Hankintalakia on esitetty muutettavaksi siten, että lain siidosyksikköä koskevaan määritelmään lisättäisi 10 prosentin vähimmäisomistusvaatimus. Toteutuessaan lakiuudistus aiheuttaisi muutoksia konsernirakenteessa sekä tukipalveluiden järjestämistavassa.

Nilsin Teollisuuskylä Oy on elinkeinopoliittinen kuntaomisteinen yhtiö, joka tuli kaupungille Nilsin kuntaliitoksen myötä. Yhtiön purkaminen on käynnistymässä.

Kuopio Innovation Oy on asetettu selvitystilaan. Yhtiöllä ei ole ollut enää toimintaa.

Tytäryhteisöjen toiminnan ja talouden seuranta toteutettiin vuonna 2024 neljännesvuosittain kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle laadittavan Kuopion kaupungin osavuositarkastuksen yhteydessä sekä tilinpäätöksessä. Raportointi sisälsi talousarviossa tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteumaseurannan sekä yhteenvedon kunkin yhteisön toiminnan ja talouden kehityksestä. Raportoinnin katsotaan olevan riittävää.

Konserniyhtiöille asetetuista 37:stä tavoitteesta toteutui tai voidaan katsoa toteutuneen 32 ja toteutumatta jäi kolme tavoitetta. Kahta tavoitetta ei voitu arvioida. Keskeisten konsernitavoitteiden toteutumien ja keskeiset poikkeamat on kuvattu seuraavan sivun taulukossa.

KONSERNITAVOITTEET

Yhtiö	Tavoite ja mittari	Tavoitetaso 2024	Toteutuma	Tarkastuslautakunnan arvio
Kuopion Energia Oy konserni	Liikevaihto M€	119,0	123,1	Tavoite toteutui.
	Tuloutus omistajalle M€	9,0	9,0	Tavoite toteutui.
	Käyttökate-%	15,0	28,8	Tavoite toteutui.
	Omavaraisuusaste %	32,5	33,1	Tavoite toteutui.
Kuopion Pysäköinti Oy	Liikevaihto M€	3,9	4,3	Tavoite toteutui.
	Tilikauden tulos M€	0,0	0,0	Tavoite toteutui.
	Omavaraisuusaste %	90,5	92,0	Tavoite toteutui.
Kuopion Opiskelija- asunnot Oy	Liikevaihto M€	11,4	11,9	Tavoite toteutui.
	Tilikauden tulos M€	0,0	0,0	Tavoite toteutui.
	Käyttöaste %	94,0	96,4	Tavoite toteutui.
	Asuinneliövelka €/asm²	780 (max)	737	Tavoite toteutui.
Niiralan Kulma Oy	Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja M€	3,2	7,5	Tavoite toteutui.
	Käyttöaste %	97	96,8	Tavoitteen katsotaan toteutuneen.
	Asuinneliövelka €/asm² max	<600	563	Tavoite toteutui.
	Kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksen vuokra-asuntoyhteisöjen toimenpideohjelma (parannus prosentteina vuoden 2015 tasosta)	7,5	9,3	Tavoite toteutui.
Kuopion Vesi Oy	Liikevaihto M€	34,0	34,4	Tavoite toteutui.
	Tuloutus omistajalle , korot M€	4,2	4,2	Tavoite toteutui.
	Henkilöstön työhyvinvointi, sairauspoissaolot	10,0	10,6	Tavoite ei toteutunut.
	Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja M€	0,2	1,1	Tavoite toteutui.
Savonia Ammatti- korkeakoulu oy	Liikevaihto M€	61,0	62,3	Tavoite toteutui.
	Suoritetut tutkimukset kpl	1 460	1 616	Tavoite toteutui.
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat	Liikevaihto M€	1,0	1,4	Tavoite toteutui.
	Tilikauden tulos M€	0,0	0,0	Tavoite toteutui.
Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä	Liikevaihto M€	0,4	0,4	Tavoite toteutui.
	Tilikauden tulos ennen veroja M€	0,1	0,4	Tavoite toteutui.
Kiinteistö Oy Kuopion Luukas	Tilikauden tulos M€	0,1	0,1	Tavoite toteutui.
Servica Oy	Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja M€	4,1	2,2	Tavoite ei toteutunut.
	Asiakaskokemus 0–5	3,82	3,84	Tavoite toteutui.
	Henkilöstön sairaus- ja tapaturmapoissaolot vähenivät edellisestä vuodesta 1 pv/hlö	20,8	18,2	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida, koska laskentatapa on vaihdettu Populuksesta Aino-Healthiin.
	Henkilöstön hyvinvointi (työhyvinvointikyselyn kokonaistulos) 0–5	3,88	3,96	Tavoite toteutui.
	Kannattavuus, myyntikate %	58,5	61,7	Tavoite toteutui.
Mestar Kuopio Oy	Liikevaihto M€	33,5	36,3	Tavoite toteutui.
	Tilikauden tulos M€	0,4	1,5	Tavoite toteutui.
Järviseudun Työterveys Oy	Liikevaihto M€	12,2	15,4	Tavoite toteutui.
	Tilikauden tulos M€	0,15	0,6	Tavoite toteutui.
	Omavaraisuusaste %	75,0	64,9	Tavoite ei toteutunut.
	Asiakastyytyväisyys (4–10)	9		Ei voida arvioida, koska asiakastyytyväisyyden keräämiseen käytetty mittari on muuttunut.

5.4 Konsernitalouden toteutuma

Konsernin tilikausi oli 22,9 milj. euroa ylijäämäinen, mikä oli 7,7 milj. euroa heikompi kuin edellisenä vuonna. Kuopion konsernin toimintatuotot olivat tilikaudella 474 milj. euroa ja toimintakulut 737 milj. euroa. Toimintatuotot kasvoivat 2 %:a ja toimintakulut 1 %:n. Toimintatuotot kattivat 64 %:a konsernin toimintakuluista. Emokaupungin vastaava tunnusluku oli 27 %. Konsernin toimintakate oli -262 milj. euroa.

Konsernin verotulot olivat 303 milj. euroa (kaupungin tulovero, kiinteistövero ja osuus yhteisöveron tuotosta). Verotulot olivat 5 milj. euroa pienemmät kuin edellisenä vuonna. Valtionosuudet olivat 112 milj. euroa.

Konsernin valtionosuus muodostuu Kuopion kaupungin saamasta valtionosuudesta 34 milj. euroa sekä kaupungin osuudesta Savon koulutuskuntayhtymän valtiolta saamasta opiskelijoiden yksikköhintarahoituksesta ja Savonia-ammattikorkeakoulu oy:n valtiolta saamasta perusrahoituksesta, yhteensä 78 milj. euroa. Oppilaitosten valtionosuusperusteet pysyivät ennallaan, mutta kuntien valtionosuusperusteissa tehtiin hyvinvointialueiden rahoitukseen liittyen olennaisia muutoksia. Valtionosuudet olivat 6 milj. euroa pienemmät edelliseen vuoteen verrattuna.

Konsernin rahoitustuotot olivat 13,6 milj. euroa ja rahoituskulut 23,2 milj. euroa. Rahoitustuotot kasvoivat 5 milj. euroa ja rahoituskulut 0,3 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

Konsernin vuosikate oli 143 milj. euroa, joka on 3 milj. euroa heikompi kuin edellisenä vuonna. Vuosikate asukasta kohden oli 1 136 euroa, kun se edellisvuonna oli 1 176 euroa/asukas. Vuosikate kattoi tilikauden poistot, tunnusluvun ollessa 126 %, kun se edellisenä vuonna oli 135 %, suhteellisesti konsernin asema näin ollen heikkeni. Emokaupungin vastaavat tunnusluvut olivat 88 % ja 404 euroa/asukas.

Konsernin investoinnit

Kaupunkikonsernin investoinnit olivat 171 milj. euroa, joka on 2 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Kaupunkikonsernin suurin investoija oli Kuopion kaupunki 75 milj. euroa. Yhtiöistä suurimmat investoinnit olivat Kuopion Energia Oy:llä 27,4 milj. euroa, Niiralan Kulma Oy:llä 16,1 milj. euroa ja Kuopion Opiskelija-asunnot Oy:llä 12,2 milj. euroa.

Toiminnan ja investointien yhteenlaskettu rahavirta oli 9 milj. euroa negatiivinen eli rahavirrat eivät kattaneet konsernin nettoinvestointeja. Tulorahoituksen riittävyyttä kuvaava investointien tulorahoitusprosentti oli 87 %, missä on pieni heikennys vuoteen 2023.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeisen viiden vuoden ajalta on voimakkaasti negatiivinen, -86 milj. euroa. Negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saa muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Konsernin toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeisen viiden vuoden ajalta on voimakkaasti negatiivinen. Kuten tilinpäätöksessäkin todetaan, toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saa muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Konsernin tase

Konsernitaseen loppusumma oli 1 902 milj. euroa, joka kasvoi edellisvuodesta 99 milj. euroa. Taseen vastaavista 1 437 milj. euroa (76 %) on pysyvien vastaavien hyödykkeitä ja 172 milj. euroa (9 %) rahaa ja pankkisaamisia.

Konsernin oma pääoma oli 562 milj. euroa. Oman pääoman osuus taseesta on 30 %. Konsernitaseen kertynyt ylijäämä on 142 milj. euroa vuoden 2024 lopussa. Asukasta kohden laskettuna ylijäämä oli 1 312 euroa.

Konsernin ulkoinen lainakanta vuoden lopussa oli 1 012 milj. euroa. Lainakanta kasvoi edellisvuodesta 88 milj. eurolla. Asukaskohtainen tunnusluku kasvoi 605 euroa edellisvuodesta ja oli 8 056 euroa. Konsernin ulkoisesta lainakannasta 974 milj. euroa oli lainoja rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta ja suurimmat näistä olivat Kuopion kaupungin 503 milj. euroa ja Niiralan Kulma Oy:n 220 milj. euroa.

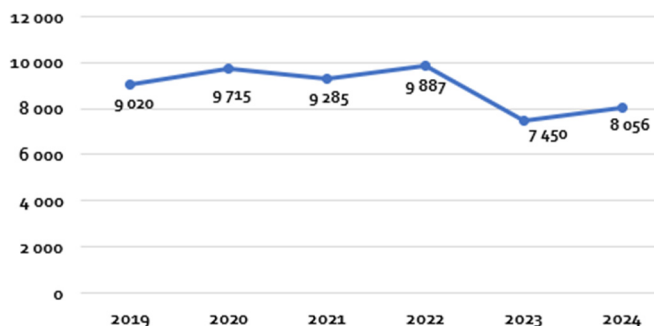
Konsernin omavaraisuusasteeksi muodostui 33 %. Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Alle 50 %:n omavaraisuusaste merkitsee kunta-konsernissa merkittävää velkarasitetta. Tunnuslukua voidaan arvioida viitteellisten ohjearvojen pohjalta, jossa välille 30–49 % sijoittuva arvo on vain tyydyttävä. Emokaupungin omavaraisuusaste oli 46 %.

Lainoihin ja vuokravastuisiin sisältyvät mm.

- vuokravastuut (esim. kiinteistöihin liittyvät rahoitus-leasingsopimukset)
- sopimusvastuut (esim. elinkaarimallilla toteutettujen kiinteistöjen palvelumaksut) toimintaa suhteessa ta-voitteisiin, lainsäädäntöön, päätöksiin ja annettuun oh-jeistukseen

Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus oli 140 %. Tun-nusluku kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tar-vittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Emokaupun-gin tunnusluku oli samansuuruinen, 144 %.

Konsernilainat per asukas 2019 -2024

Konsernin tunnusluvut	2024	2023	2022	2021	2020
Omavaraisuusaste, %	32,9	33,4	28,4	28,9	26,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	140,0	130,6	100,0	96,4	104,6
Kertynyt yli-/alijäämä, M€	164,9	142,1	131,6	101,2	55,4
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 312	1 146	1 073	833	460
Konsernin lainat, €/asukas	8 056	7 450	9 887	9 285	9 715
Konsernin lainakanta 31.12., M€	1 012,3	924,0	1 212,1	1 128,5	1 167,8
Lainat ja vuokravastuut 31.12., M€	1 208,8	1 085,0	1 408,2	1 265,3	1 315,5
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	9 619	8 749	11 487	10 411	10 944
Konsernin lainasaamiset 31.12., M€	0,1	0,6	0,6	0,7	0,8
Konsernin henkilöstön lukumäärä keskimäärin	6 895	6 982	9 645	9 478	9 340
Investointien tulorahoitus, %	86,5	89,6	68,5	78,7	72,3
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, M€	-86	-156	-184	-159	-157
Rahavarat 31.12., M€	208	158	252	232	297
Laskennallinen lainanhoitokate	1,1	1,2	1,1	1,3	1,1
Kassan riittävyys, pv	73	56	53	51	70

Konsernitunnuslukuihin vaikuttaa Hyvinvointialueelle 2023 alussa siirtyneiden toimintojen poistuminen konsernitaseesta.

Vuokravastuut sisältävät mm. elinkaarimallilla tehtyjen koulujen ja päiväkotien kustannuksia.

Kriisikuntakriteerien toteuma tilinpäätöksessä 2024		
Kriteeri	Tilinpäätös 2024	Tarkastuslautakunnan arvio
Alijäämän kattamisveloite: peruskunnan taseeseen kertynyt alijäämä on katettava neljässä vuodessa.	Ei kertynyttä alijäämää.	Kriteeri ei täyty.
Asukasta kohti laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 € ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 €. (Kiinnitettävä huomiota, jos konsernin kertynyt alijäämä vähintään 500 €/as kahtena vuonna)	Ei kertynyttä alijäämää.	Kriteeri ei täyty.
Konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 % (Kiinnitettävä huomiota, jos alle 100 %)	126,1 % (TP 2023 134,6%) (TP 2022 127,1 %)	Kriteeri ei täyty.
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (Kiinnitettävä huomiota, jos 1,5 %-yks yli keskiarvon) . Luvut koskevat Manner-Suomen kuntia.	8,10% (keskiarvo 7,46 %) (TP 2023 8,11 % keskiarvo 7,37%)	Kriteeri ei täyty.
Asukasta kohden laskettu kunnan konsernitalinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla (Kiinnitettävä huomiota, jos 25 % yli keskimääräisen. Konsernilainojen keskiarvo vuonna 2023 oli 8 067 e/as .)	9 619 e/as (8 749 e/as TP 2023) (11 487 e/as TP 2022)	Kriteeri ei täyty.
Konsernitalinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 (Kiinnitettävä huomiota, jos alle 1,0)	1,1 (v.2023 1,2) (v.2022 1,1)	Kriteeri ei täyty.

6. ARVIOINTIHAVAINTOJEN JÄLKISEURANTA

Kuopion kaupunginvaltuusto käsitteli vuoden 2023 arviointikertomuksen kokouksessaan 10.6.2024. Kaupungin hallitus on käsitellyt arviointikertomuksessa pyydyistä vastineista tehdyn yhteenvedon kokouksessaan 2.9.2024. Tarkastuslautakunta arvioi annettuja vastineita ensimmäistä kertaa jo väliarviointilauseunnossaan, joka käsiteltiin valtuustossa 23.9.2024.

Tarkastuslautakunta arvioi arviointikertomuksen yhteydessä myös jälkiseurannassa olevat asiat ja pyytää vastineet sekä jälkiseurannassa edelleen olevista, että tämän arviointikertomuksen havainnoista. Tarkastuslautakunta on koonnut jälkiseurantaa vaativat edellisten arviointivuosiin havainnot seuraaviin taulukoihin ja uudet havainnot 7. luvun taulukkoon.

Merkkien selitteet: Etenee osittain Ei etene

Keskeiset arviointihavainnot 2022	Vastuualueen vastine	Tarkastuslautakunnan arvio
Asukastupaverkon supistamisen vaikutus palvelujen saatavuuteen ja kaupungin toiminnan tuloksellisuuteen.	Asukastoiminnan resurssien pienennyttyä merkittävästi kokonaiskävijämäärä on luonnollisesti pienentynyt. Niissä tiloissa, joissa asukastoiminta jatkui ja joissa työskentelee lähiötyöntekijä kävijämäärät ovat pysyneet korkeina, suosituimpina Länsi-Puijon ja Männistön asukastilat. Asukastoimintaa on kehitetty merkittävästi ja toimintaa koordinoitu onnistuneesti yhteisökoordinaattorin työpanosta hyödyntäen. Asukastoimintaa järjestetään tänä päivänä myös pop-up tyyppisesti eri sisä- ja ulkotiloissa tavoittaen näin myös uutta kohderyhmää. Niiltä alueilta, joissa asukastilaa ei ole, pyritään ohjaamaan asukkaita lähimmän asukastilan kävijöiksi. Asukastoiminnan yhteistyö kirjaston kanssa esim. Neulamäessä ja Puijonlaaksossa on toiminut erittäin hyvin. Nykyisellä henkilöresurssilla ei ole mahdollista laajentaa toimintaa, mutta jatkuvasti toimintaa kehitetään siten, että pienellä resurssilla tavoitettaisiin mahdollisimman laaja asiakaskunta. Lähiötyöntekijöiden osaamista on myös lisätty mm. yhteisöpedagogisia taitoja vahvistamalla. Asukastoiminnan toteutukseen rekrytoidaan aktiivisesti myös vapaaehtoistoimijoita ja yhdistyksiä ja toimitaan tiiviissä yhteistyössä seurakuntien kanssa.	 Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan toiminta on aktiivista niissä toimipisteissä, joissa toimintaa järjestetään. Alueellisessa ja sisällöllisessä kattavuudessa on suuria puutteita. Asukastupatoiminta vaikuttaa elämänlaatuun, ongelmien ennaltaehkäisyyn ja viihtyvyyteen. Kustannukset ovat vähäiset.
Oppimistulosten seuraaminen huomioiden lukioon sisään tulevien lähtötaso	Lukiolaisten opintoja seurataan lisäksi systemaattisesti opiskelijahallintojärjestelmään integroidulla digitaalisella huolijärjestelmällä, joka antaa ryhmänohjaajalle, opinto-ohjaajalle ja rehtorille reaaliaikaista tietoa jokaisen nuoren opintojen etenemisestä ja ennustetta mahdollisesta opintojen keskeytymisestä.	 Lukioden opetuksen laatuhankeita on käynnissä. Tarkastuslautakunta seuraa laatuhankeiden edistymistä.

Keskeiset arviointihavainnot 2022	Vastuualueen vastine	Tarkastuslautakunnan arvio
Toimenpiteet pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi.	Hyvinvointialueen resurssit työkykyä kartoitavissa ja edistävissä palveluissa ovat työliikeyspalvelun asiakastarpeeseen nähden riittämättömät. Kuntouttavaan työtoimintaan on ollut jatkuva useiden kuukausien jono. Jonossa on ollut keskimäärin 60-70 henkilöä. Myös palveluihin pääsemiksi vaadittavien aktivointisuunnitelmien laatimisessa yhdessä hyvinvointialueen kanssa on ollut jatkuvasti merkittäviä viiveitä. Näin ollen kuntouttavan työtoiminnan jonotilanne ei kerro koko totuutta palveluiden liian vähäisestä tarjonnasta. Kuntouttavan työtoiminnan korvaavaksi palveluksi suunniteltu tuettu työkokeilu ei ole toteutunut suunnitellusti ja sitä tullaan kehittämään edelleen TE24 uudistuksen toteutuksen yhteydessä. Haasteena on ollut se, että toimintapaikoina on ollut samat järjestöt ja säätiöt kuin kuntouttavassa työtoiminnassa ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. Asiakkaat, jotka ovat jo ko. toimintapaikoissa olleet, eivät ole halunneet mennä niihin uudelleen. Tavoitteena on avata palvelua hallitusti yrityksiin toteutettavaksi niin, että asiakkaiden ja työkokeilupaikkojen tueksi hankittaisiin erillisen palvelutuottajan toteuttamaa yksilövalmennusta.	 Työttömien työkyvyn arviointi ja edistäminen eivät ole edenneet suunnitellusti hyvinvointialueella olevien merkittävien resurssivajeiden takia. Miten yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa voidaan edistää tällä alueella? Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan kuntouttavaan työtoimintaan pääsy on sujuvoitunut eikä jonoa enää juurikaan ole. Hyvinvointialue teki syksyllä 2024 toiminnallisia muutoksia omiin käytäntöihinsä (yhdistivät mm. tiimejä ja resursseja), jolloin jono alkoi purkautumaan eikä jonoa oikeastaan ole.

7. VASTINEPYYNNÖT VUODEN 2024 HAVAINNOISTA

Keskeiset arviointihavainnot
Tarkastuslautakunta pitää perhekeskustoiminnasta tiedottamista tärkeänä. Tulee selvittää, onko varhaiskasvatuksessa ja opetus- ja nuorisotoimessa riittävä tieto ja osaaminen perhekeskusjärjestelmän käytöstä. Yhteistyö esim. kolmannen sektorin ja seurakunnan kanssa nähdään merkityksellisenä. Tarkastuslautakunta kysyy: Miten kaupunki huolehtii siitä, että lasten ja nuorten kanssa toimivat työntekijät ovat tietoisia perhekeskusjärjestelmästä ja osaavat toimia siinä? Työttömyyden hoidon ja iäkkäiden, vammaisten ja asunnottomien kohdalla hyvinvointialueen kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisen on välttämätöntä. Tarkastuslautakunta kysyy: Miten yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa kehitetään? Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kulttuuripolkutoimintaan ja lasten ja nuorten teatteri- ja konserttikäynteihin panostetaan ja uusia kävijöitä saadaan innostumaan teatterin ja kaupunginorkesterin tarjonnasta. Tarkastuslautakunta kysyy: Mitä toimenpiteitä tehdään kulttuuripolkutoiminnan säilyttämiseksi ja uusien kävijöiden saamiseksi? Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kulttuurialojen sisäisten tilavuokrien määräytymisperusteet otetaan tarkasteluun ja vuokrakustannusten muodostuminen avataan. Tarkastuslautakunta kysyy: Miten sisäisten tilavuokrien määräytymisessä huomioidaan sen, että kasvavat vuokratulot vaikuttavat palvelutoimintaan? Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan asunnottomien määrä on lisääntynyt. Tarkastuslautakunta kysyy: Mitä toimenpiteitä kaupunki tekee asunnottomuuden vähentämiseksi?

8. ALLEKIRJOITUKSET

Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta 24.4.2025

Olli-Pekka Ryyönen
puheenjohtaja

Anne Paulo-Tuovinen
varapuheenjohtaja

Tanja Airaksinen

Jari T. Korhonen

Jukka Littunen

Heli Norja

Soile Sirkka

Teemu Soini

Arviointikertomus on allekirjoitettu sähköisesti.